V. İ. Lenin

RUS SOSYAL-DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ'NİN KURULUŞU

günce yayınları

V. İ. LENİN

RUS SOSYAL - DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ'NİN KURULUŞU

V. İ. Lenin'in Toplu Eserleri'nin 2. ve 6. ciltlerinden derlenen bu kitap, İngilizce ve Fransızcasından dilimize çevrilmiştir.

Doğuş Matbaası'nda dizilip, Osmanlı Matbaası'nda basılmıştır. Kapak baskısı: Kelebek Matbaası.

Bilimsel Dizi: 15

1. Baskı Haziran 1977

günce yayınları

P. K. 1337 Sirkeci — İSTANBUL

V. İ. LENİN

RUS SOSYAL - DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ'NİN KURULUŞU

Çeviren:
Ahmet KILIÇ

GÜNCE YAYINLARI
Ankara Cad. Konak
Han, 43/15
Cağaloğlu/İST.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Sosyal Demokrat Parti Program Tasarısının Açıklanması ve Yorumu	7
Program Tasarısı	7
Program Yorumu	12
Çarlık Yönetimine	36
(Kısa Bir Fıkra Üzerine)	43
Rus Sosyal Demokrat Partisi'nin Görevleri	51
Merkez Komitesi ve Merkez Organın Yazı Kurulundan Muhalefet Üyelerine Gönderilen Bir Mektubun Taslağı	75
Yurt Dışı Devrimci Sosyal Demokrat Örgütünün İkinci Kongresi, Ekim 1903	78
R.S.D.İ.P. İkinci Kongre Raporunun Önsözü 13-26 Ekim	79
R.S.D.İ.P. İkinci Kongresi'ne Rapor, 14 (27) Ekim	82
Martov'un 15 (28) Ekim Raporuna Cevap	96
Birliğin Kuralları Üzerine Ekim 17 (30) Konuşması	97
Sunulmayan Bir Yazı	98
Parti Meclisinden ve Merkez Organın Yazı Kurulundan İstifa Yazısı	104
R.S.D.İ.P.'nin İkinci Kongresinin Tutanağı	107
En Fazla Yüzsüzlük ve En Az Mantık	127
Notlar	135

SOSYAL DEMOKRAT PARTİ PROGRAM TASARISININ AÇIKLANMASI VE YORUMU(1)

PROGRAM TASARISI(*)

A — 1) Rusya'da gittikçe artan bir hızla, küçük el sanatlarını ve köylüyü ortadan kaldıran büyük fabrikalar gelişmektedir; bunlar, halkı, günden güne sayısı artan sanayi şehirleri etrafında birleştirerek onları dar gelirli işçi haline sokmaktadır.

2) Kapitalizmin bu atılımı, zenginliğin ve lüksün bir avuç fabrika ve toprak sahibinin, tüccarın elinde toplanmasını, sefaletin ve işçiye yapılan baskının daha da çabuk artmasını sağlar. Büyük fabrikalara, teknik mükemmelliklerin ve makinaların girmesi, sosyal çalışmanın veriminin yükselmesine yardımcı olur, işverenlerin işçiler üzerinde kurdukları baskıyı güçlendirir, işsizliği yayar ve böylelikle işçiyi savunmasız kılar.

(*) «Program Tasarısı» «Naoutch. Obozr»(2) dergisi, 1900, 5. sayısında el yazmasına uygun olarak yazılmış, teksir edilmek suretiyle el yazmaları metne dahil edilmiştir. «Program yorumu» teksir edilen bölüme uygundur.

3) Fakat büyük fabrikalar, işverenlerin işçiye baskısını en yüksek düzeye çıkarırken sermayeye karşı mücadeleye girişen başlı başına bir işçi sınıfı oluştururlar: onun varoluş şartları, kişisel gelirle bütün bağları koparır ve ortak bir işte birleşen işçileri toplu halde bir fabrikadan diğerine geçirir, işçi kitlesini gruplaştırır. İşçiler kapitalizme karşı mücadeleye girişirler ve aralarında gittikçe güçlenen bir birleşme arzusu doğar. Sesini duyurmamış ufak tefek ayaklanmalar yerini tüm Rus işçi sınıfımn ortak mücadelesine bırakır.

4) Kapitalist kesime karşı işçi sınıfının bu mücadelesi, başkasının çalışmasıyla geçinen ve onu işleten her çeşit kesime karşı girişilen bir mücadeledir. Bu mücadele, ancak iktidarın işçi sınıfının yönetimine geçmesi, toprağın, iş araç ve gereçlerinin, fabrikaların, makinaların ve sosyalist üretimi düzenleyecek olan tüm kuruluşlara geri verilmesiyle son bulabilir. Sosyalist üretim sayesinde işçinin sağladığı üretimden sadece işçiler yararlanacaklardır.

5) Yapısı ve amacı yönünden Rus işçi sınıfının hareketi, diğer bütün ülkelerin işçi sınıfı hareketinin (sosyal demokrat işçi sınıfı) bir parçasını oluşturur.

6) Kuruluşu için verdiği mücadelede Rus işçi sınıfının karşılaştığı en büyük engel, bütün sorumlu kişileriyle birlikte otokratik idaredir. Bu idare, sadık bir kölesiymiş gibi çıkarlarını savunduğu kapitalist ve büyük arazi sahibi kişilerin ayrıcalıklarına sırtını dayayarak toplumun alt sınıfları olan işçileri tam bir köle gibi ele geçirerek, işçi hareketini felce uğratır, tüm milletin ilerlemesini mahkûm eder. Bu durumda Rus işçi sınıfının mücadelesi zorunlu olarak otokratik idarenin mutlak iktidarına karşı girişilecek mücadeleyi de beraberinde getirir.

B — 1) Rus Sosyal Demokrat Partisi ödevinin, işçi sınıfı bilincini geliştirerek Rus işçi sınıfının mücadelesine yardımcı olmak, onların örgütleriyle elbirliği yapmak ve onların hedef ve amaçlarını tayin etmek olduğunu açıklar, duyurur.

2) Rus işçi sınıfının kurtuluşu için verdiği mücadele politik bir mücadeledir ve ilk ödevi politik özgürlüğü elde etmektir.

3) Bunun içindir ki Rus Sosyal Demokrat Partisi, otokratik idarenin mutlak iktidarına, mülk sahibi aristokratların oluşturdukları ayrıcalıklı sınıfa, her türlü köleliğe, serbest hareketi kısıtlayan kast düzenine yönelik her türlü sosyal hareketi destekleyecektir.

4) Tersine, Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi, kapitalizmin gelişmesine ve onun peşi sıra işçi sınıfının gelişmesine yol açacak olan despot yönetimin ve onun görevlilerinin elinde bulunan olanakla, emekçi sınıflar üzerinde durmamaksızın yol açan her eğilimle de mücadele eder.

5) İşçilerin kurtuluşu bizzat onların eseri olmalıdır.

6) Rus halkının, mutlak idarenin ve onun memurlarının yardımına değil, onların boyunduruğundan kurtulmaya ihtiyacı vardır.

C — Diğer taraftan da Rus Sosyal Demokrat Partisi şunları talep eder:

1 — Bir anayasa oluşturulması için bütün yurttaşların temsilcilerinden oluşan bir «Zemski Sobor'un» tolantıya çağrılmasını,

2) Milliyet ve mezhep ayrılığı gösterilmeksizin 21 yaşını dolduran her Rus vatandaşına seçme hakkı tanınmasını,

3) Toplanma ve grev yapma özgürlüğünün tanınmasını,

4) Basın özgürlüğünün tanınmasını,

5) Kast düzeninin kaldırılmasını ve her yurttaşa kanun önünde eşit haklar tanınmasını,

6) Vicdan özgürlüğü ve bütün sovyetlere hukuksal eşitlik verilmesini, tarafsız memurlarca medeni hal sicili tutulmasını,

7) Mahkeme önünde her memurun tutumunu izlemenin her yurttaş için en tabii hak olmasını,

8) Ülke içinde uygulanan pasaportların kaldırılmasını, yer ve ikâmetgâh değiştirmenin serbest olmasını,

9) Meslek seçmenin serbest olmasını, loncaların yürürlükten kaldırılmasını.

D — Rus Sosyal Demokrat Partisi işçiler için şunları talep eder:

1) Bütün sanayi dallarında, üyelerinin yarısının işverenler, yarısının işçiler arasından seçileceği bir kuruluşa gidilmesini,

2) İş süresinin sekiz saatte sınırlandırılmasını öngören bir kanun çıkarılmasını,

3) Gece işini yasaklayan bir kanun çıkarılmasını, 15 yaşından küçük çocukların çalıştırılmasının yasaklanması,

4) Tatil günlerini saptayan bir kanun çıkarılmasını,

5) İşçi hukukunun yaygınlaşmasını ve tüm Rusya'daki sanayi dallarında işin denetlenmesini,

6) İşin denetlenmesinin kendine özgü bir statüye sahip olmasını ve maliye bakanlığından ayrı tutulmasını, patron ve işçilerin oluşturdukları yargı kurulu üyelerinin, işçi haklarının uygulanmasını içeren denetimde eşit haklara sahip olmasını,

7) Mallardaki fazla ücretlendirmenin genel ve mutlak yasağını,

8) Ücret uygulanmasının, yapılan malın kalitesi-

nin, uygulanan çeşitli cezalardan elde edilen paranın yönetiminin ve işçilere kiralanan lojmanların denetlenmesinin işçiler arasından seçilecek delegeler tarafından yapılmasını; işçi ücretlerindeki kesintilerin, nedeni ne olursa olsun 10 kopekten fazla olmamasını öngören bir kanunun çıkarılmasını,

10) İşverenin, işçi çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılamasını ve işçilerin mediko-sosyal ihtiyaçlarını sağlamasını öngören bir kanun çıkarılmasını,

E — Rus Sosyal Demokrat Partisi köylüler için şunları talep eder:

1) Köylünün tazminat[3] karşılığı yükümlülükten kurtulmasını ve daha önce gerçekleşmiş bu tür tazminat ödentilerinin hazineden köylüye geri verilmesini,

2) 1861'de köylülerin elinden alınan toprakların geri verilmesini,

3) Toprak vergilendirmesinde, köylü ve büyük arazi sahipleri arasında tam eşitliğin sağlanmasını,

4) Teminat akçesinin[4] ve köylünün toprağını istediği gibi işlemesini engelleyen her türlü kanunun kaldırılmasını ister.

PROGRAMIN YORUMU

Program üç ana bölüme ayrılır. İlk bölüm, diğer iki bölümün prensiplerini sergiler. Bu bölümde işçi sınıfının toplumdaki yeri, işverene karşı mücadelesinin anlamı ve Rus Devletinde işçi sınıfının politik durumu anlatılır.

İkinci bölüm, *partinin ödevleri*ni anlatır ve Rusya'da varolan diğer politik eğilimlere kıyasla kendi ödevlerinin anlamını ortaya koyar. Bu bölümde Sosyal Demokrat İşçi Partisinin çıkarlarının ne olduğu bilincindeki işçilerin hareket tarzının ne olması gerektiği açıklanır ve Rus toplumunun diğer sınıflarının özlem ve çıkarları gözönünde tutularak kendi tutumlarının ne olacağı saptanır.

Partinin uygulama alanındaki isteklerini içeren üçüncü bölüm, üç kısma ayrılır: politik düzeyde genel reform; işçi sınıfının istekleri ve bunun programlanması, köylüye yönelik istekler. Programın uygulama bölümüne geçmeden önce, bu üç bölümü içeren ve giriş niteliğinde bazı açıklamalara yer verilecektir.

A — 1) İlk planda program, fabrikaların süratle gelişmesinden söz eder; çünkü çağdaş Rusya'da eski yaşantı şeklini, özellikle çalışan sınıfınkini tamamen değiştiren temel olgu budur. Eskiden zenginliğin hemen hemen tümünü, nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan küçük işletmeci sağlıyordu. Bunlar, kasabadan ayrılmadan, ürettiğinin büyük bir kısmını kendi tüketiyor ve kalanını civar yörelerin pazarlarına gönderiyordu.

Yine bunlar, toprak ağalarının tüketimleri için üretmeye mecbur ediliyorlardı. Ürün, yine kasabalarda çalışanlar tarafından işlenmekteydi.

Fakat köylünün kurtuluşundan bu yana, halkın büyük kesiminin yaşama şartları alt üst oldu; küçük elsanatları işletmeciliği yerini, olağanüstü bir hızla gelişen, küçük patronları ücretli işçi durumuna sokan ve Rusya'da satılan malların üretimini en üst düzeye çıkarmak için binlerce işçiyi biraraya getiren büyük fabrikalara bıraktı. Köylülerin kurtuluşu, onların bir yerde bağlanıp kalmasına son verdi. Sadece ellerindeki toprak parçasından sağladıklarıyla geçinmeleri durumunu ortadan kaldırdı. Pek çoğu, ekmeğini kazanmak için yollara düştü ve fabrikalara girdiler. Rusya'nın pek çok yerini birbirine bağlayan, büyük fabrikaların imalatlarını her tarafa taşıyan demiryolu inşaatında çalışmaya başladılar. Birçokları, sanayi ve ticaret binalarının yapımında çalışmaya, fabrikalara gerekli yakacağın ulaşımını sağlamaya, hammaddelerin yapımında yardımcı olmaya şehirlere gittiler. Birçokları da, kuruluşlarını büyütmeye fırsat bulamamış, küçük tüccar ve fabrika sahiplerinin yanında iş aramağa koyuldular. Aynı değişiklikler ziraatte de kendini gösterdi: arazi sahipleri satışa arz edilmiş buğday üretmeye başladılar; bazı köylüler, geniş araziler ektiler; dış ülkelere binlerce ton buğday satıldı. Üretim için, kendine ait küçük toprağını terk eden binlerce işçiye ve köylüye çağrı yapılması gerekti. Bunlar, satmak için buğday üreten yeni patronlarının yanında tarım işçisi oldular. Küçük el sanatçılarını ve köylüleri ücretli işçi haline getirerek eski yaşam şartlarının üstüne gelen bu değişiklikler parti programını belirler. İşçi haline gelen bu köylüler, artık büyük sermaye sahibi bir kişi hesabına az bir ücretle çalışmaktadırlar. Böylece küçük üreti-

cilik daha büyüklerine yerini bırakmıştır. Bu büyük sermaye sahibi kişi, dev atölyeler kurar, büyük ölçüde hammaddeler satın alır ve işçilerin kalabalık halde bir arada çalışmalarıyla yoğunlaşan üretimin kârını cebine atar. Artık, üreticilik, kapitalizmin simgesi olmuştur. Acımaksızın küçük üreticiyi ezer. Kasabaya ve köylere bağlı yaşantıya son verir ve köylüleri, sermaye sahiplerine emeklerini satarak ülkeyi bir baştan bir başa dolaşmak mecburiyetinde bırakır. Böylece nüfusun büyük bir kısmı köylerinden ve toprak ziraatinden kesinlikle koparılmış olur. Bu nüfus, sanayi kasaba ve şehirlerinde emeğini satarak geçinen, bundan başka hiç bir geliri olmayan ücretli proleter sınıfını oluşturur.

Büyük fabrikaların ülkenin yaşantısında yaptığı değişiklikler şunlardır: küçük üreticilik yerini daha büyüklerine bıraktı, küçük patronlar ücretli çalışan işçiler oldular. Bu değişiklikler çalışan sınıfın tümü için ne anlam taşır ve sonuçları nelerdir? Partinin programı buna daha ilerde cevap verecektir.

A — 2) Büyük üreticiliğin küçüğün yerini almasıyla az sermayeli patronların yerini daha büyük sermayedarlar aldı ve kârda milyonlarla ölçülmeye başlandı. Sermayedeki bu hızlı artış, birden lüks ve zenginliğin artmasını da beraberinde getirdi. Böylece Rusya' daki büyük gerilimlere kalkışan bir sınıf oluştu: fabrikatörler, demiryolu inşaatına para yatıran zenginler, tüccarlar ve bankerler; faizle sermayelerini sanayicilere veren ve bu gelirle geçinen başlı başına bir sınıf dagelişti. Köylülerden aldıkları yüksek özgürlük tazminatı sayesinde toprak ağaları arazilerine büyük şeker fabrikaları, damıtma evleri yaparak zenginleştiler. Bütün bu zengin sımfın lüksü ve çılgınca savurganlığı o zamana kadar duyulmamış bir düzeye ulaştı; muhteşem köşkleri ve sarayları büyük şehirlerin ana yol-

ları boyunca dizildiler. Fakat kapitalizm geliştikçe işçinin durumu kötüleşiyordu. Köylünün kurtuluşundan sonra orada burada ortaya atılan ücret artışları, köyde işsiz kitle çok olduğu için önemli yer tutmuyordu. İş bulmak gittikçe güçleşmekteydi. Zenginlerin lüks köşklerinin yanında, son derece kalabalık, rutubetli ve soğuk lojmanlarda, sanayi kuruluşlarının etrafında kurulan barakalarda işçiler barınmaktaydılar. Sermaye çoğaldıkça işçiler, bütün zamanlarını karıları ve çocukları da, çalışmak üzere fabrikaya vermek zorunda kalarak acımaksızın yoksullaştırıldılar ve ezildiler. Böylece kapitalizmin ortaya koyduğu ilk değişiklik şu oldu: Halkın büyük çoğunluğu yoksullaşırken, para bir avuç kapitalistin elinde birikti.

İkinci değişiklik, küçük üreticiliğin yerini büyüğün almasıyla üretimde önemli bir gelişmenin ortaya çıkmasıyla oldu. Herşeyden önce ayrı ayrı yerlerde ve küçük patronların yanında dağınık bir şekilde çalışmaktansa işçiler, birarada bir fabrikada çalışmaya başladılar. Kollektif iş, kişisel işten daha etkin (üretken)dir ve daha kolay ve daha çabuk üretmeyi sağlar. Fakat bütün bu gelişmeler, işçisine, emeğin karşısında çok az bir ücret ödeyen işverenden yanadır ve işçilerin ortak çabasının sonucu olan kârın hepsini kendine maleder. İşveren her zaman daha güçlüdür, buna karşılık işçi, belirli bir tek işte çalışmaya alıştığı, başka bir mesleğe geçmek onun için çok zor olduğundan, zayıftır.

Üretimde daha önemli bir gelişme de işverenin hizmete sunduğu «makinalar»dır. *Makina*nın kullanılması işin verimini yükseltir, fakat işveren bu avantajdan işçinin zararına yarar sağlar: makina daha az fiziksel çaba harcanmasını gerektirdiğinden buralarda çok az ücret ödenen kadın ve çocuklar çalıştırılır. Ma-

kina daha az işçiye ihtiyaç gösterir. Bu yüzden bir çok işçi işinden olur, gece dinlenmek hakkından vaz geçerek daha fazla çalışır, makinanın ufak bir parçası haline gelir. Makinanın ortaya koyduğu ve gittikçe artan işsizlik, işçiyi eli kolu bağlı bırakır. İşçi becerisinin değeri kalmaz; çok düşük ücretle çalışmaya boyun eğer. Kapitalizmin bu baskısına karşı girişilen her türlü hareket, işten atılmakla son bulur. Böylece bir köşeye sıkıştırılmış olan işçi sermaye karşısında tamamiyle güçsüz kalır; makina onu ezmekle tehdit eder.

A —3 Makinalardan yararlanan işveren karşısında işçilerin, güçsüz ve savunmasız olduğunu daha önceki bölümlerde gördük. İşçi, ne pahasına olursa olsun işverene karşı durmak yolunu aramalıdır. Bu yolu «birlik ve beraberlikte» bulacaktır. Tek başına güçsüz olan işçi, biraraya gelince bir güç oluşturur; ancak o zaman, işverene karşı mücadele vermeye ve kafa tutmaya kendini yeterli hisseder.

«*Birlik*», karşısına dikildiği büyük sermaye için bir gerekliliktir. Fakat aynı fabrikada çalışsalar bile birbirlerine yabancı birçok kişiyi bir birlik altında nasıl toplamalı? Parti programı buna hazırlanan işçilerin koşullarını ortaya koyar. Bu koşullar şunlardır:

1 — Bütün bir yıl boyunca sürekli bir çalışma gerektiren makineleri kullanan, büyük fabrikalar, işçiyi toprağa ve bireysel ekonomiye bağlayan bütün bağları koparır ve onu tam bir proleter haline getirir. Oysa,, kendi bir karış toprağının kullanımı işçiyi komşusundan ayırıyordu, her birini, kendi toprağında özel bir alana bağlı kılıyordu, arkadaşıyla aralarında çıkan ayrılıklar meydana geliyordu ve bu durum onların birliğine engel oluyordu, işçi topraktan koptuğunda, bu engel ortadan kalkar.

2 — Sonra binlerce işçinin birarada çalışması onları, kendi gereksinmeleri üzerinde beraberce tartışmaya ve birlikte hareket etmeye alıştırır; çünkü birarada çalışma, bütün işçilerin aynı durumu paylaştığını açık seçik ortaya koyar.

3 — İşçilerin fabrika değiştirmeleri, çeşitli fabrikaların koşullarını, yürürlükte olan idare düzenlerini karşılaştırmaya fırsat verir, insan emeğinin işletilmesinin her tarafta aynı olduğuna şüpheleri kalmaz. İşverenle aralarındaki anlaşmazlığın onlara verdiği ve kendi aralarında dayanışmayı güçlendiren tecrübeleri birbirlerine aktarırlar. Büyük fabrikaların kuruluşu, işçilerin birleşmesini sağlamıştır. Rus işçilerinde bu birleşme daha çok grevle ortaya çıkar (daha ilerde işçilerimizin niçin ortaklıklar ve karşılıklı yardımlaşma sandıkları kurduklarını göreceğiz). Büyük fabrikalar arttıkça grevlere de daha çok rastlanır, daha şiddetli ve dirençli olurlar; kapitalizmin boyunduruğu güçlendikçe işçilerin ortak direnmeleri de gerekli hale gelir. Orada burada başgösteren işçi grevleri ve ayaklanmaları, der parti programı, halen Rus fabrikalarında en çok rastlanan bir olaydır. Fakat kapitalizmin geliştiği ölçüde, artık bu ayaklanmalar yetersiz kalmaktadır. Patronlar bu ayaklanmalara karşı genel tedbirler almaktadırlar: onlar da aralarında birleşir, dışardan işçi getirtir, işçi direnişlerini ezmekte yardımcı olacak otoritelerin elbirliğini isterler. Artık işçiler, yalnız bir patrona karşı değil *bütün kapitalist sınıfa* karşı mücadele etmek zorundadırlar. Hükümetten işçiye karşı tedbirleri içeren kanunlar isteyen *kapitalist sınıf* ise işçi sınıfına karşı mücadeleye girer. Tek bir fabrikanın işçilerinin birleşmesi bütün kapitalist sınıfa cevap veremez ve tüm *işçi sınıfının birleşmesi* gerekli olur. İşverene karşı işçinin mücadelesi bir sınıf mücadelesi-

ne dönüşür. Aynı amaçla işverenler de biraraya gelirler: bu amaç, işçileri kendilerine bağımlı kılmayı sürdürmek, onlara mümkün olan en düşük ücreti ödemektir. İşverenler, davalarını savunmak için hükümet gücünden de yararlanarak birleşmekte yarar bulurlar. İşçilerde aynı şekilde aralarında bu amaçla birleşirler: sermayenin gücü altında ezilmelerine fırsat vermemek, varoluş haklarına, insanca bir yaşamı savunmak için, işçi sınıfı olarak ortak hareket etmenin yararı ve devlet gücü üzerinde, bu amaçla bir etki yaratmanın öneminde fikren birleşirler.

A — 4) Fabrika işçilerinin, işverene karşı giriştikleri mücadelenin niçin ve nasıl bir sınıf savaşı, özellikle de proleter sınıfın, kapitalist ve burjuva sınıfına karşı savaşı olduğunu gördük. Fakat, bunun halk ve bütün çalışanlar adına ne önemi olduğu sorulacaktır. Daha önceki yorumda sözü geçen koşullar içinde ücretli işçilerle sağlanan üretim, git gide küçük teşebbüsleri yok eder. Ücretli işçilerin sayısı hızla artar; devamlı olarak fabrikada çalışan işçilerin yanında, ücretli iş arayan köylülerin de sayısının arttığı görülür. Halen, ücretli iş yani bir işveren yanında çalışmak, çalışmanın en yaygın şeklidir. Sermayenin hakimiyeti yalnız sanayide değil, ziraatte de nüfusun büyük kesimine yayıldı. Ücretle işletilen emek, büyük fabrikaların gelişimini en yüksek düzeye ulaştırmış ve modern toplumun temelini oluşturmuştur. Rus işçisinin çok acı çektiği ve işveren çevrelerince bütün sanayi dallarında uygulanan işletme yöntemleri burada yani fabrikada yoğunlaşır, uygulanan bu yöntemler kesin kurallar haline gelir, işin ve işçi yaşantısının her şekli can sıkıcı bir duruma gelir ve işçiye kan kusturan bütün bir düzeni simgeler. Bunu daha açık belirlemek için bir örnek verelim: her yerde ve her zaman, her kim bir işe girerse mutlaka

dini bayram günlerinde tatil yapar. Fabrikalarda durum bu değildir: fabrika bir işçiyi işe aldığı zaman onun alışkanlıklarını, yaşayış tarzını, ailevi durumunu ve entellektüel ihtiyaçlarını hiç hesaba katmaksızın, ondan istediği gibi yararlamr. Onu, ona ihtiyacı olduğu müddetçe çalıştırır, onun yaşantısını kendi gereksinmelerine uymaya mecbur eder, dinlenme zamanını kısıtlamaya zorlar, geceleri ve tatil günleri de dahil onu çalıştırır. Fabrika mümkün olan ve akla gelebilen her türlü istismarı hoş görür. Fabrikanın düzeni, işçinin sağlayabileceği bütün verimi ondan sömürecek şekilde kurulmuştur. Aksi takdirde işçi kapı dışarı edilir! Başka bir örnek: işe alınan bir işçi, patronuna itaat etmek ve kendisine verilecek emirleri yerine getirmekle görevlidir. Fakat, patronun isteklerini yanlış veya aşırı bulursa işten ayrılır. Aslında fabrika işçiden, onun kendisini tamamen çalıştığı yere adamasını ister; katı bir disiplin kurarak, zille, işçinin işe başlayıp, tekrar zil çalana kadar devamlı çalışmasını ister, onu bizzat cezalandırmak hakkını kendinde bulur, disipline aykırı davranışlara, işçinin ücretinden keserek veya ayrıca bir para cezası alarak karşılık verir. İşçi, büyük bir mekanizmanın çarklarından biri olur: bir makina gibi uysal ve boyun eğmiş olması gerekir.

Üçüncü bir örnek daha: bir kişi işe girer de patronundan memnun olmazsa mahkemeye baş vurur. Bu kuruluşun temsilcisi tabii patronun yanında yer alır; fakat bu, patronun yaralarını tutma kanununa dayanmamaktadır; sadece patrona hoş görünmek çabasıdır, neticede dava patron lehinde biter çünkü, mahkemeyi temsil eden kişi, patronla ya tanışıktır ya da çalışma koşullarını bilmez ve işçiyi anlamaktan acizdir. Fabrika öylesine çok sayıda işçiyi biraraya getirir ki ken-

dilerine karşı küçük düşürücü tedbirler alınan işçilerin durumunu ayrı ayrı incelemeye imkan yoktur. Genel bir yönetmelik kurulmuştur, buna göre işçi - işveren ilişkileri düzenlenir ve bunlar, bütün işçiler için uyulması kaçınılmaz kanunlar gibidirler. Kanun işverenden yanadır; falanca memurun adaletsizliğine kanunda arka çıkar, örneğin öyle yönetmelikler vardır, işçi işine gidemediği zaman ücretinden keser veya ayrıca para cezası alır, buna karşılık, onu işten çıkaran işveren hiçbirşey ödemez; işveren, işçiyi kabalık bahanesiyle işten çıkarır ama o, aynı sebep için onu terkedemez. İşveren istediği gibi para cezası veya ücret kısıtlaması yapar, isterse işçiyi fazladan çalıştırır.

Bütün bu örnekler bize işverenin işçiyi nasıl bir *yöntemle* işlettiğini ve bunu genelleştirip yoğunlaştırdığını gösterir. Bundan böyle işçi yalnız şu veya bu işverene karşı değil, bütün bir işveren sınıfına karşı mücadele edecektir. İşçi, yalnız şu veya bu işveren tarafından ezilmediğini fakat bunun bütün bir işveren sınıfı olduğunu bilir çünkü bütün kuruluşlar, hiç bir işverenin dışında kalmadığı aynı işletme yöntemlerini kullanırlar: örneğin işveren çalışma süresini azaltmayı düşünse, diğer bir işverene göre malı ona pahalıya malolacaktır, tabii o da bunu önlemek için işçisini aynı ücretle daha fazla çalışmaya mecbur eder. Bundan böyle işçi ancak emeğin işletilmesi olan, kapitalist toplumsal düzene karşı koymakla koşullarını iyiye götürebilir. Burada da işçinin karşısına, şu veya bu devlet memurunun adalete aykırı davranışından başka kapitalist sınıfı koruyuculuğuna alan ve onların yararına, herkesin uymasının zorunlu olduğu kanunlar yayınlayan devlette çıkar. Giderek, fabrika işçilerinin mücadelesi kaçınılmaz bir şekilde, bütün kapitalist sınıfa karşı, emeğin işletilmesine dayanan bütün toplumsal düzene

karşı mücadeleye dönüşür. Diğer yandan işçi mücadelesi toplumsal bir nitelik kazanır ve başkasının sırtından geçinen bütün sınıflara karşı işçilerin giriştikleri bir mücadele olur.

Kapitalist sınıfın, çalışan kesim üzerinde uyguladığı baskının temelinde ne vardır? Özel mülkiyet başlığı altında fabrikalara, maden ocaklarına, makina ve her türlü iş araçlarına sahip olma arzusudur bu; ayrıca geniş arazi parçalarını ellerinde bulundururlar (yarım milyon kadar mülk sahibi, Rusya'daki toprakların üçte birinden fazlasına sahiptirler). Ne hammaddeleri ne de iş araçları bulunmayan işçiler ise kendilerine ancak yetecek ücreti ödeyen işverenlere emeklerini satmak zorundadırlar ve bu iş adamları üretim fazlasını ceplerine indirirler; çalışma süresinin ancak bir kısmını hesaba katarak ödeme yaparlar, üst tarafı kendi haklarıdır sanki. İşçilerin ortak çalışmalarından sağlanan veya üretime getirilen mükemmelliklerden gelen gelir artışı kapitalist sınıfa düşer ve nesiller boyu eziyet çeken işçiler, her şeyden yoksun proleterler olarak kalırlar. Kapitalizmin insan emeğini işletmesine son vermek için bir çare vardır. Bu da, iş araçlarının özel mülkiyetine son vermek, fabrikaları, maden ocaklarını, büyük kuruluşları toplumun ellerine teslim etmektir ve sosyalist kollektif bir üretim düzenlemek, aynı zamanda bunların işçiler tarafından yönetilmesini sağlamaktır. O vakit, kollektif çalışmanın karşılığını görecek olanlar işçiler olacaklar ve geçimleri için gerekli miktarın fazlası, yine onların diğer gereksinmeleri için kullanılacaktır; tümüyle yetenekleri geliştirilmeye çalıştırılacak, bilim ve sanattaki ilerlemelerden eşit ölçüde pay almak imkanı hepsine verilecektir. İşte parti programı, işçi sınıfının kapitalistlere karşı yöneltiği mücadelede tek geçerli yolun bu olduğuna bunun

için dikkati çeker. Bunun için politik iktidarın yani devlet yönetiminin kapitalistlerin etkisi altında bulunan bir idarenin ellerinden işçi sınıfına geçmesi gereklidir.

İşçi sınıfının mücadelesinin amacı bu olduğu gibi, tam kurtuluşunun koşulu da budur. Bilinçli ve birleşmiş olan işçilerin ulaşmaya çalıştıkları şey bu amaçtır: fakat, onlar, bugün Rusya'da onları özgürlüklerine götüren mücadeleyi engelleyen korkunç engellerle karşılaşırlar.

A — 5) Bütün Avrupa ülkelerinin işçileri, Amerika ve Avusturalya'dakiler gibi, kapitalist sınıfın hakimiyetine karşı mücadeleye giriştiler.

İşçi sınıfının birlik ve beraberliği, yalnız bir ülke veya bir milletin sınırları içine kapanıp kalmamıştır: çeşitli ülkelerin işçi partileri, bütün dünya işçilerinin amaç ve hedeflerinin tam birliğini (dayanışmayı), yüksek sesle ilan ederler. Kongreler düzenlerler, bütün ülkelerin kapitalist sınıfına ortak dileklerini açıklarlar, kurtuluşu için mücadele eden tüm proletaryanın uluslararası bayramını (1 Mayıs) düzenlerler, her ulusun işçi sınıfını biraraya toplarlar. Bütün ülkelerin işçilerinin bu birliği, onların üzerinde hakimiyet kurmaya çalışan ve yalnız bir ülkenin çerçevesi içinde kalmayan kapitalist sınıfın varlığından ötürü gerekli olmuştur. Çeşitli devletler arasında ticari ilişkiler gelişir ve sıklaşır; sermaye yoğun bir şekilde birinden diğerine akar. Kapitalistler arasında el değiştiren büyük sermayelere sahip olan bankalar, ulusal özelliklerini kaybederler ve uluslararası bir nitelik kazanırlar; her ülkeden gelen sermayeye sahiptirler, Avrupa'lı ve Amerika'lı kapitalistler arasında bu sermaye gider gelir. Dev şirketler, yalnız bir ülkede değil, birçoklarında kapitalist girişimlerin temellerini atarlar; Böylece kapitalist şirketlerin kurulduğu görülür. Sermayenin ha-

kimiyeti uluslararasıdır. Ortak kurtuluşları için bütün ülkelerin işçi mücadelesi de, uluslararası sermayeye karşı beraberce savaşarak kazanılacaktır. İşte bunun için Rus işçisinin düşmanı olarak Rus, Polonya, Fransız kapitalisti varsa, dostu olarak ta yanında Alman, Polonya, Fransız işçisi vardır. Böylece bir süreden beri yabancı kapitalistler sermayelerini memnuniyetle Rusya'ya transfer etmeye başlarlar, orada fabrikalarının şubelerini açarlar, yeni kuruluşlar için şirketler kurarlar. Sermayeye karşı iyi niyetle davranan, işçilerinin batıya daha dikkafalı olduğu bu genç ülkenin üzerine açgözlülükle atılırlar; o ülkede yaşam düzeyi ve işçi ücretleri öyle düşüktürki kendi ülkelerinde akıllarına bile getiremiyecekleri muazzam kârlar sağlayabilirler. Bu nedenle uluslararası sermaye elini çoktan Rusya'ya atmıştır. Rus işçileri ise uluslararası işçi hareketine ellerini uzatırlar.

A — 6) Kapitalizmin boyunduruğunun büyük fabrikalarda nasıl son dereceye vardığını, işçi emeğini işletmek için nasıl başlı başına bir yöntem yarattığını daha önce de söylemiştik; ayrıca sermaye karşısına dikilen işçilerinde nasıl kaçınılmaz bir şekilde birleşmenin ve işçi sınıfınca yönetilen bir mücadelenin bilincine vardıklarını görmüştük. İşçiler bu mücadelede de kapitalistleri ve onların çıkarlarını koruyuculuğu altına alan devletin yasaları ile karşı karşıya gelirler.

Fakat biraraya gelen işçiler, bu birlikleri sayesinde işverenden ödünler koparmak, yasalar üzerinde etkin olmak ve onları değiştirmek için yeteri kadar güçlü olacaklardır. Bütün ülkelerdeki işçilerin yaptığı şey budur; fakat Rusya'daki işçiler, devlet üzerinde doğrudan bir etki gerçekleştiremezler. En belli başlı medenî haklardan yoksun, koşullar içerisindedirler. Ne biraraya gelmeleri, ne beraberce iş tartışması yapma-

ları, ne ortaklıklar kurmaları, ne de bildiri basmaları mümkündür; kısacası yasalar yalnız kapitalist sınıfın yararına yapılmış değillerdir, aynı zamanda işçileri, onları değiştirecek ve etkileyebilecek her türlü haktan yoksun bırakırlar. Rusya (diğer Avrupa ülkeleri arasında tek) otokratik bir idarenin sınırsız güce sahip olduğu bir ülkedir, yani devlet rejimi çarın iyi niyetine bağlıdır ve bütün halkın uymak zorunda olduğu kanunlar ve onların uygulayıcısı olan memurlar bizzat onun tarafından seçilirler. Yurttaşlar kanunların kabul ve müzakerelerine katılamazlar; ne yenilerini isteyebilirler ne de eskilerinin kaldırılmasını. Memurlara hesap sormak, onların davranışlarını kontrol etmek, adaletli davranıp davranmadıklarını izlemek hakkına sahip değillerdir. Onlar, devletin işlerini tartışmak hakkından da yoksundurlar: bu memurların izni olmaksızın toplantı düzenlemek ve örgüt kurmak onlara yasaklanmıştır. Yine bu memurlar kelimenin tam anlamıyla sorumsuzdurlar; sade yurttaşın ötesinde bir kast oluştururlar adeta. Sorumsuzluk ve keyfi yönetim, onlara, güçlerini kötüye kullandırır, sindirilmiş halk, bundan, hiçbir Avrupa ülkesinde görülmemiş derecede acı çeker.

Böylece, Rus idaresi, mutlak iktidardan yararlanmaktadır; sanki tamamen halktan kopuk olduğu hissini verir, bütün idare şekilleri ve sınıflardan başka gibidir. Fakat durum böyle olunca, nasıl olurda işçiyle işvereni karşı karşıya getiren anlaşmazlıklarda, idare kadar kanun da işverenin tarafını tutar? Niçin kapitalistler sayılarının arttığı ve zenginlikleri fazlalaştığı oranda artan bir destekten pay alırlar da, işçiler gittikçe şiddetini arttıran kısıtlamalara ve direnmelere maruz kalırlar?

Gerçekte hükümet sınıfların ötesinde kalmamaktadır: bir sınıfa karşı diğer bir sınıfın; güçsüze karşı

güçlü olanınkinin yani işçiye karşı kapitalistin savunmasını üstlenir. Eğer, mutlak yönetim, her çeşit üstünlüğü güçlü sınıfa tanımasaydı böyle geniş bir devleti yönetemezdi.

Yasalar her ne kadar iktidara sınırsız ve bağımsız bir güç tanımışlarsa da kapitalistler ve büyük toprak ağaları iktidarı ve devlet işlerini etkilemenin yolunu bulurlar. Onların, kanunla sabit sınıfsal üstünlükleri, loncaları, ticaret komiteleri v.b. vardır. Seçilen temsilcileri otomatikman devlet idaresinde görev alır, memur olurlar veya devlet kuruluşlarının hepsine katılmaya çağırılırlar: böylece işverenler, kendilerinin içinden seçilmiş kişilerce devlet yönetimini temsil ederler (çalışmanın kontrolu da onların elinde bulunur). Fakat, doğrudan doğruya yönetime katılmakla yetinmezler, kendi örgütleri içinde yasaları tartışır, projeler yaparlar ve çok doğal olarak, her fırsatta, hükümet onların fikirlerini alır, projelerine boyun eğer, telkinlerinin etkisinde kalır.

Kapitalistler, toprak ağaları, işlerini tartıştıkları kongreler düzenlerler, sınıflarının koşullarını daha da iyileştirecek olanakları araştırırlar, yeni kanun teklifleri sunarlar. Gazetelerden bunları herkese duyururlar, çünkü, iktidarın basma uyguladığı sansür ne kadar katı olursa olsun varlıklı sınıfın kendini basında hissettirme hakkını elinden alamaz. İktidarın en yüksek düzeydeki temsilcilerinin yanma rahatça girerler, diğer memurları şikayet edebilirler veya bazı yasaların iptalini ve sıkıcı iç tüzüklerin kaldırılmasını isterler. Dünyada bunca yasa ve tüzüğün var olduğu ve iktidarın inanılmayacak bir şekilde bir polis hafiyesi gibi bunların koruyuculuğunu yaptığı tek bir ülke bile olmasaydı, bu burjuva tüzük ve yasalarının kötüye kullamldığı bir ülke de olmazdı, ama üst makamlar az bir şey için yüksek müsaadelerini verir ve bu asla geri çevrilmez[5].

B — 1) Bu nokta, programın en önemli noktasıdır. İşçi sınıfının ve bütün bilinçli işçilerin çıkarlarını savunan ana nokta budur, çünkü partinin hareket tarzının ne olması gerektiğine işaret eder. Sosyalizme ve insanın insan tarafından sömürülmesine son verilmesine duyulan özlemin, büyük fabrikaların yarattığı yaşam koşullarının halk hareketlerine nasıl bağlanması gerektiğini gösterir.

Parti tutumuyla işçi sınıfı mücadelesini izlemelidir. Partinin ödevi, işçilerin yardımına koşacak olanakları düşünmek değil, onların hareketine katılmak, buna ışık tutmak, giriştikleri mücadelede işçiye yardım etmektir. Partinin ödevi, işçinin çıkarlarını savunmak, bunları tanıtmaktır. Mücadelesinde işçiye yardım nasıl olmalıdır?

Parti programı, herşeyden önce bunun, işçi sınıfı bilincini geliştirmekle olacağını ilan eder. Patrona karşı işçi mücadelesinin, nasıl burjuvaziye karşı proletaryanın mücadelesine dönüştüğünü daha öncede söylemiştik.

İşçi sınıfı bilinci demek, kendi kaderlerini değiştirmek için, büyük fabrikaların ortaya koyduğu kapitalist sınıfa karşı mücadele etmekten başka çıkar yol olmadığı bilincine işçilerin varması demektir. Bir ülkenin bütün işçilerinin çıkarları birdir, dayanışıktır, toplumun diğer bütün sınıflarından farklı ve aynı bir sınıf oluştururlar. Onlarda, amaçlarına ulaşmak için kapitalistlerin ve büyük toprak ağalarının yaptığı ve halen yapmaya devam ettiği gibi zorunlu olarak devlet işlerini etkilemeye çalışmalıdırlar.

Bu bilinç işçilere nasıl gelmiştir? Bu bilinç işverene karşı girişilen ve büyük fabrikalar geliştikçe daha çok sayıdaki işçiyi birleştiren ve yoğunlaştıran mücadelede vardır. Bir zamanlar, işçilerin kapitalizme karşı duydukları sadece, onun emeğini sömürene kar-

şı beslediği karmaşık bir nefretle, baskı bilincinin belli belirsiz varlığını hissettirmesiyle ve kapitalistlerden *öc almak* arzusuyla kendini gösteriyordu. O vakitler, çalıştıkları yapıları tahrip ederek, makinaları kırarak, fabrikanın yönetimini bozarak isyanlarını dile getiriyorlardı. Bu işçi mücadelesinin *ilk ve başlangıç* biçimiydi, gerekliydi; çünkü, her zaman ve her yerde, işçiyi, kendini savunmaya iten kapitalizmden nefretin ilk tepkisi böyle olmuştur. Fakat Rusya'daki işçi hareketinde bu ilkel şekle rastlanmaz. Kapitalistlere karşı nefret duyma evresini çoktan aşan işçiler, kendilerini kapitalist sınıfın karşısına koyan çıkar uyuşmazlığını anlamaya başladılar. Bundan böyle yalnızca baskıyı hissetmekle kalmıyorlar: *Kapitalizmin ne şekilde ve hangi araçlarla* kendilerini ezdiğinden haberleri var ve köleliğin her biçimine karşı çıkıyor, kapitalizmin açgözlülüğüne karşı kendilerini savunarak onun baskısına bir sınır koyuyorlar.

Kapitalistlerden öc almaktansa, onlardan ödün koparmak için mücadeleye geçiyor, isteklerini birbiri arkasına sıralıyor, çalışma koşullarının en iyisini istiyor, ve ücretlerin artmasını işgününün azaltılmasını öneriyorlar. Her grev dikkati biraz daha koyulaştırıyor ve işçilerin içinde bulunduğu her türlü koşula dikkat çekiyor. Yine her grev, bu koşulların tartışmasını getiriyor; bunlar üzerinde akılcı bir değerlendirme yapmalarına, kapitalizmin baskısının nasıl dile geldiğini anlamaya ve nasıl ona karşı koyulabileceğini öğrenmeye yardım eder. Her grev işçi sınıfına yeni bir deneyim kazandırır. Eğer grev başarıya ulaşırsa, birlikten doğan gücün örneğini verir ve diğerlerini, arkadaşlarının bu başarısından yararlanmaya isteklendirir. Eğer başarısızlığa uğrarsa, onları, bu başarısızlığın nedenlerini araştırmaya yöneltir ve mücadele için daha etkin yollar aramaya girişirler.

Yaşamla ilgili gereksinmelerini yerine getirmek, işverenden ödünler koparmak, daha iyi yaşama koşulları, daha yüksek ücret ve işgününün kısaltılmasını sağlamak için işçilerin etkin bir mücadeleye geçişleri, Rusya'da, çoktan başlamıştır. Bu, Rusya'daki işçilerin ileri doğru attıkları bir adımı işaret eder; o halde, bütün işçilerin ve özellikle sosyal demokrat partinin bütün dikkatini bu mücadeleye ve elbirliğine vermesi yerinde olur. İşçilere yapılacak yardım, mücadelesini vermek zorunda olduğu ve yaşamı için temel olan gereksinmeleri ona göstermek, durumunu gittikçe ciddileştiren nedenleri araştırmaya yöneltmek, çok sık olarak saldırılmasına boyun eğdiği (kapitalistlerin hileli kurnazlıklarıyla) işçi kanun ve yönetmeliklerini ona anlatmak olmalıdır. Bu yardım, daha da kesinlik ve açıklıkla işçilerin isteklerini biçimlendirmeli, onları kamu önünde açıklamalıdır, direnmek ve mücadele etmek için en uygun anı seçmeye yaramalı, hala var olan iki partili ve durumlarının incelenmesini yapmada ve gerekirse başka bir mücadele düzeni bulmada işe yaramalıdır.

Rus işçilerinin, mücadelenin bu biçimine geçişi yani greve yönelmesi daha önce de söylediğimiz gibi ileri atılmış bir adımdır. İşçi hareketini rayına oturtup ve gelecekteki başarılarının garantisi olur. Bu mücadelede işçiler, öncelikle, kapitalistlerin sömürü düzenlerini ayırt etmeyi ve incelemeyi, bunları kanunlarla yüzleştirmeyi öğrenirler. Başlıca sömürü yol ve biçimlerini inceliyerek işçiler, bütünü içinde sömürünün rolünü ve karakterini öğrenir, emeğin sömürülmesi üzerine dayanan kapitalist sosyal düzenin ne olduğunu anlarlar. Daha sonra da, bu mücadelede güçlenmenin, biraraya gelmenin gereğini ve önemini öğrenirler. Bu mücadelenin yaygınlaşması gerginliklerin artması, önce belirli bir bölgedeki işçilerin sonra tüm ülke işçilerinin

ve nihayet dünyadaki tüm işçilerin, daha da gelişmiş birlik ve dayanışma duyguları kavgayı körükler. İşin sonunda bu mücadele, işçilerin politik bilinçlenmesini sağlar. Yaşam koşullarından dolayı, işçi kitleleri ne boş vakte sahiptirler ne de politik sorunları düşünme olanakları vardır. Fakat işverene karşı işçi mücadelesi, onu, kaçınılmaz bir şekilde politik sorunlarla ilgilenmeye, Rusya'nın nasıl idare edildiğini kendine sormaya, kanun ve yönetmeliklerin nasıl ve kimin yararına çıkartıldığını düşünmeye iter(6). Fabrikanın içindeki her gerginlik, işçiyi, iktidarın temsilcileri ile karşı karşıya getirir, bu kaçınılmazdır. O zaman işçiler «politik söylevlerle» ilgilenirler. Yetkili makamlarca onaylanmış katı bir yönetmeliğin uygulanmasına dayanan ve işvereni, işçiyi istediği gibi vergilendirmesinde serbest bırakan işi denetleyici kişilerdir; hem de, işverenin gereksiz ve ezici tedbirler alması son derece kanunidir, çünkü iktidarın örtülü olarak kendine verdiği hakkı kullanıyor veya şu ya da bu kanuna dayandığını söylüyordu. İşverene «hıristiyanlık aşkı» ile bağlı olduklarını işçilere hatırlatan yöneticiler ve özellikle sayın bakan çalışmaları sayesinde milyonlarca kâr sağladığı için işverene teşekkür borçlu olduğunu politik konuşmalarına eklerler. İşçiler, iktidarın koruduğu kimselerin kimler olduklarını görür, iktidarın temsilcilerinin konuşmalarının arkasından sosyalistler gelince, onlar açıklamalarını büyük bir incelikle aktarırlar ve işçiler, her grevle, politik eğitimlerini biraz daha güçlendirirler. Yalnızca, işçi sınıfının kendine özgü çıkarlarını değil, devlet içinde işgal ettikleri yerin de ne olduğunu anlamaya başlarlar. İşte o durumda, sosyal demokrat partinin, işçi sınıfının mücadelesine sağlayacağı *yardım* şu olmalıdır: yaşam gereksinmeleri için sürdürdükleri mücadeleyi destekliyerek onların sınıf bilincini geliştirmek.

Programda da denildiği gibi ikinci *yardım* şekli, işçilerin örgütlerinin kurulmasında elbirliği etmekle olacaktır. Az önce tammladığımız mücadele işçilerin örgütlenmesini ister. Örgüt başarı şansını yükseltmek, para yardımı toplamak, işçi sendikaları kurmak, işçiler arasında propaganda yapmak ve çağrıyı yaygınlaştırmak için grev anında mutlaka gereklidir. Hele işçi örgütleri ve onların eylemlerini kendi gözetimleri altına almak için çalışan polis ve jandarmalara karşı kendini savunmada daha da gerekli olur örgütlenme. Bütün bu alanlarda yardım sağlamak: işte partinin ikinci büyük ödevi.

Partinin üçüncü görevi, mücadelenin gerçek amacını göstermektir, yani kapitalizmin sömürücülüğünün ne olduğunu işçilere açıklamak, bunun neye dayandığını, toprağın özel mülkiyetinin ve iş araçlarının özel oluşunun işçi yığınlarını nasıl sefalete ittiğini, emeklerini satmaya, geçimleri için gerekli olandan fazla ürettiklerini kapitalistlere karşılıksız vermeye neden mecbur olduklarını anlatmaktır. Nihayet, sömürünün, kapitalistlere karşı bir sınıf mücadelesini kaçınılmaz kıldığını açıklamak, bunun hangi koşullarda olduğunu anlatmak, amacının ne olduğunu söylemek... kısacası, programda önerilen şeyleri açıklamaktır.

B — 2) Şu sözler neyi belirtmektedir: işçi sınıfı mücadelesi politik bir mücadelemidir? Devlet işlerini etkilemeye çalışmadan, işçi sınıfı kurtuluşu için mücadele edemez, işçi sınıfı kanun çıkarılmasını ve devlet idaresini izlemelidir demek ister bu sözler. Rusya'daki kapitalistler, bu etkilenmenin uzun zaman farkındadırlar ve kanunların birçok yasaklamalarına rağmen, iktidar üzerinde etkin olmanın bin türlü yolunu nasıl bulduklarını ve iktidarı, sınıf çıkarlarına nasıl amaç ettiklerini göstermeye çalıştık. Eğer o, devlet üzerinde

kendi etkinliğini göstermezse, işçi sınıfı değil mücadele etmek, yaşantısını iyiye götürmek olanağı bile bulamıyacağı bunun en doğal sonucudur.

Daha önce de söylediğimiz gibi, kapitalistlere karşı işçi mücadelesi, onları kaçınılmaz bir şekilde yönetimle anlaşmazlığa düşürecektir; ve bizzat yönetim, işçilerin ancak ortak mücadele ve direnişleriyle etkinlik kazanacaklarını onlara gösterir. 1885-1886'da, Rusya'da yapılan büyük grevler, bu durumu açıklıkla ortaya koymuşlardır. Böylece yönetim, işçilerle ilgili yönetmelikleri bir an önce çıkarmaya girişmiştir; derhal fabrikalardaki iş düzeyiyle ilgili, işçi isteklerini hoşnut edecek yasalar yapmıştır (örneğin para cezalarını sınırlayan yönetmelikler ve ücretlerin düzenli ödenmesi böylece kabul edildi)*. Aynı şekilde, 1896 grevleri, bundan böyle artık tutuklanmaların ve siyasi açıdan sürgüne gönderilmelerin geçerli olmadığını ve işverenin ruh yüceliğine inandırıcı örgütlerinin yarasız ve gülünç olduğunu anlayan yönetim hemen müdahalelere girişti. (bak: Maliye Bakanı Witte'in genelgesi 1896 ilkbaharı)**. Yönetim, «biraraya gelmiş işçilerin, her zaman bir gücün simgesi olduğunu ve onların bu güçlerini hesaba katmak gerektiğini» anladı; işçi yasalarını gözden geçirmeye girişti ve Saint-Petersburg'da işgücünün kısıtlanması sorununu incelemek ve işçilere verilmesi kaçınılmaz olan diğer ödünler için bir kongreyi toplantıya çağırdı.

Böylece gördüğümüz gibi, kapitalist sınıfa karşı işçi mücadelesi zorunlu olarak politik bir mücadeledir.

(*) Voir le present tome pp. 29-34 (N.R.) (Bkz. Toplu Eserler, Cilt 2, s. 29-34)

(**) Ibid p. 119 (N.R.) a.g.e., s. 119

Bundan böyle, bu mücadele iktidar üzerinde gerçekten etkindir ve politik bir anlamı vardır. Fakat işçi hareketi geliştikçe, daha yoğun olarak, önce de sözünü ettiğimiz işçilerin politik haklarının tümüyle yok olduğunu, aynı zamanda iktidarı etkilemenin, onlar için olanaksız olduğu ortaya çıkar. Bunun için, devlet işlerinde, işçi sınıfının sözünün geçerli olmasında *«politik özgürlüğe erişme»*nin ilk hedef olması gereklidir, yani tüm yurttaşların serbestçe gösteri düzenlemeye, işlerinin tartışmasını yapmaya, basın ve kendi örgütlerinin aracılığı ile yine tüm yurttaşların devlet mekanizmasını etkilemeye hakkı olduğu, yasa ile (Anayasa) garantiye alınmalıdır. Politik özgürlüğe erişilmesi *«işçiler için geciktirilmesi olanaksız bir ödevdir»*, çünkü, o olmazsa işçiler, yönetimde etkinlik kazanamazlar, hor görülen bir parya sınıfı olmaktan kurtulamazlar. İşçi mücadelesinin ve onların örgütlenmesinin henüz başlangıcında olduğu şu andan itibaren yönetim, bunun ilerlemesini durdurmak için, bir an önce ödün vermeye başlamıştır, hiç şüphe yokki, bir siyasi parti altında örgütlendiklerinde yönetimi oratadan kaldırmayı kendileri ve tüm Rus halkı için politik özgürlüğü elde etmeyi başaracaklardır!

Programın bir önceki bölümlerinde, işçi sınıfının, modern toplum ve devlet içindeki yerini, mücadelesinin hedeflerini işçinin çıkarlarının temsilcisi olan partinin odevini anlatmıştık. Rusya'daki mutlak idarenin temsilcisi olan yönetim partilere sahip değildir, olamaz da; Fakat diğer sınıfların çıkarlarının sözcülüğünü yapan eğilimler vardır ve kamu oyu ile yönetim üzerinde de etkindirler. Sosyal demokrat partinin ödevini açıklamak için, Rus toplumunun diğer politik akımlarına göre onun tutumunu tanımlamak gereklidir, ona katılabilecek işçilerin bunu bilmesinde ne ölçüde kimin onun düşmanı

olduğunu öğrenmesi yararlıdır. Programın, bundan sonraki iki konusu bu olacaktır.

B — 3) Program, işçilerin ilk planda, mutlak otoriter yönetime karşı çıkan toplumun bütün diğer katlarıyla birleşeceğini açıklar. İşçilerin kurtuluş mücadelesinde başlıca engel olan bu mutlak yönetim, işçi çıkarlarının, mutlakiyet yönetimine yönelik her türlü toplumsal harekete dayanmak istediklerini anlar. (mutlak kelimesi, salt anlamma geldiğine göre, mutlakiyet, salt yönetime bağlı olan idaredir.) Kapitalizmin geliştiği oranda, bu bürokratik yönetimle burjuvazi, mülk sahibi sınıflar arasındaki çıkar çelişmeleri arttığı oranda önem kazanır. Yine sosyal demokrat parti, mutlak yönetime karşı çıkan tüm burjuva katmanlarını yanına alacağını açıklar.

İşçiler için burjuvazinin devlet işlerinde *doğrudan etkin olması,* bunu, çıkarına düşkün bir yığın devlet memurunun yapmasından daha yararlıdır. «Büyük gün» için burjuvazinin politikaya etkisi, işçiler gözünde, «bağımsızlık» iddiasındaki bir yönetimin, büyük toprak ağaları yararına harcadığı ve *«kutsal hak»* dediği etkisine tercih edilir. İşçiler için gereken şey, *«büyük gün» için kapitalist sınıfa karşı verdiği mücadeledir;* böylece tüm Rus proletaryası, işçilerin ne amaçla bu kavgayı sürdüklerini görecek, o da bunu yapmasını öğrenecektir; burjuvazinin dalavera ve emelleri, senatör ve bakanların hiç kimsenin girmediği odalarında kalmayacaktır; bunlar gün ışığına çıkacak ve herkes, yönetimin politikasının gerçekte kimin tarafından yönetildiğini, işveren ve toprak ağalarının ne amaçlar güttüğünü kendi gözleriyle görecektir. Kapitalist sınıfın hâlen sürdürdüğü etkiyi, gizleyen şey, bürokrasiye, bürokratik ve mutlak yönetime karşı koyan burjuva temsilcilerinin desteğidir! Mutlak yönetime dönük toplumsal hareketlere dayana-

cağını açıklayan sosyal demokrat parti, işçi hareketinden ayrı tutulamaz, çünkü o da, bu yönetime ve toplumun diğer sınıflarına da ters düşer. Politik özgürlük için savaşan burjuvazinin temsilcilerini destekleyen işçiler, güçlü sınıfların onlara ancak geçici bir süre müttefik olabileceğini, çıkarlarının bağdaşmadığını unutmamalıdırlar.

Sosyal demokrat parti, topraklı aristokratların oluşturduğu ayrıcalıklı sınıfa karşı çıkan herkese desteğini sağlayacağını açıklar. Bunlar, yani aristokratlar, Rusya'da ön sıranın kişileridirler. Feodal gücün kalıntıları, köylüleri ve halkın büyük kesimini ezmeye devam eder. Köylüler, toprak ağalarının elinden kurtulup özgür olmak için hâlâ para öderler. Hâlâ demirbaş insanlardır, toprak sahibi efendileri onları ömürleri boyu uşaklıklarında bulundururlar. Köylüler, reşit olmayan ve düşkün olan kişiler gibi yalnızca ceplerini doldurmayı, köylünün yaşantısına burnunu sokmayı ve köylünün borçlarını «tam zamanında» ödeyip ödemediğini gözlemekten başka bir şey düşünmeyen görevlilerin eline teslim edilmişlerdir, bu köylüler, toprak ağası için çalışmak zorunluluğundan «kurtulma» olanağına sahip değildirler; örneğin başka hiç bir yere gidip yerleşemezler; durum böyle olsa bile toprak sahibi onu isterse işe alır istemezse almaz. Hizmetinde milyonlarca işçi çalıştıran toprak ağaları, onları her türlü haktan yoksun bırakırlar ve bu yararları, politik ayrıcalıklarla ödüllendirilir. Devletin yüksek onurlarının çoğu topraklı aristokratlarındır. (Yasa, devlet yararında asalete bir üstünlük tanır mı?); bu üyelerin en hatırı sayılırları, sarayında en yakın olanlarıdır, o halde, yönetimin politikasını da kendilerine dönük tutacaklardır. Hazineyi yağmalamak için yönetime bağlılıklarından yararlanır ve halk için yapıla-

cak harcamaları, milyonlarca rublelik bağışları, halkın çara yaptığı para yardımını kendilerine malederler.*

Hapiste yazılmıştır: "Program tasarısı». 9(22) Aralık 1895'den sonra; "Programın yorumu", Haziran - Temmuz 1896.
İlk kez 1924'de "Proleterskeya Revolutsia"nın 3. sayısında yayınlandı.

(*) S.B.K.P. (N.R.) Merkez Komitesi içinde yer alan marksist-leninist enstitüde bulunan çoğaltılmış metin burada kesiliyor.

ÇARLIK YÖNETİMİNE(7)

1896 yılında, Rusya'daki yönetim, iki kere olmak üzere işçi-işveren mücadelesini konu alan bildirgeler yayınladı. Diğer ülkelerde de bu tip bildirgeler az rastlanır türden değildir: burada, diğer ülkelerde olan biten ve gazetelerde grevlerle ilgili olarak çıkan haberler saklanmamaktadır. Fakat Rusya'da yönetim, fabrikaların yönetim düzeni ile ilgili olan ve orada geçen herşeyin yayınlanmasından vebadan korkar gibi korkar gazetelerde grevlerden söz edilmesini yasaklamıştır; çalışmayı denetleyen kişilere de raporlarını yazılı hale getirmek yasaktır, hatta grev olaylarıyla ilgili davaları, halka açık celselerde yargılamıştır. Kısacası, işçi ve işveren arasında geçenleri kesinlikle gizli tutmak için her çareye başvurmuştur. Ama şimdi birden, bu polis oyunları sabun köpükleri gibi sönmüş ve yönetim de, işçi-işveren arasındaki mücadeleyi kamuoyu önünde kabullenmek zorunda kalmıştır. Bu değişiklik nerden gelmektedir? 1895'te, grevler özellikle çoğalmıştı. Evet ama, onların arkasına gizlenen başka grevler de vardı ve yönetim, bunları gizli tutmayı başarıyordu, işçilerin büyük kesimi bunlardan haberdar olmuyordu. Grevler birden hız kazandı ve tek bir bölgede yoğunlaştılar. Fakat daha önceleri de, bunlardan daha az güçlü olmayan grevler oldu, örneğin 1885-1886 da Moskova civarındaki taşralarda ve Vladimir bölgesinde. Bununla be-

raber yönetim, durumu iyi idare etmiş ve bunlarla ilgili tek kelime sızmamıştı. Bu kez onlardan söz edilmesi neden o halde? Çünkü bu kez, sosyalistler işçilerin yardımına koşmuşlar, olayları açıkça görmelerine yardım etmişler, işçiler arasında olduğu kadar kamuoyu önünde de tanıtmışlar, işçi isteklerine kesin biçim getirmişler ve yönetimin iğrenç şiddet eylemlerini gözler önüne sermişlerdir. Yönetim de, artık herkesin grevlerden haberi olduğu bir sırada susmasının çok aptalca olduğunu anlamıştır.(8) Sosyalistlerin bu konuyu ele alan kitaplar yayınlamaları, yönetimi bunu cevap vermeye yöneltti ve nihayet cevap da verdi.

Cevabının ne olduğunu beraberce görelim.

Önce yönetim, samimi ve açık bir cevapla işin içinden sıyrılmaya çalıştı. Bakanlardan biri —Maliye Bakanı Witte-iş denetleyicisi kişilere, içinde, işçileri ve sosyalistleri «toplum düzeninin en büyük düşmanları» olarak nitelediği bir genelgeyi yayınladı; orada bu kişilere, işçilerin gözünü korkutmamasını, onları yönetimin işverene, ödün verme konusunda her türlü hakkı yasakladığına inandırmayı, işverenin iyi ve cömert tutumundan söz etmeyi öğütlüyordu. Yönetim, grevler hakkında hiç konuşmuyor, sebepleri üzerine bir kelime etmiyor, işverenin eşitlik ilkelerine aykırı tutumlarını gizliyor, işçi isteklerini tek kelime söylemeksizin geçiştiriyordu; kısacası, yönetim, 1895 yazının ve sonbaharının grevlerini bile bile «aldatıcı» bir şekilde tanıtıyordu, her ne kadar işçiler şiddet eylemlerine girişmedilerse de onların «yasa dışı» ve şiddet eylemleri üzerine söylenmiş, hem de bir çok kez söylenmiş resmi cümlelerle yetinmekteydiler: şiddet eylemlerini ise yalnızca polis uyguladı. Bakan mutlaka bu genelgenin gizli kalmasını çok isterdi, ama kendisine çok güven duyduğu görevliler dillerini tutmasını bilmediler ve genelge kamuoyunun

gözleri önüne serildi. Sosyalistler bu genelgeyi bastırttı. Bunun arkasından, her zamanki gibi soytarıca «sırlar»ı ile gülünç duruma düşen yönetim de bunu gazetelerde yayınladı. Bu daha önce de söylediğimiz gibi 1895 yaz ve sonbahar grevlerine bir cevap oldu. Fakat 1896 ilkbaharında yeni ve daha önemli grevler patlak verdi. Yol açtıkları gürültülere bir de gelip sosyalistlerin bu konuda yayınladıkları kitaplar eklendi. Önce yönetim, olayların ne gibi bir gidiş alacağını bekler, sessiz bir tavır takındı; sonra, işçilerin isyanı sakinleşince, eskimiş bir polis tutanağını yeniden kaleme alırmış gibi bütün bürokratik bilgeliğini kullanarak sesini duyurdu. Bu kez, açık yüreklilikle ve sonuna kadar gitmeye kararlı olmaya mecburdu. Bildirgesi, *Pravitelstvenni Vestnik*(9)'in 158 sayılı dergisinde yayınlandı. Daha öncekilerde yaptığı gibi, burada da grevlerin tabiatını değiştirmesine olanak yoktu. Her şeyi söylemesi, işverenin ezici davramşlarımn ayrıntılarına gitmeye ve işçi isteklerini sergilemeye mecburdu; işçilerin «yerinde» hareket etmiş olduklarını kabul etmeye mecburdu. Böylece işçiler yönetimi yalancılık alışkanlığından vaz geçirdi; toplu olarak baş kaldırdıklarında, söz konusu olan isteklerinin tanıtılmasında gerçeği kabul etmeye o'nu mecbur bıraktı. Bu büyük bir başarıdır. Bundan böyle işçiler, gereksinmelerini kamuoyuna tanıtmanın, işçi mücadelesini bütün Rusya'da hissettirmenin tek yolunun ne olduğunu bilecekler! Yine bundan böyle, yönetimin yalanlarım çürütmek için topyekün savaşmaları gerektiğini ve haklarını savunmaktaki bilinçli iradelerini ispat etmeyi bilecekler. Olayları kabul ettikten sonra bakanlar, bunu haklı göstermeye çalıştılar: Genelgelerinde «bu grevler dokuma işçilerine özgü bir durumu» açıklıyormuş. Acaba gerçekten öylemiydi? Yoksa bu, bütün Rus sanayiine, şiddete karşı kendini savunmakla

suçlu zavallı işçilere korku vermek ve onlara eziyet etmek için polise yetki veren Rus Devletine özgü yöntemlere değin şeyler değilmiydi? O halde, sayın bakanlar, acaba neden işçiler, için de dokuma ipliğinden söz edilen değil de Rus yurttaşlarının insan haklarından yoksunluğunu ve kapitalistlerin hizmetindeki yönetimin keyfiliğinden söz edilen broşürler yayınlıyorlar? Hayır, her şeyi «kışkırtıcı»nın sırtına yükleyen bu yeni kendini haklı çıkarma çabası, belki de Maliye Bakanı Witte'nin ileri sürdüğü genelgeden daha kötü ve iğrençtir. Grev söz konusu olduğunda bakan Witte, tıpkı işverenden rüşvet alan bir polis yetkilisi gibi düşünür: kışkırtıcılar ortaya çıktı vve grev başladı. Bugün 30 bin işçinin grevinden sonra, bakanlar bir araya gelip düşündüler ve grevlere yol açanların sosyalist kışkırtıcılar olmayıp, sosyalistlerin ortaya çıkmasına neden olan şeyin işçi-işveren mücadelesi olduğuna ve grevlerin de nedeninin bu olduğuna karar verdiler. Artık bugün bakanlar, sosyalistlerin grev lerin ardından ortaya çıktıklarına inanıyorlar. Bu, Maliye Bakanı Witte için iyi bir derstir. O halde siz de eğitiminizi yapın sayın Witte! En yakın gelecekte, bir grevin nedenlerini birbirine karıştırmamayı, işçilerin isteklerini, kendinizin bile en küçük bir inanç duymadan —bunu itiraf edin— okuduğunuz gardiyanlarınızın raporlarından öğrenmekten vaz geçmeyi öğrenin! Sayın bakanlar grevlere «zalim politik bir nitelik» vermek isteyenlerin yalnız «kötü niyetli kişiler olduğuna halkı inandırmayı isterlerdi mutlaka veya yine kendilerinin dedikleri gibi› sosyal «kişiler» sayın bakanlar her halde sosyalistler demek istemişler, fakat soysuzca bir cahillikle veya bürokratça bir korkaklıkla «sosyal» demişlerdir ve bu bir anlamsızlık doğurmuştur. Sosyalist, kapitalizme karşı mücadelesinde işçiyi destekleyendir. Buna karşılık sosyal, yalnızca toplumu içeren demek olur. Bir greve top-

lumsal bir nitelik nasıl verilebilir? Bu, bir bakana, bakanlık düzeyinde bir yer vermek gibi bir şeydir! Böylesi bir şey çok komik değil midir? Sosyalistler grevlere politik bir nitelik verirler! Fakat yönetim, sosyalistlerden çok önce, grevlere politik nitelik verme konusunda her şeyi yapmamış mıdır? Zavallı işçileri korkutmaya sanki katilmişler gibi sürgüne yollamaya girişen bizzat o değilmidir? Her tarafa kışkırtıcılar yollayan da yine o değil midir? Eline düşen herkesi hapse atan kimdir? İşçilerle mücadele eden işverenin yardımına koşmayı vaad eden kimdir? Grevciler için para yardımı toplamaktan başka suçu olmayan işçileri takip eden kimdir? İşverene karşı sürdürdüğü savaşın yönetime karşı sürdürülen bir savaştan başka birşey olmadığını işçiye anlatan yine yönetimin kendisidir. Sosyalistlere düşen ise sadece bunları doğrulamak, basıp yayınlamaktır. İşte hepsi bu. Fakat Rusya'daki yönetim iki yüzlü tutumuyla başı çekiyor ve bakanla yönetimimizin «grevlere politik bir nitelik kazandırmak» da neden yararlandığı konusunda ağızlarından tek kelime kaçırmıyorlar. Yönetim, sosyalist yayınların talihi üzerine halkı aydınlattı; niçin, valilerin aldığı kararların ve masum işçileri tutuklama, ayrıca provokatörler yollama tarihleri üzerine hiç bilgi vermedi? Sosyalist yayınları halka sayıp döktüler; niçin tutuklanan işçi ve sosyalistlerin, yıkılan ocakların, sürgüne gönderilen ve yargılanmadan hapse atılanların sayısını bildirmediler? Niçin? Çünkü bakanlar bütün tedbirsizliklerine rağmen, bu haydukça marifetleri kamu oyundan saklamasını bildiler. Devletin bütün gücü, polisiyle, ordusu ve jandarmasıyla, işverenin keyfi tutumu karşısında hakkını arayan masum işçilerin üstüne çullanmıştır. Zavallı işverenin hizmetine sunulan hazine gücü, kendilerinin ve İngiliz, Polonyalı, Alman, Avusturyalı işçi kardeşlerinin onlara yolladıkla-

rı birkaç kuruştan başka birşeyleri olmayan işçilere karşı harekete geçirildi. İşçiler örgütlenmiş değillerdi. Başka şehirlerdeki işçi kardeşleriyle birleşemiyorlardı; her taraftan aldatılıyorlardı; devletin gücü önünde mücadeleden çekilmek zorunda kaldılar. Sayın bakanlar, yönetimin parlak zaferlerinden mutluydular!

Hoş zafer! Bir yanda, cebinde meteliği olmayan zavallı otuzbin işçi, diğer yanda, devletin tüm gücü ve kapitalistlerin varlıkları! Bakanlar böylesi bir zaferle öğünmeden önce biraz beklemekle akıllılık ettiler, çünkü övünçleri, bir grevden sıyrıksız kurtulmakla *övünen* polislerinkini hatırlatıyordu.

Kapitalist çevreleri yatıştırmak için yönetim, «Sosyalistlerin «kışkırtmalarının» başarıya ulaşamadıklarını açıklar. Elbette, hiçbir kışkırtma eylemi, Saint-Petersburg'daki ve bütün Rusya'daki işçiler üzerinde, yönetimin tutumunun yarattığı etkinin yüzde biri kadar bile olamazdı. İşçiler, yönetimin politikasının, grevleri gizlilikle saklamak veya yönlerini başka gibi göstermeğe çalışmak olduğunu açıkça gördüler. Mücadele için örgütlenmelerinin polis hilelerinin içyüzünü ve ikiyüzlülüğünü ortaya çıkardığını gördüler. İşvereni destekleyen yönetimin hangi çıkarları savunduğunu gördüler. Ne yasalara karşı gelmedikleri, ne de kamu düzenini bozmadıkları halde sanki savaş anındaki rakip taraf söz konusuymuş gibi üzerlerine çeşitli gruplar ve polis gönderildiğinde gerçek düşmanlarının nerede olduğunu anladılar. İşveren her yanda teslim bayrağı açarken ve işçiler, yönetimin kendilerine verilecek olan ödünler için iş denetleyicileri, toplantıya çağırdığını bilirken bakanlar boşuna mücadelenin işçiler aleyhine bittiğini söylediler, çünkü ödün vermek artık kaçınılmaz olmuştu. 1895-1896 grevlerinin boşuna olmayacağı doğaldı. Onların en büyük yararları Rus işçisine çıkarlarını savunmak için na-

sıl mücadele etmesi gerektiğini göstermek oldu. Onlar, *işçilere, politik durumu ve sınıflarının politik gerek·sinmelerini anlamayı öğrettiler.*

Kasım 1896

İşçi sınıfının kurtuluşu için mücadele birliği(10)

25 kasım (7 aralık) 1896'dan önce hapiste yazılmıştır. 1896 kasım ayında teksir makinasında basılarak bildiri haline getirilmiştir.

Bildirinin metnine uygundur. Toplu Eserler Cilt. 2 (Fransızca Baski)

(KISA BİR FIKRA ÜZERİNE)

Rousskié Viédomosti'nin[11] 239. sayısında, N. Lévitski'nin «Halk Yaşantısının Bazı Sorunları Üzerine» adlı makalesini okuyunuz (30 ağustos). «Halkla sürekli olarak kasabada yaşayan» yazar, çözümünün «acil» ve «zorlu» bir gereksinme olduğu, toplum yaşantısının bazı sorularına takıldı uzun süredir. Kendisi, böylesine önemli bir konu üzerindeki «kısa gözlemlerinin», «halkın gereksinmeleriyle ilgilenen kişiler arasında bir yanıt bulacağına» inanmıştır, ve beliren sorunlar üzerine bir fikir alışverişi ortaya çıkarmak dileğini bildirir.

N. Lévitski'nin bu küçük makalesinin «edebi tarzı» ve kişiliğinden taşan ulu kelimeleri bizi, günlük yaşantının gerçekden önemli, sıkıcı ve temel sorunlarından söz edileceğine inandırıyor. Aslında yazarın tümceleri, popilizmi yayanların Rus halkını alıştırdıkları bir Manilev'a[12] layık bir planomanie'nin bir örneğini hemde en etkileyici örneğini bir kez daha veriyor. Bunun için N. Lévitski'nin ortaya koyduğu sorunlar üzerinde konuşmanın yararsız olmıyacağını düşündük.

N.Lévitski'nin dökümünü yaptığı «Sorunlar» beş tanedir (harfi harfine), ve yazar, yalnız onların herbirini yanıtlamakla kalmıyor, onaylanmış «tedbir»leri de mükemmel bir kesinlikle belirtiyor. İlk sorun: «koşulları uygun, düşük faizli» kredi, tefeci sorumsuzluğunun ortadan kalkması, «kulak ve bir türden tüm vampir ve yırtıcı

hayvanların» yok edilmesi. Alınacak tedbir. «basit tipte köy sandıklarının uygulanması» ve yazar, tasarruf sandığı cüzdanlarının tesliminin, kişilere değil, bu amaçla kurulmuş özel ortaklıklara Devlet Bankası aracılığı ile yapılmasını düşünüyor.

İşte, Bir çok kez ele alınmış olan kredi sorunu üzerine yazarın «halkla sürekli ilişkisi»nin onu hangi sonuca götürdüğü: yeni tipte bir sandığın «harekete geçirilmesi» O, bizde, «tipler», «modeller», «statüler» veya «tip statüleri», «model statüleri» v.b şeyler hazırlamak için çok az kağıt ve mürekkep harcandığını hesaplamıştır. Taşrada yaşayan» bu pratik adam, «kulak»ların yerine, «düşük faizli, uygun kredi» koymak arzusu duyuracak şeyler arasından daha önemli sorunları farketmedi. Dogal olarak burada, kredinin rolünden söz etmeyeceğiz: onu, yazarın bir *amacı* olarak ele alacağız ve tamamen pratik bir açıdan, görkemli bir biçimde övdüğü çareleri inceleyeceğiz. Malın rahat ve normal şekilde el değiştirmesine olanak tanımayan, kast düzeni yasaklarının, eski yasakların sayısız izlerinin köy yaşantımızda bir varoluş nedeninin olup olmadığını insan kendine sorabilir. Halkın temel ve acil gereksinmeleri yardıma çağrıldığında, köy yaşamının sinesinden gelen malların normal el değiştirmesini, taşınır ve taşınmaz malların serbest satışını, köylülerin bir yerden bir/yere serbestçe gidişini, bir kattan başka bir kata serbestçe geçmeyi engelleyen bir yığın «statü» (tüzük)nün ***kaldırılmasının*** gerekliliğinden hiç söz etmezken yeni bir statü getiren kredi sorununu ortaya getirmek gülünç değil midir? Kredi sandıklarının statüsünü düzelterek «kulaklara, tefecilere, bütün bu yırtıcı kuşlara» karşı mücadele etmekten daha komik bir şey olamaz. Eğer, en kötü biçimdeki tefecilik, köy yaşantımıza kök salmışsa, bu, çünkü kast düzeni onu desteklediği, binlerce engel ma-

lın el değiştirmesindeki gelişmeyi körelttiği içindir-ama, bizim gerçekçi yazarımız bu engellerden hiç söz etmiyor; onun için köy kredisinin temel sorunu, *yeni* statülerin harekete geçirilmesindendir. O, inanmaktadır ki taşrasında, malm rahatça el değiştirmesiyle istenen yaşam koşullarının uzun süredir yararlanan ve kredi olanağının çok yaygın olduğu gelişmiş kapitalist ülkeler, büyük başarı sağlamışlarsa bu, iyi niyetli görevlilerin kaleme aldığı «statülerin» bolluğu sayesinde olmuştur!

İkinci sorun: «aile reisinin ölmesi halinde köylü ailesinin trajik durumu» ve «çalışkan köy halkını, mümkün olan her türlü olanağa başvurarak muhafaza etmenin, korumanın» en «acil gereksinim» olması. Görüyorsunuz ki gittikçe N. Lévitski'nin «sorunları» önemli ve geniş bir alana yaygın hale geliyor! İlk sorun en son düşünülecek bir burjuva kuruluşu niteliğine sahipse de, burada «prensip olarak» olağanüstü bir sorunla karşı karşıya bulunuyoruz, onun olağanüstü önemde olduğu fikrine tamamen katılıyoruz ve bu sorunu ele alan kişiden saygımızı esirgemiyoruz. Fakat, bu olağanüstü önemdeki sorunun «tedbiri» olmayacak kadar akılsızcadır. Dinleyin bir«...*köylü halkın tümü için, mümkün olduğunca ucuza, hayata karşı duyulacak karşılıklı ve genel bir güvenlik düzeni* kurmaya ve uygulamaya acele gerek vardır.» «(ortaklıklar, anonim şirketler v.b.) Buna: a) özel sigorta güvenlik şirketlerinin, b) zemstvo'ların, c) devletin katılması ve rolü kesinlikle belirtilmelidir.

Gerçekten mujiklerimizin neyi düşündükleri sorulabilir! Onlar, kendilerine, eğer aile reisleri ölecek olursa, ailenin dinlenmeye itilip itilmeyeceğini bile sormazlar; eğer ürün verimi düşükse, bu ailenin açlıktan ölüp ölmiyeceğini bile hiç hesaba katmazlar; ve eğer hasat iyi olmuşsa, bazen yine boşuna «yardımcı bir iş» aradıktan sonra el açmak zorunda kalıp kalmıyacaklarım düşün-

mezler! Bu köylü cahiller, bir «hayat sigortasının» varlığından ve uzun süredir bundan saygıdeğer efendilerin yararlandığından ve diğer saygıdeğer beylerinde bu yüzden çok para yaptıklarından (sigorta şirketi görevlileri) haberdar bile değildir. Açlıktan çatlayan Mathieu'nun[13] aklına, kendisi gibi aç olan Lucas'la bir sigorta şirketi kurmasının buna yeteceği aklına bile gelmez, (en az ortak masrafla mümkündür!) ama bunu düşünürlerse o zaman, öldüklerinde ailelerinin güvenliğini çoktan sağlamış olurlar. İsabet ki bu kalın kafalı mujikler yerine, aydın entellektüel halkçılarımızın «köyde halkla sürekli ilişki halinde bulunan» bir temsilcisi var ve, o, uzun zamandır bu büyük «tasarı»ya takıldı, öylesine takıldı ki, bize onun belirtisini gösteriyor!

Üçüncü sorun: «Nasıl ki kıtlık ve yangın için ulusal fon varsa(tamamen bu sorunla ilgili olarak, ***köylünün hayat sigortası ulusal fonunun**** kurmayı düşünmek ve incelemek gerekir. «Sigorta konusunda da bu böyledir, fon sorununu düşünmelidir. Fakat bize öyle geliyor ki burada, saygıdeğer yazarımız cephesinden önemli bir eksiklik var. Yansıtılan bu kuruluşun hangi bakanlık ve hangi daireye ait olacağını bilmek sonunu «düşünmek ve incelemek» gerekmez miydi? Bir yandan bu, açık olarak, İçişleri Bakanlığı'nın ekonomik işlere bakan dairesine aittir. Diğer yandan aynı bakanlığın zemstvo servisi de onunla çok yakından ilgilidir. Diğer yönden, sigortalıların yönetimi Maliye Bakanlığı'nı ilgilendiriyor. Bu koşullarda, «bütün köylü halk için zorunlu olan devlet sosyal sigortasının genel yönetimini» kurmayı düşünmek daha akılcı değilmidir? Örneğin ***ulusal kararların genel Yönetiminin*** kuruluşundan daha iyidir.

Dördüncü sorun: «Her türlü kooperatif Rusya'da

(*) Altı tarafımızdan çizildi.

yaygın olduğuna, ulusal ekonomi için yararı, ve yadsınmaz önemi görüldüğüne göre *ziraat ve diğer kooperatifleri desteklemek* için özel *bir kuruluş* düzenlenmesinin gerekliliği ve acilliği ortadadır. Her tür kooperatifin halk sınıflarına yararlı olması, işte hiç kuşku götürmeyen bir şey. Çeşitli sınıfların temsil ortaklığınında tüm ulusal ekonomiye yarar getireceği kuşku götürmez. Fakat yazar: «her türlü ortaklığın Rusya'da yaygın» olduğunu söylerken bunu büyütüyor. Herhangi bir batı Avrupa ülkesine göre Rusya'da bunların *çok az, inanılmayacak kadar az* olduğunu herkes bilir... bizim hayalperest adamlarımız hariç herkes. Örneğin, N, Lévitski' nin makalesinden önce, «Fransa'da Sendikalar» adlı bir makale yayınlayan *Rousskié Viédomosti*'nin yazı işlerindeki bunu bilirler; N. Lévitski, kapitalist Fransa'da «her türlü ortaklıkların» ne ölçüde geliştiğini oradan öğrenebilirdi (Fransa'ya göre Rusya kapitalistte değildir). Bu makaleyi okurken her tür ortaklık kelimesinin altını çiziyorum, çünkü Fransa'da onlardan dört tane var:

1 — İşçi Sendikaları (419172 üyesi ile birlikte tam 2163 Adet)

2 — İşveren Sendikaları (130752 üyesiyle birlikte tam 1622 Adet)

3 — Ziraat Sendikaları (398048 üyesiyle tam 11888 Adet)

4 — Karışık Sendikalar (31 126 üyesiyle tam 173 Adet. Toplamını siz yapın bay Lévitski! «Her tür ortaklık» halinde birleşmiş bir milyona yakın kişi (979000); ve şimdi elinizi vicdanınıza koyup söylediğiniz şu sözlerden utanç duyup duymadığınızı bize söyleyin: «Rusya'da, her tür ortaklık son derece yaygındır.»? «Fransız sendikaları yanında hiç yorum yapmaksızın makalenizin yaptığı gülünç etkiyi farketmiyor musunuz? Ka-

pitalizmin yasasının, kendilerini «her tür ortaklığı yaygınlaştırmaktan» yoksun bıraktığı şu zavallı Fransız'lara eğer her çeşit ortaklığı desteklemek üzere «özel bir ortaklık» kurmaları teklif edilseydi mutlaka çok gülerlerdi! Rus'ların sağlam sağ duyusunu anlamak yetkisinde olmayan Fransız'ların, gülmeleri çok bilinen hafifsemelerinin bir belirtisi olduğu doğrudur. Bu hafifsemeleri için de Fransız'lar, ilk iş olarak bir «ortaklıkları destekleme» şirketi kurmaksızın» her türlü ortaklığı «kurmakla kalmıyor, bundan da önce, ne «model» statüler, ne de çeşitli kuruluşların «basit tiplerini» hazırlıyorlar!

Beşinci sorun... (acele ve zorunlu görülüyor) «bu şirketin yardımıyla, *Rusya'da yabancı ülkelerde kooperatifin incelenmesine ayrılmış özel bir organ çıkarmak*» ...Evet bay Lévitski! Midesi rahatsız olan kişi normal beslenemezse yapacağı tek şey şudur: başkalarının nasıl yemek yediğini okumak. Fakat kuşkusuz doktorlar, onun kadar hasta bir adamın, başkasının yemek tariflerini okumasına izin vermeyeceklerdir: böyle bir okuma, bir pehriz sırasında olmaması gereken iştâhı uyandırabilir... Böyle bir durumla karşılaşmamak için doktorların hakları vardır.

N. Lévitski'nin kısa makalesini gereğinden fazla işledik. Okuyucu, belki soracaktır: bu kadar uzun süre bir öykü üzerinde durmaya, ona bu kadar uzun bir yorum ayırmaya değer mi? Bütün köylü halk için zorunlu olan hayat sigortaları üzerine bir adamın (iyi niyet dolu) söylediği aptalca birkaç sözün bize ne gereği var? Benzer konular üzerine aynı fikirleri ilk kez işitmiyoruz. Bunların bir dayanağı yoktur. «Öncü yazarlarımız» son derece gülünç, «feodal sosyalizm»den etkilenmiş bir «tasarıyı» acaba tesadüfen mi ortaya çıkarıyorlar? Yoksa, *Rousskoié Bogatstvo* veya *Rousskié*

Viédomosti gibi populistliğin çok ötesinde olan, populizmin abartmalarına karşı çıkan ve hatta kötü populist yapıların herhangi bir «etiko-sosyolojik ekol»ün taptaze yaldızlarıyla süslenmeye hazır olan organlar mı bunu yapıyor, bir S. Ioujakov'un[14] «Eğitim konusundaki ütopya»sı gibi konuları ele alarak Rus halkının hizmetinde işleyen muntazam bir yayın organı oldukları için tesadüfen diyorum, okul masraflarını ödeyebilmek için çalışmak zorunda olan gereksinim içindeki köylü öğrencileri bulundukları ziraat okullarında bir eğitim tasarısı belki ikinci derecede lazım olurdu,— bazen de N. Lévitski'nin gibi, bütün Rus toplumu için zorunlu hayat sigortalarına değin bir tasarı.*

Bu olayı tesadüfe yüklemek saflık olurdu. Her populistte bir Manitov yatar. Gerçeği yadsıma ve onun ekonomik gelişimini hor görme, Rus toplumunun farklı sınıflarının gerçek çıkarlarını ve aralarındaki ilişkiyi incelemeyi reddetme, vatanın «kaderini» ve «gereksinimlerini» çok uzaktan yargılama ve karar verme alışkanlığı, daha gelişmiş ortaklıkları baltalamak için birleşmiş, kooperatif ve köy topluluklarında varolmaya devam eden ortaçağ ortaklıklarımn izlerini taşıyan gurur, daha gelişmiş bir kapitalizme özgü bir gurur olabilir bu: her populistte bulunan ve hoş karşılanmayan özellikler bunlardır.

İşte, bazen çok zeki olmayan, her şeye kolay inanan, bu özellikleri en son mantıklı sonuçlarına kadar zorlayan ve bazı «tasarılar»da onları etkileyici bir biçimde somutlaştıran bir yazarın gözlemini yapmak çok

(*) Populist gazeteciliğin bu iki yapımcısını karşılaştırırken, tasarısı S. Ioujakov'unkine göre **çok azıcıkta olsa daha akıllıca görünen** N. Lévitski'ye öncelik tanımaktan insan kendini alamıyor.

öğreticidir. Böyle tasarılar her zaman etkileyicidirler, öylesine etkileyicidirler ki sosyal görüşümüzde ve küçük burjuva populizminin sosyal ilerlememizde yol açtığı, her türlü kötülüğü ispatlamak için onları okuyucuya *göstermek* yeter. Her zaman bu tasarılarda komik unsurlar vardır; onları şöyle bir okurken gülmekten başka arzu duymazsınız. Fakat ona daha yakından bakınca: «ağlanacak durumda değilse gülünebilirdi» diyeceksiniz.

RUS SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİ'NİN GÖREVLERİ(15)

90 yılının ikinci yarısının özelliği, Rus devriminin ortaya çıkardığı sorunlar ve bunların hayret verici bir canlılıkla esenliğe kavuşturulmasıdır. Yeni devrimci bir partinin ortaya çıkışı: «Narodnaya Pravo», «Narodnaya Volya»nın içerdeki gelişimi, sosyal demokratların büyüyen etkinliği ve başarıları, bütün bunlar, sosyalist işçi ve entellektüel çevresinde olduğu kadar yasa dışı yayınlarda da parti programı sorunları üzerine heyecanlı bir tartışma ortamı yarattı. Bu yayınlar arasında şunların işaret edilmesi gerekir. «Narodnaya Pravo «partisinin bildirisi(16) (1894), «*Narodnaya Volya Grubu'nun uçan Yaprak*'ı(17), Rus Sosyal-Demokratlar Birliği'nce yabancı ülkelerde yayınlanan *Rabotnik*,(18) Rusya'da, özellikle işçiler için yayınlanan devrimci broşürlere gelince, 1896 Petersburg grevleriyle ilgili olarak kurulmuş «İşçi Sınıfı Kurtuluş Mücadelesi Birliği» denilen sosyal demokrat örgütçe hazırlanan Petersburg' daki hareket çalışması v.b.

Şu anda (1897 sonu) bize göre en yakıcı sorun, sosyal demokratların pratik hareketidir. Pratik diyoruz, çünkü sosyal demokratizmin teorik görüşüne özgü olan şeyi, yani bir yandan onun rakiplerinin anlamamakta ayak diremesi ve ortaya çıktığından bu yana yeni akımı ezmek için zorlu güç harcamasıyla saptanan dev-

reyi, diğer yandan sosyal demokratizmin teorik savunma devresini çoktan atlatmış görünüyor. Bugün, sosyal demokrat teorik görüşler artık yeterince *temel özellikleri içinde* aydınlanmış görünüyor. Sosyal demokratizmin *pratik* görüşleri açısından, yani siyasî programı, çalışma düzeni, taktiği için aynı şeyi söyleyemeyiz. Kanımızca bazı devrimcileri, sosyal demokratizme yaklaşmaktan alıkoyan karşılıklı yanlış anlamalar en çok bu alandadır. Teoride, eski «Narodnaya Volya»nın görüşlerini tümüyle reddeden, pratikte, işçiler arasında hareket yaratacak ve propaganda yapacak ve hatta eylemlerini, *sınıf mücadelesi* alanında işçiler arasında kuracak, ya da *demokratik* eylemlere başlı başına önem veren, bunu tüm programın ve tüm devrimci eylemin programı yapmak isteyen devrimciler söz konusudur. Sonuncu özellik, Rusya'da, sosyal demokratların yanında yer alan iki grup devrimcileri kapsar: «Narodnaya Volya» grubu, ve «Naodnaya Pravo» nunkiler.

Sosyal demokrasinin uygulamadaki görevlerini ve şu andaki üç programdan en akla yatkın olan onun programının kamtlarını ve büyük ölçüde bir yanlış anlama üzerine kurulduğundan kendisine ters düşen ilkeleri sergilemek için bu anın, en uygun zaman olduğunu da düşünmekteyiz.

Bilindiği gibi, sosyal demokrat uygulama eylemi, görev olarak proletaryanın sınıf mücadelesini yönetmeyi ve şu iki görünüm altında bu mücadeleyi örgütlemeyi üslenir: sosyalist görünüm (sınıfların rejimini yıkmak amacıyla kapitalist sınıfa yönelik mücadele) ve demokratik görünüm (Rusya'da politik özgürlüğü kurmak ve ülkenin politik ve sosyal düzenini demokratlaştırmak amacıyla mutlakiyete yönelik mücadele). Daha önce de demiştik: *herkesçe bilindiği gibi*. Gerçekten de, diğerle-

rinden farklı sosyal ve devrimci bir akım olarak ortaya çıktıklarından beri, Rus Sosyal Demokratlar bu ilke ve eylem güçlerini çok kesin bir biçimde belirttiler, herzaman, bu iki görünüm ve proletarya'nın sınıf mücadelesinin çift kapsamının önemini belirttiler; her zaman, kendilerine verdikleri isimde de ayrılmazlıkları görünen sosyalist ve demokratik görevlerin ilişkisi üzerinde ısrarla durdular. Bununla beraber, sık sık, tam olarak yanlış bir sosyal demokrat fikre sahip olan ve diğerlerini politik mücadeleyi ihmal etmekle suçlayan sosyalistlere de rastlayacaksınız. O halde şimdi, Rus sosyal demokrasisinin uygulamadaki eyleminin iki görünümünün özelliği üzerinde duralım.

İşe sosyalist eylemle başlayalım. Adı «İşçi Sınıfı Kurtuluş Mücadelesi Birliği» olan sosyal demokratların örgütlenmesinden bu yana, Petersburg'lu işçiler arasında eyleme geçildi, sosyal demokrat eylemin özelliği bu alanda tamamen açık olarak görülüyor. Rus Sosyal Demokratları'nın sosyalist çalışması, bilimsel sosyalizm öğretisini tanıtmayı, işçiler arasında günün sosyal ve ekonomik düzeninin doğru bir kavramını, bu düzenin temelinin ve gelişiminin, Rus toplum düzeninin çeşitli sınıflarının, onlar arasındaki ilişkilerin, sınıf mücadelelerinin, işçi sınıfının bu mücadeledeki rolünün, kapitalizmin geçmiş ve geleceğine doğru gelişmekte olan ve yok olan sımflara karşı tutumunun —uluslararası sosyal demokrasinin tarihi ödevinin ve Rus işçi sınıfının ödevinin tam kavranmasını yaygınlaştırmayı hedef alan bir propaganda eylemidir. İşçilerin harekete geçmesi ajitasyon ile yakın ilişkidedir; doğal olarak ilk planda yer alır. Rusya'daki günün pratik koşullarında ve işçi kesiminin gelişim düzeyine göre bu, böyle olmalıdır, İşçi hareketi, sosyal demokratların onların tüm sınıf mücadelesi göstermelerine, iş günü, ücret, çalışma koşulları

konusunda işçi-işveren arasındaki tüm anlaşmazlıklara karışmasıyla olur. Görevimiz, işçinin yaşamının günlük ve pratik sorunlarıyla eylemimizin temelini atmak, işçiye bu sorunlara yönelmesinde yol göstermek, temel yolsuzluklar üzerine dikkatini çekmek, işverenlerine sunacakları isteklerini en kesin ve pratik bir biçimde düzenlemelerine yardım etmek, kendi dayanışmalarının bilincini, onlarda geliştirmek dünya proletarya ordusunun bir bölümünü oluşturan Rus işçilerinin ortak çıkarlarının bilincine varmak yolunda onlara gereken yardımı yapmaktır. İşçiler arasında derneklerin örgütlenmesi, kendi aralarında düzenli ilişkiler kurmaları sosyal demokratların merkez gruplarıyla da böyle bir ilişkiye girmeleri, bir işçi edebiyatının yayınlanması ve dağıtılması, haberleşme aracılığı ile tüm işçi hareketi merkezleriyle ilişki kurmaları, beyanname yazılması ve dağıtılması, tecrübeli bir eylemci kadronun kurulması: bütün bunlar kaba hatlarıyla, Rus Sosyal Demokratları'nın sosyalist eylemlerin bildirgesidir.

Çalışmamız her şeyden önce ve her şeyin üstünde, şehirdeki fabrika işçilerine yöneliktir. Rus Sosyal Demokrasisi gücünü boşuna harcamamalıdır; çünkü, sosyal demokratların görüşlerini özümlemeye en elverişli, entellektüel ve politik bakımdan en gelişmiş, sayıca en üstün ve ülkenin büyük politik merkezlerinde yoğun olmaları nedeniyle, sanayi proletaryasının bağrındaki eylemi üzerinde yoğunlaştırmalıdırlar. Şehirdeki fabrika işçileri arasında sağlam devrimci bir örgüt yaratmak, bunun için sosyal demokrasinin ilk ve en ivedi işidir. Fakat bir yandan, gücümüzü, fabrika işçileri üzerinde yoğunlaştırmanın gerektiğini kabul ederken ve gücümüzü boşa harcamamayı isterken diğer yandan da, proletaryanın ve Rus işçi sınıfının diğer katlarını ihmal etmemiz gerektiğini iddia etmiyoruz. Rus fabrika

işçileri kendi yaşam koşullarını, kendi koşullarından çok daha kötü olan ve fabrika dışında yaygın sanayi proletaryasının yeni el sanatçılarınınkiyle sıkı bir ilişki içinde düğümlenmeye mutlaka zorunludur. Rus fabrika işçisi aynı zamanda kırsal nüfusla da doğrudan ilişkilidir (çoğu zaman kendisi bu köylü aileden gelmedir) ve neticede, köylüler proletaryadan koparılamazlar, bu köylü proletarya da «ekmek kavgası» peşinde her tür işi yapar, angarya işler onun peşini bırakmaz yani orada da ücretli iş söz konusudur. Rus Sosyal Demokratları, güçlerini el sanatlarına ve tarım işçilerine yönelik tutmayı yeğliyorlar, ama bu, içinde bulundukları ortamda onlarla ilişkilerini kestikleri anlamına gelmez ve onlar, el sanatlarının yaşantılarına, ve tarımsal ürünlere ilişkin konularda daha ileri saflardaki işçileri aydınlatmaya özen gösterirler, bu işçiler, proletaryanın daha gerideki katlarıyla ilişkiye girerek onları tanısın, sosyalizmin ve sınıf mücadelesinin görüşlerini öğrensin, Rus demokrasisinin ve özellikle de Rus proletaryasının pratik görevlerini öğrensinler diye çalışırlar. Fabrika ve şehir işçileri arasında yapılacak bunca iş varken el sanatçıları ve tarım işçileri arasına eylemciler göndermek uygun olmaz; ama bir çok durumda, olayların zorlamasıyla bu ortamla ilişkiye girer; bu fırsattan yararlanmasını bilmek gerek ve Rusya'daki sosyal demokrasinin görevlerinin ne olduğunu anlamak gerekir. Rus Sosyal Demokratları'nı sadece fabrika işçileriyle ilgilenmek için çalışan halkın büyük kesimini ihmal etmekle suçlayanlar çok yanılıyorlar. Tam aksine, proletaryanın ileri kesimlerindeki eylem daha emin ve Rusya'daki tüm proletaryayı uyandırmanın tek yoludur. (hareket genişlediği ölçüde). Sosyalizmin ve sınıf mücadelesinin şehirdeki işçiler arasında yaygınlaşması daha da gelişerek yol almaya devam edecektir; bunun için bu fikirlerin

daha iyi hazırlanmış bir ortamda kök salmaları, Rus işçi hareketi ve devriminin içine işlemeleri gerekir. Bütün gücünü fabrika işçileri arasındaki eyleme yönelten Rus Sosyal Demokrasisi pratikte, sosyalist eylemi proletaryayı sınıf mücadelesine sokarak, Rus devrimini desteklemekte yarar görür; bu etmen, teorik alanda programdan ödün verebilen veya vermesi gereken diğer devrimci kesimle hiç bir şekilde pratikte bir ilgisi bulunmadığını gizlemez. Bugün, bilimsel sosyalizmin ve sınıf mücadelesinin tek öğreticisinin, devrimci harekete bayraklık eden devrimci teori olabileceğine inanan Rus sosyal demokratları, onu tüm güçleriyle yayacaklar ve yanlış yorumlamalara karşı savunacaklardır; Rusya'daki henüz çok yeni işçi hareketini belirsiz öğretilere bağlamak isteyen her tür girişimin karşısına çıkacaklardır. Teorik görüşlerin ve sosyal demokratların pratik eylemlerinin kanıtladığı gibi Rusya'daki tüm sosyalistler, sosyal demokrat olmalıdırlar.

Sosyal demokratların, demokratik görev ve demokratik eylemlerine geçelim şimdi de. Demokratik eylemlerin anlaşılmaz bir şekilde sosyalist eylemlere bağlı olduğunu tekrarlıyalım. Bir yandan işçiler arasında propaganda yaparken sosyal demokratlar, bir yandan da politik sorunların üstesinden gelebilir ve bunun aksi her girişimi, uluslararası sosyal demokrat eyleme temel prensiplerde ters düşmek, büyük bir yanlış yapmak olarak görürler. Bilimsel sosyalizmin propagandasını yaparak Rus Sosyal Demokratları, demokratik fikirlerin işçi kitleleri arasında tanıtılmasını görev sayar. Mutlakiyetin tüm belirtilerini, onun kapsamını, devrilmesinin gerekliliğini, Rusya'da politik özgürlüğü, politik ve sosyal düzenin demokratikleştirilmesini sağlamaksızın işçi davası için verilecek mücadelenin başarı olanağı olmayacağını aydınlığa çıkarılmaya çalışır. Önce-

likli *ekonomik* istekler üzerine kurulmuş bir eylem çalışmasını işçiler arasında gerçekleştirilen sosyal demokratlar bunu, öncelikle politik gereksinmeler, yoksulluk sorunu, işçi istekleri üzerine kurulmuş bir eylemle sıkı sıkıya birleştirirler; eylem her grevde, işçi-işveren arasındaki her anlaşmazlıkta, polis boyunduruğuna karşı ortaya çıkar, eylem Rus yurttaşı en çok ezilen sınıf ve özellikle en çok sömürülen sınıf olarak Rus işçisinin haklarına yapılan saldırıya karşı ortaya çıkar; eylem, işçiyle doğrudan ilişkiye giren ve onun politik köleliğini açıkça hissettiren mutlak düzenin her uşağına, her temsilcisine karşı ortaya çıkar. İşçilerin ekonomik ve politik köleliği sorunu, sosyal demokratların çalışma kapsamındadır. Ekonomik ve politik eylem, proletaryanın sınıf bilincini geliştirmek yolunda birbirinden kopamazlar; her ikisi de Rus işçi sınıfının mücadelesi için gereklidir, çünkü her sınıf mücadelesi politik bir mücadeledir. Sosyal demokrat idealler yararına aktif dayanışma ve mücadele amacıyla işçi bilincini yayarak, onları örgütleyerek, disiplinli bir hale getirip eğiterek ekonomik ve politik eylemler, işçilere güçlerini denemek, kendilerini yakından ilgilendiren sorunlar üzerinde, kendi acil gereksinimlerini kapsayan konularda kendilerini göstermek olanağını vereceklerdir; kısmen de olsa ödün koparmalarını sağlayacak, ekonomik durumlarını düzelttirecek, kapitalistleri, örgütlenmiş işçi gücünü hesaba katmaya, yönetimi işçi haklarını genişletmeye, onların isteklerine kulak kabartmaya zorlayacak, yine yönetimi, güçlü bir sosyal demokrat örgütle yönetilen düşman işçi kitlesinin sürekli korkusu içinde bırakacaktır.

Sosyalist ve demokratik eylem ve propagandayı birleştiren kopma bağı, bir bütünün iki parçası olan devrimci eylemin tüm paralelliğini gösterdik. Fakat bu iki

çalışma ile mücadele arasında önemli bir fark vardır: proletarya ekonomik mücadelede tümüyle yalnızdır: onun karşısında toprak ağaları ve burjuvazi vardır. Buna karşılık *politik* ve demokratik mücadelede, Rus işçi sınıfı yalnız değildir: kendisi ile beraber her elaman onunladır, yani mutlakiyete düşman olan, şu veya bu şekilde onunla mücadele eden toplumun diğer sınıf ve katmanları da onunla beraberdir. Proletaryamn yanında, burjuvaziye karşı unsurlar veya kültürlü, aydın sınıf, küçük burjuvazi, mutlakiyetten eziyet görmüş milliyetler, dinler v.b. vardır. Çok doğal olarak burada bir soru yöneltilecektir: bu unsurlarla işçi sınıfı arasındaki ilişki ne olmalıdır? Mutlakiyetle beraberce mücadele etmek için onlarla birleşmesi gerekmez mi? Madem ki Rusya'da sosyalist devrimin politik devrimden önce gelmesi gerektiğini bütün sosyal demokratlar kabul ediyorlar, Mutlakiyetle mücadele için karşı politikanın tüm unsurlarını bir araya topladıktan sonra sosyalizmi bir kenara bırakmak yersiz olmuyor mu? Mutlakiyete karşı mücadeleyi yoğunlaştırmak için bu gerekli değil midir?

Bu iki soruyu inceleyelim.

Mutlakiyete karşı mücadele eden olarak işçi sınıfının, toplumun diğer karşı politika güden sınıf ve politikalarına karşı, tutumu, sosyal demokratizmin temel prensipleri, ve tam bir kesinlikle meşhur *Komünist Parti Manifesto*'sunda tanıtılmış ve belirtilmiştir. Sosyal demokratlar, reaksiyoner (gerici) sınıflara karşı toplumun ilerici sınıflarını, kast üstünlükleri olan toprak ağalarına karşı burjuvaziyi desteklerler; küçük burjuvazinin gerici emellerine karşı büyük burjuvaziyi tutar. Bu destek, sosyal demokrat olmayan program ve

prensipleri varsaymaz ve ne de onlarla bir uzlaşma ister. Bu belli bir düşmana karşı bir müttefiğin desteğidir. Eğer sosyal demokratlar bu desteği başkasına sağlarlarsa, bu ortak düşmanlarını bir an önce düşürmek içindir, fakat bu geçici müttefiklerden kendileri hesabına bir şey beklemezler ve onlara hiç bir ödün vermezler. Sosyal demokratlar, günün sosyal düzenine karşı her devrimci hareketi ezilen her milleti, her dini, hor görülen her sosyal Tabakayı hakların eşitliği yolundaki mücadelede desteklerler.

Tüm karşı politika unsurlarının desteği, sosyal demokrat propagandası içinde bir yandan, işçi davasına karşı mutlakiyet yönetiminin, düşmanlığını ortaya koyarken onun, diğer sosyal gruplara da düşman olduğunu gösterecektir. Şu veya bu ilkede, şu veya bu konuda diğer gruplarla işçi sınıfının dayanışmasını gösterecektir. Eylem konusunda ise bu destek görecektir ki sosyal demokratlar, mutlak yönetimin polis boyunduruğundan, işçilere, onun ağırlığını, tüm yurttaşlar ve özellikle sosyal tabakaların temsilcileri, çeşitli milletler, dinler v.b. üzerine hissettirdiğini göstermekte yararlanacaklardır. Nihayet, uygulamada, bu destek sayesinde sosyal demokratlar, ilkelerine ulaşmak amacıyla farklı yönelimdeki devrimcilerle ittifaklar kurmaya hazırdırlar ve bunu birden fazla kez ispatlamışlardır.

Böylece ikinci konuya geldik. Bir yandan şu ya da bu karşıt grubu işçilerle birleştiren dayanışmayı gösterirken sosyal demokratlar, işçileri ön plana yerleştirirler; her zaman bu dayanışmanın geçici ve şartlı karekterini belirteceklerdir; proletaryının, her zaman başlı başına sınıf olduğuna, bu gün dost olduklarına yarın ters düşebilecekleri konusunda dikkati çekeceklerdir. Belki bize: «bu nokta, bugün, birarada özgürlük için savaşan kişileri *zayıflatacak*» denecek. Bizim vereceği-

miz cevap, özgürlük için savaşan bu kişileri daha çok güçlendireceği olacaktır. Sadece gerçek çıkarlara dayanan mücadeleciler *iyice belirlenmiş sınıflar da dahil* güçlüdürler; bugünden itibaren, modern toplumda en önemli rolü oynayan sınıf çıkarlarının her yok edilişi ancak mücadelecileri zayıflatacaktır. Bu ilk nokta. İkinci olarak, mutlakiyete karşı mücadelede işçi sınıfı başlı başına bir yere konmalıdır, çünkü *sadece o*, mutlakiyetin sonuna kadar bükülmez, karşı konulmaz düşmanıdır; yalnız o ve mutlakiyet arasında uzlaşma olanaksızdır; demokratizm, *yalnız* işçi sınıfı içinde sakıncasız, arkasına dönüp bakmayan bir partizan bulabilir. Diğer bütün sınıflarda, bütün grup ve halk tabakalarında mutlakiyete karşı düşmanlık *yenilmez değildir*. Demokratizmleri her zaman arkaya bakar. Burjuvazi mutlakiyetin sanayi ve sosyal gelişmeyi engellediğini düşünemez; fakat sosyal ve politik düzenin bütünüyle demokratik kalınmasından korkar ve her zaman için proletaryaya karşı mutlakiyetle birleşebilir. Küçük burjuvazi çift karektere sahiptir; bir yandan proletarya ve demokratikleşmeye olduğu kadar diğer, yandan gerici sınıflara karşıda çekilir; tarihi, engellemeye çalışır, kendisini mutlakiyetin deneyimlerine ve ilerlemesine bırakabilir (örneğin Aleksandır II. «halk politikası» gibi[19]) bu küçük burjuva *malının* durumunu sağlamlaştırmak için, proletaryaya karşı yönetimle işbirliği yapabilecek karekterdedir. Aydın kişiler, genel olarak entellektüeller, düşünceyi ezen mutlak yönetimin polis baskısının barbarlığına karşı baş kaldırırlar. Fakat, bu entellektüellerin maddi çıkarları, onları mutlak yönetim ve burjuvaziye bağlıyor, onları tutarsızlığa, uzlaşmaya geçmeye, devrimci ateşliliklerini satmaya ve bunu, devletin verdiği yarar ve kârlardan aldığı pay için karşıt fikri tutmakta kullanıyor. Ezilen halklara ait olan demokratik

unsurlara ya da baskı gören dini yapanlara gelince, herkes, halkın bu kategorisindeki sınıfların uyuşmazlıklarının, demokratik kuruluşlarda, mutlak yönetime karşı şu ya da bu kategorideki sınıfların dayanışmasından çok daha güçlü, çok daha derin olduğunu bilir ve görür. Yalnız proletarya sonuna kadar demokrat olabilir. Sınıf durumu nedeniyle başka türlü olamaz, mutlak yönetimin en belli düşmanı, hiç bir uzlaşmaya ve ödüne yanaşmayanıdır. Yalnız proletarya, politik özgürlük ve demokratik kuruluşlar için *en önde mücadele veren olur;* çünkü öncelikle, politik baskıdan en çok ıstırap çeken odur ve çünkü bu baskı, o sınıf içinden hiç bir şikayet bulmaz, çünkü ne iktidara başvurmak, ne görevlilere şikayet etmek ne de kamuoyunu etkilemek olanağı yoktur. İkinci olarakta yalnız proletarya, politik ve sosyal düzenin demokratik hale getirilmesinde *sonuna kadar* çalışacak güçtedir. Çünkü ancak böyle bir düzen işçilerin eline demokratik yoldan geçer. İşte bunun için işçi sınıfının demokratik eyleminin diğer sınıf ve gruplarınkiyle birleşmesi, demokratik hareketin şiddetini, politik mücadeleyi *azaltır,* daha az tutarlı uzlaşmaya daha yakın olurdu. Buna karşılık, demokratik kuruluşlar için ön safta mücadele *veren olarak* işçi sınıfının olduğu gibi kabul edilmesi demokratik hareketi güçlendirecek, politik özgürlük yolunda mücadeleyi *yoğunlaştıracaktır.* Çünkü işçi sınıfı diğer politik unsurları ve karşıt politikadan olanları *uyaracaktır;* liberalleri, radikal politikaya, radikalleri, günün toplumunun toplumsal ve politik düzenini yıkmaya itecektir. Daha yukarda, Rusya'daki tüm *sosyalistlerin, sosyal demokrat* olması gerektiğini söylemiştik. Şimdi de şunu ilave ediyoruz: Rusya'daki tüm gerçek ve tutarlı *demokratların sosyal demokrat* olmaları gerekir.

Düşüncemizi bir örnekle açıklayalım: görevliler

grubu olarak bir kuruluşu, örneğin yönetimde uzmanlaşmış kişilerin başlıca kategorisini oluşturan ve halka göre ayrıcalıklı durumda olan bürokrasiyi ele alalım. Rusya mutlakiyetle yönetildiğinden bu yana, Asya'nın yarısmda, İngiltere'ye kadar kültürlü, özgür, medeni olan her yerde, burjuva toplumunun kopmaz bir parçası olan bu kuruluşu görmekteyiz. Rusya'nın en geri kalmış sovyetlerinde yönetimin mutlak idaresi, halk için, görevliler karşısında *tüm haklardan yoksun olma,* ayrıcalıklı bürokrasi üzerine tüm denetimin yokluğu demektir. İngiltere'de halk, kendisini ilgilendiren konularda etkin bir denetime sahiptir; fakat orada da, denetim *tam olmaktan uzaktır:* oradada bürokrasi bir çok ayrıcalıklara sahiptir, çoğu zaman halkın hizmetinde değil, onun efendisi durumundadır. İngiltere'de de bürokrasinin ayrıcalıklarını destekleyen güçlü sosyal gruplar olduğunu, onların, bu kuruluşun tüm olarak demokratikleşmesine engel olduğunu görüyoruz. Bu niçin böyledir? Çünkü, yalnızca proletarya, onun *tüm* olarak demokratik olmasından yarar sağlayacaktır; burjuvazinin en ileri katları görevlerin ayrıcalıklarını savunur, onların seçimle başa gelmesine, bu düzenin tümüyle ortadan kaldırılmasına, halk önünde görevlilerin doğrudan sorumluluk taşımalarına karşı çıkar, çünkü bu sosyal kesimler bu düzenin kesinlikle demokratikleşmesinden, proletaryanın burjuvaziye karşı pay alacağını düşünürler. Bu, Rusya için de böyledir. Güçlü, sorumsuz, barbar, sahil ve parazit görevliler grubuna karşı, Rus toplumunun çeşitli kesimlerinden, çok sayıda karşı çıkma olur. Fakat proletaryanın dışında, bu görevliler grubunun tüm olarak demokratik hale getirilmesini kabul edecek *tek bir sosyal tabaka yoktur,* çünkü bu tabakalar görevlilerle sıkı sıkıya bağlıdırlar, çünkü bu tabakalar (burzuvazi, küçük burjuvazi ve gençlik "entellektüeller"

yüksek rütbelilerle akrabalık ilişkilerine sahiptirler. Rusya'da radikal entellektüel ve sosyalist entellektüellerin nasıl kolaylıkla imparatorluk yönetiminin, kendisini, bürokratik görevler çerçevesinde «yararlı» kıldığını düşünerek teselli eden, bu «yararlılık»» durumunu politik tarafsızlıkla doğrulayan ve yönetim önünde onun kölelik kırbacı olan görevliler haline geldiklerini bilmeyen yoktur! Yalnızca *Proletarya,* mutlak yönetimin, bürokrasinin vaz geçilmez düşmanıdır, yalnız *proletarya,* aristokrat ve burjuva toplum organlarıyla hiç bir bağıntıya *sahip değildir;* yalnız proletarya, ona zorlu bir kin besler ve mücadele eder.

Sosyal demokratlarca sınıf mücadelesine sokulan proletaryanın, Rus demokrasisi için ön safta mücadele verdiğini kanıtlayınca, onun politik ilke ve mücadeleyi arka plana ittiği gibi yanlış ama çok yaygın bir düşünceyle karşı karşıya buluyoruz kendimizi. Bu düşünce, görüldüğü gibi, gerçeğe çok ters düşer. Bu durumda, sosyal demokrasinin, geçmişte bir çok kez tanıtılan ilk sosyal demokrat yayınlarda ve «Emeğin Kurtuluşu[20]) grubunca yabancı ülkelerde yayınlanan broşürlerde ve kitaplarda sözü edilen onun prensiplerinin böylesine hayret verici yanlış anlaşılmasını nasıl açıklamalı? Bize öyle geliyor ki, bu şaşırtıcı olayın açıklanmasını aşağıda sözünü edeceğimiz şu üç durumda aramak gerekir:

İlk olarak, ülkede varolan ve tarihin onları şu ya da bu şekilde ilişkiye koyduğu sınıf gerçeğini hesaba katmak yerine, program ve eylemlerini soyut düşünceler üzerine kurmaya alışmış, eskimiş teorilerin devrimcileri arasında sosyal demokrat prensipler genel olarak yanlış anlaşılmıştır. Rus demokrasisini destekleyen *çıkarların* gerçekçi bir incelemesinin yapılmayışı, orada, sosyal demokrasiyi savunan devrimcilerin demokratik görevlerini yapmadıkları fikrini doğurur.

İkinci olarak, bir bütün içinde, *proletaryanın sınıf mücadelesinde*, ekonomik ve politik sorunlarda, sosyalist ve demokratik eylemde birleşmenin demokratik hareketi ve mücadeleyi zayıflatacağı değil, aksine onu halk kitlelerinin gerçek çıkarlarına yaklaştırarak, «entellektüel kabine»sine çalışan sınıf ve işçiler arasına getirmek için onları politik sorunlardan çekip alarak, politik baskıların soyut fikirlerde kalması yerine, herkesten çok bu baskının acısını çeken, proletaryanın gerçek acılarını dile getirerek ve sosyal demokratların eylem çalışmalarını bu temel üzerine kurarak onu güçlendireceğinin yanlış anlaşılması da bu şaşırtıcı sonucu ortaya koymuştur. Rus radikali, işçi hareketini geliştirmenin gerekliliğini doğrularken, ileri safta olan işçileri doğrudan doğruya ve açık olarak politik mücadeleye çağırmak yerine, proletaryanın sınıf mücadelesini düzenlediği izlenimi içindedir, böylece sosyal demokrat ise demokratikleşmeye karşı gelmiştir, politik mücadelede arka safa çekilmiştir bu berikine göre. Fakat bir geri çekilme olduğu doğruysa bu, bir Fransız ata sözünün dediği gibi: «daha iyi atılım yapmak için geri çekilmek gerekli» olduğu içindir!

Üçüncü olarak, «politik mücadele» kavramının «Narodnaya Volya»lı ve «Narodnaya Pravo»lu bir partizan için başka, bir sosyal demokrat için başka anlama gelmesinin ortaya koyduğu yanlış anlama söz konusudur. Sosyal demokratlar için, politik mücadele başka bir kavramı daha ifade ediyor; o, onlar için, daha geniş bir anlamda eski teorilere bağlı devrimcilere ifade ettiği şeyi simgeliyor. Bu aykırı gözüken tezin çarpıcı bir açıklamasını bize, 9 aralık 1895 tarihli «*Narodnaya Volya Grubu*»*nun Fuille Volante* adlı dergisinin 4. sa-

(*) Cümle asıl metinde Fransızca olarak geçmektedir (Ç.N.)

yısı veriyor. «Narodnaya Volya»nın o günün partizanlar arasındaki düşünce çalışmasının verimli ve derin bir örneğini veren bu yayını bütün kalbimizle selamlarken, eski yönelişi özleyen «Narodnaya Volya»lı partizanlara özgü, politik mücadele kavramının bir diğer anlamının açıkça doğrulandığı P. Lavrov'un «Program Sorunları Üzerine» adlı makalesini buraya aktarmaktan kendimizi alamıyoruz.* «...Burada, diye yazıyor P.Lavrov, «Narodnaya Volya»nın programıyla sosyal demokratlarınkini karşılaştırırken bir tek ve temel sorun ortaya çıkıyor: mutlakiyet rejimi altında iken bu rejime karşı yönelik devrimci bir parti olmayan güçlü bir işçi partisi kurma olanağı var mıdır? «(sf, 21: sütun 2) Aynı şekilde biraz daha yukarda (sütun 1):» ...mutlak hakimiyet altında, aynı zamanda ona karşı yönelik devrimci bir parti olmayan bir Rus işçi partisi kurmak?» P. Lavrov için bunca önemli olan bu farkları hiç anlamıyoruz. Böyle bir şey nasıl olur? «Mutlakiyete karşı yönelik devrimci bir parti olmayan işçi partisi»? İşçi partisi, bu durumda devrimci bir parti değil midir? Mutlakiyete karşı yönelmiş değilmidir? P. Lavrov'un makalesinin sonraki pasajı bu garipliğin açıklamasını yapıyor: «Mutlak yönetimin bütün güzellikleri dururken bir işçi partisi örgütü ileri sürmek fors yapmaktır. Acaba sosyal demokratlar, aynı zamanda mutlak yönetime bir *komplo* düzenlemeksizin bunu başarabilecekler midir? Çünkü böyle bir *komployu* gerektiren bütün koşullar var-

(*) P. Lavrov'un makalesi, 4. sayıda çıkan, aynı yazarın uzun mektubunun ancak "bir parçası"dır, Dökümanlar(21) arasında yer alır. Bu mektubun, (1895) yabancı ülkelerde yayınlandığını ve buna Plehanov'un cevabında yine orada yayınlandığını işittik. Fakat ne birini, ne de ötekini göremedik.

dır,* mademki işçilerin kurtuluşu bizzat kendilerinin eseri olacaktır, sosyal demokratların politika programlarının, Rus sosyalistleri için bir değeri olacağı ortadadır. Fakat bu, çok kuşkulu, hatta olanaksızdır» (sf. 21, sütun 1). İşte nihayet buraya geldik! «Narodnaya Volya»lı partizan politik mücadele kavramını, politik *komplo* ile bir tutuyor. İtiraf etmek gerekir ki, bu birkaç kelime içinde P. Lavrov «Narodnaya Volya»lı partizanlarca saygıyla kabul edilen politik mücadele taktikleri ile sosyal demokratlarınki arasında bulunan temel farklılığı ortaya çıkarmayı gerçekten iyi başarmıştır. Entrika gelenekleri(22) «Narodnaya Volya»lı partizanlar arasında öylesine güçlüdür ki onlar, politik mücadeleyi, politik komplo biçiminden başka bir şekilde göremezler. Sosyal demokratlar, bu dar görüşlülük hatasına düşmezler, komplolara inanmazlar; onlar, politik mücadeleyi, bir yandan, basit bir komploya indirmenin çok daraltıcı olduğunu diğer yandan da, en şanssız mücadele yöntemlerinin böylece seçilmiş olduğunu düşünürler. «Batının, Rus sosyal demokratlarına tartışılmaz bir model teşkil ettiğini» iddia eden P. Lovrov'un bu bildirgesinin sadece polemik bir tutum olduğunu herkes anlar; gerçekte Rus sosyal demokratları, politik koşullarımızı hiç bir zaman gözden uzak tutmadılar, ne de, Rusya'da yasal bir işçi partisinin yaratılacağı olasılığını düşlediler; hiç bir zaman, sosyalizm için mücadeleyi, politik özgürlük mücadelesinden ayırmadılar. Buna karşın, bu mücadelenin enrikacılar tarafından değil, işçi hareketine dayanan devrimci bir parti tarafından sürdürülmesi gerektiğini düşündüler ve düşünmeye devam ediyorlar. Mutlak yönetime karşı mücadelenin komploları kışkırtmakla değil, proleteryayı eğitmek,

(*) Altı tarafımızda çizildi.

disipline sokmak ve onları örgütlemek, mutlak yönetimin her belirtisini bozmak için işçiler arasında politik hareket yaratmak, polis yönetiminin tüm şampiyonlarını, herkese rezil etmek ve yönetimi ödün vermeye zorunlu kılmakla olacağını düşünürler. Saint-Petersburg' daki «İşçi Sınıfının Kurtuluş Mücadelesi Birliği»nin eylemleri tamamen bu değil midir? İşçi hareketine dayanan devrimci partinin çekirdeği, hiç bir komplo düzenlemeden proletaryanın sınıf mücadelesini ve kapitalizme karşı mücadeleyi yöneten, sosyalist mücadelede ve demokratik mücadelede Petersburglu proletarya ile birlikte gücünü tüketen bir örgüt değilmidir? Kısalığına rağmen «birlik»in aktivitesi, sosyal demokrasiye bağlı proletaryanın, büyük bir politik güç olduğunu, yönetimin bu gücü daha şimdiden hesaba katmak zorunda olduğunu, ödün vermekte acele etmesi gerektiğini kanıtlamadı mı? 2 Haziran 1897 yasasını çıkarmakta gösterilen acele ve onun içeriği onun, proletarya tarafından zorla koparıldığını açıkça gösterir. Konumu belirsiz, çok küçük bir ödün; bu ödünün verilmesine çalışmış olan işçi sınıfı örgütü, ne kapsamı, ne sağlıklılığı, ne de deneyimleri açısından seçkinleşmiş değildir. «Mücadele Birliği» ise ancak, bilindiği gibi, 1895-1896'da kurulmuştur ve işçilere yaptığı çağrılar çoğaltılmış yazılardan öteye gitmiyordu. En azından Rusya'daki en büyük işçi hareketleri merkezlerini birleştirecek (Saint-Petersburg, Moskova, Vladimir bölgeleri, Odessa, Kiev, Saratov vb. büyük şehirleri), devrimci bir organla düzenlenecek ve Petersburg'lu işçilerin «Mücadele Birliği»ne denk bir otoriteden yararlanacak, günün Rusya' sında çok güçlü politik bir faktör olacak olan, öyle bir faktör ki iç ve dış politikasında yönetim onu hesaba katmamazlık edemiyecektir, böyle bir örgüt yadsınabilir mi? Proletaryanın sınıf mücadelesini yönete-

cek, işçiler arasında örgüt ve disiplin fikrini geliştirecek, onlara ekonomik gereksinimleri için mücadele etmeyi, sermayeye üstün gelmeyi öğretecek, işçilerin politik eğitimlerini sağlayacak, mutlak yönetimi sürekli sarsacak, polis yönetiminin ağır yumruğunu proletarya üzerinde hissettiren çarın adamlarını ele verecek böyle bir örgüt, tümüyle mutlak yönetime karşı savaşan güçlü bir devrimci partiye ve koşullarımıza uygun bir işçi partisi örgütü olurdu. Bu örgütün mutlak yönetime indireceği kesin darbe için kullanacağı aracın önceden incelenmesine gelince: örneğin, ayaklanmayı mı, kitlelerin politik grevini mi yoksa bir başka yolu mu seçeceği konusunu tartışmak, önceden bu sorunu çözümlemek istemek, boş bir doktrine saplanmak olurdu. Böyle bir şey yapmak, generallerin, alaylarını toplamadan, seferberlik ilan edip düşman üzerine yürümeden bir savaş konseyi toplamaları gibi bir şey olurdu. Proletarya ordusu güçlü bir sosyal demokrat örgütün yönetimi altında kurtuluşu için mücadeleye gireceği zaman generallere bizzat kendisi kullanılacak hücum yollarını gösterecektir. Fakat ancak o zaman, mutlak yönetime kesin darbe indirmek söz konusu olacaktır; çünkü bu kesinlikle işçi hareketinin durumuna, genişliğine, hareketin ortaya koyduğu mücadelenin koşullarına, Hareketi yöneten devrimci örgütün özelliklerine, proletarya ve mutlak yönetime karşı diğer sosyal grupların tutumuna, iç ve dış politik koşullara — tek kelimeyle, önceden keşfedilmesi olanaksız ve yararsız bin türlü koşula bağlıdır.

Böylece P. Lavrov'un aşağıdaki yargısıda son derece haksızdır:

«O halde, eğer onlara (sosyal-demokratlar), işçi güçlerini sermayeye karşı mücadelede, şu veya bu şekilde sadece toplamaya değil, despot yönetime karşı mücadelede kişileri ve devrimci gurupları da biraraya getir-

meye zorunluysalar, Rus Sosyal Demokratları'nın kendilerine verdikleri isim ne olursa olsun, *gerçekte* «Narodnaya Volya»lı Partizanların yeni rakiplerinin programlarını kabul edeceklerdir. Köy topluluklarını, kavrayış biçimindeki farklılık, Rusya'da kapitalizmin kaderi, ekonomik materyalizm esas sorun için çok az önemi olan ayrıntılardır ve bu kavrayış farklılığı ancak özel sorunlar yönetmeliğinin, temel noktalarına değin hazırlanması gereken yöntemlerin kabulünün yararına ya da zararına olur, daha fazlası değil.» (sf. 21, sütun 1).

Bu teze göre, Rusya'daki yaşamın temel sorunlarını, Rus toplumunun gelişimini, tarih anlayışının temel sorunlarını anlayış biçiminde beliren ayrılıklar sadece birer «ayrıntı noktası» olsunlar! İnsan böyle bir teze yapılacak çok itiraz olduğu için adeta üzüntü duyuyor. Şu uzun zamandan beri söylenen şeydir: devrimci teori olmadan devrimci eylem olmaz; ve bugün artık, bu teorinin doğruluğunu kanıtlamaya gerek yoktur. Sınıf mücadelesi teorisi, Rus tarihinin materyalist açıdan kavranışı ve Rusya'da günün ekonomik ve politik durumunun yine materyalist açıdan kabul edilişi, belirli bir sınıfın çıkarları için devrimci mücadeleyi sürdürmesinin gerekliliğinin kabulü, —son derece önemli bu devrimci sorunları «ayrıntılı noktalar» olarak ele almak— bütün bunları, basit bir yanlışlık olarak kabul etmeye hazır olduğumuz bu konuları, devrimci *teorinin* eski bir askerin ağzından işitmeyi son derece beklenmedik ve olağan dışı bir yanlış olarak buluyoruz. Bu uzunca yazının sonuna yaklaştıkça onun adaletsizliği daha çarpıcı oluyor. Sosyal demokratlar mutlak yönetime karşı mücadele için devrimci grup ve kişileri birleştirmeksizin sadece, kapitalizme karşı mücadelede işçi güçlerini bir araya topluyorlar (yani

salt ekonomik mücadele için) demek, Rus sosyal demokratlarının eylem gücünü, dünyaca tanımasına rağmen tanımamak, tanımak istememektir. Yoksa P. Lavrov, sosyal demokratlar arasında kavga verenleri, yani «devrimci kişileri» veya «devrimci grupları» bu sıfata layık görmüyormu?!. Ya da (bu kuşkusuz daha olasıl), mutlak yönetime karşı mücadele sözcüğünden bu yönetime karşı komplo anlamını mı çıkarıyor? (sf. 21, sütun 2): «...devrimci bir komplo örgütü söz konusudur). Belki de P. Lavrov'a göre komplo çevirmeyen kişi, politik mücadeleyi hiç beceremez? Bir kez daha tekrarlıyoruz «Narodnya Volya»nın eski gelenekleri, günün ne politik mücadele görüşüne ne de gerçeklerine denk düşer.

«Narodnaya Pravo» üzerine de söylenecek bir şeyimiz var. Bize göre P. Lavrov'un sosyal demokratların,, «Narodnaya Pravo» taraftarlarını, daha samimi olarak salık verdiklerini, onlarla birleşmeden onları desteklemeye hazır olduklarını söyledikleri zaman tamamen hakkı vardır; sadece şunu eklemek gerekir: «Narodnaya Pravo»lu partizanlar tutarlı demokratlar olarak kendilerini doğruladıkları *ölçüde*. Ne yazık ki bu koşul, anın bir gerçeği olmaktan çok dilenen bir gelecektir. «Narodnaya Pravo»lu partizanlar, popülist ipoteğin demokratik görevlerinden, «Rus sosyalizm»i nin eskimiş, biçimlerine bağlılıktan nasıl koptularsa öyle kopup kurtulmak istediklerini dile getirdiler; fakat, bizzat onların bu eskimiş yargılarından kurtulmaktan çok uzak oldukları, kendi partileriyle bile mantıklı olmadıkları görüldü, çünkü partilerine, politik değişiklikleri hedef alan partilerine «sosyal- devrimci» parti adını verdiler (bak, 19 Şubat 1894 Manifestosu), çünkü onlar *Manifestolarında* açıkladılar ki «halkın hakkı kavramı, halk üretiminin örgütlenmesi» demek

oluyor ve buna populizmin ön yargılarını sessizce ilave ettiler. Belki bunun için P. Lavrov, onları «karnaval politikacısı» diye adlandırmakta tamamen haksız değildir. (sf. 20, sütun 2). Fakat, populist doktrinin orjinal niteliği ile yoğrulmuş olmanın, bir sınıfın ve polis kuruluşunun mutlak yönetimi önünde, politik değil, ekonomik değişikliklerin istenmesinin gerektiğini açıklamakta kendilerine yetki bulan populizmin en kötü gericilerine karşı açıkça polemiğe girmenin kendisine bir değer verdiğinin reddedilemiyeceği «Narodnaya Pravo»nun doktrinini geçici bir doktrin kabul etmek belkide en doğrusudur. (Bak: «*Acil Bir Sorun*», «Narodnaya Pravo» partisi yayını). Taktik görüşlerinde sosyalist bayrağını cebine koyan, sosyalist olmayan politikacı maskesiyle kendini gülünç bir duruma sokan «Narodnaya Pravo» partisi gerçekten eski sosyalistlerden sayılırsa, (P. Lavrov'da bunu böyle kabul ediyor) doğal olarak, bu partinin hiç bir geleceği olmaz. Fakat eğer o, sosyalist olmayan gerçek politika adamı, karnaval politikacısıyla hiç alakası olmayan demokratsa o zaman, bizim burjuvazimizin karşı politika unsurlarına yaklaşım sağlamakta, Batı Avrupa'nın her yerinde, demokratik hareket için büyük rol oynayan ve bizde, Rusya'da da, köleliğin kaldırılmasından bu yana kültürel ilişkilerde ve diğerlerinde, süratli ve başlı başına gelişmeler sağlayan ve utanmadan büyük fabrikatörlere, maliye ve sanayi tekelini ellerinde tutan büyük iş adamlarına destek sağlayan polis yönetiminin boyunduruğunu hissettiren sınıfın, yani küçük burjuvazinin, küçük ticaret erbabının ve el sanatçılarının politik bilincini uyandırmakta bu partinin çok yararı dokunabilir. Bunun için «Narodnaya Pravo»nun, kitlelerin gerçek çıkarlarına yabancı olan, ve «*Acil Bir Sorun*»un bile yeterli bulmadığı entellektüellerle yetinmek

yerine, halkın her kesimine yaklaşmayı kendisine ödev edinmiş olması gereklidir ancak. Bunun için de «Narodnaya Pravo»nun, farklı sosyal unsurları kaynaştırmak istemekten ve sosyalizmi politik ödevlerinden uzak tutmak arzusundan vaz geçmesi gerekmektedir; halkın burjuva kesimiyle yaklaşmayı engelleyen tüm sahte utanmaları bırakmalıdır; başka bir deyişle, sosyalist olmayan politika adamlarının programlarından söz etmekle yetinmemeli, sosyalizme hiç bir şekilde gereksinimi olmayan, fakat gittikçe, mutlak yönetimin boyunduruğunun ağırlığını ve politik özgürlüğün gerekliliğini duyan toplumun çeşitli kesimlerinin bilincini geliştirerek ve uyandırarak bu programlara uyan bir şekilde hareket etmelidir.

Rus sosyal demokrasisi henüz çok gençtir. Teorik sorunların ağır bastığı başlangıç durumundan henüz yeni çıkmıştır. Uygulamadaki çalışmalarını göstermeye henüz yeni başlamıştır. Diğer kesimin devrimcileri, sosyal demokrat teori ve programları eleştirecekleri yerde, olayların zoruyla, Rus sosyal demokratlarının *uygulamadaki çalışmalarını eleştirsinler*. Böyle bir eleştirinin teorik eleştiriden çok belirgin bir biçimde ayrıldığını kabul etmek gerekir. Öylesine farklıdır ki Saint - Petersburg'un «Mücadele Birliği»nin sosyal demokrat bir örgüt olmadığını yüksek sesle yaymak olanağı vardır. Hatta böyle bir şey, kendilerine politik mücadeleyi bıraktıracak sosyal demokratlara yapılan suçlamaların haksızlığını göstermek olanağını verir. Aynı şey, sosyal demokratların *teorik* belgelerine ilgisiz kalmış bir çok devrimciyi, onları *uygulamadaki çalışmaları* üzerine iter.

Henüz başlatılmış geniş bir eylem alanı, Rus sosyal demokratları önünde açılmıştır. Bu, işçi sınıfının uyanışı, öğrenmeye, birleşmeye, sosyalizme karşı samimi dileği, kendisini sömürene ve ona baskı yapana karşı mücadeleye karşı uyamşı her gün biraz daha genişlemektedir. Son zamanlarda Rus kapitalizmince geliştirilen olağanüstü gelişmeler, işçi hareketinin sayıca ve güçce azalmayacağını garanti eder. Bugün, sanayinin «huzur» içinde olduğu, ticaretin aktif bulunduğu, fabrikaların hissedilmeden çalıştığı ve birçok fabrikaların, anonim şirketlerin, demiryolu kuruluşlarının v.b. yağmurdan sonraki mantarlar gibi bittiği bir kapitalist devrim sürecini gözle görünür şekilde aşıyoruz. Sanayinin bu «huzurlu» döneminin arkasından kaçınılmaz bir iflasın olacağını (az veya çok gürültü koparacak) şimdiden söylemek için peygamber olmaya hiç gerek yok. Bu iflas, bir yığın küçük işvereni yıkacak, bir yığın işçi kitlesini işsizliğe sevkedecek ve böylece bu konuda derinlik kazanmamış olan işçi kitlesi önüne, o zamana kadar çoktan, her bilinçli işçinin kendisine sorduğu sosyalizm ve demokratikleşme sorunlarını önüne sermiş bulacaktır. Rus sosyal demokratları öyle yapmalıdırlar ki bu iflas önünde, daha bilinçli, daha dayanışık, Rus işçi sınıfının görevlerini anlayan, bugün inanılmayacak kadar kâr sağlayan ve zararlarını işçinin sırtına yüklemeye çalışan kapitalist sınıfa gereken dersi vermesini bilecek, tüm işçilerin ve Rus halkının elini kolunu bağlayan polisin mutlak yönetimine karşı kesin mücadele etmeye ve demokrasinin başına gelmeye yetkin bir Rus proleteryası bulsun.

O halde işbaşına yoldaş! Değerli zamanımızı boşuna harcamayalım! Sosyal demokratlar, uyanan proletaryanın gereksinimlerini doyurmak, işçi hareketini örgütlemek, devrimci güçleri desteklemek ve onların

işçiyle ilişkisini sağlamak, işçi çevrelerini ve bütün Rusya'ya yayılmış olan sosyal demokratları, *tek bir sosyal demokrat işçi partisinde* birleştirmek için büyük bir güce sahiptir!

Toplu Eserler, Cilt. 2
S. 329 - 54 (Fransızca Baskı)

I

MERKEZ KOMİTESİ VE MERKEZ ORGANIN YAZI KURULUNDAN MUHALEFET ÜYELERİNE GÖNDERİLEN BİR MEKTUBUN TASLAĞI

Özel konuşmalarla bir anlama varılması için yapılan birkaç başarısız çabadan sonra, Partinin Merkez Komitesi ve Merkez Organın Yazı Kurulu, size, temsil ettikleri parti adına resmi olarak yazmayı görev bildiler. Yoldaş Martov'un yazı kurulundaki yerini almasının veya *Iskra* ile işbirliği isteğinin reddedilmesi görevi bırakan *Iskra* yazı kurulu üyelerinin işbirliği isteğinin reddedilmesi, ve pratik işlerle meşgul olan birçok yoldaşın, partimizin merkez kuruluşuna karşı düşmanca davranmaları, tümüyle partiye karşı olan, «muhalefet» denen bölümde tamamen anormal davramşlar meydana getiriyor. Onların parti işlerinden pasif çekingenlikleri, Parti merkez kuruluşunu «boykot» etme teşebbüsleri (Meselâ, 46 ncı sayıdan sonra ve Yoldaş Blumenfeld'in basım işlerinden alınması üzerine, *Iskra*'ya yardım etmekten vazgeçmek olarak ifade ettikleri.), Merkez Komitesi üyeleriyle konuşurken,([23]) kendilerinden, Parti Kurallarını savunan bir «grup» olarak sözetmekte ısrar etmeleri, kongrenin tasdik ettiği merkez kuruluşlarının kişisel oluşumuna şiddetli hücumları, ve boykotun bitmesi için bunların değiştirilmesini şart koşmak isteme-

leri için bütün bu davranışlar parti görevi olarak kabul edilemez. Bu davranışlar doğrudan doğruya parti disiplininin bozulmasına, partinin güçlerinin ve imkânlarının dağılımı Merkez Komitesinin bir fonksiyonudur diyen (Parti kurallarında), Kongre tarafından onaylanan kararın iptal edilmesine sebebolmaktadır.

Onun için Merkez Komitesi ve Merkez Organın yazı kurulu «muhalefet» diye tanınan bütün üyelere parti görevlerini hatırlatır. Belli parti üyelerinin ciddi olarak saydıkları fikir ayrılıklarından veya kişisel kinlerden dolayı olsun, merkez kuruluşlarının kişisel oluşumundaki tatminsizlik, kanundışı tutumlara yol açmamalıdır ve açamaz. Herhangi bir kişiye göre merkez kuruluşlar hata yapıyorsa, bütün parti üyelerinin önünde, hatta Merkez kuruluşların kendilerine bu yanlışları göstermek, bir parti üyesi olarak, onun görevidir. Bunun gibi, kimden gelirse gelsin, bütün böyle haberleri büyük bir dikkatle incelemek de, Merkez Komitesinin ve Merkez Organın Yazı kurulunun parti görevidir. Henüz ne Merkez Komitesi ne de Merkez Organın yazı kurulu, muhalefet diye çağrılanlardan, hatalar hakkında açık ve kesin bilgiler, tatminsizlik ifadeleri veya herhangi bir hesapta anlaşmazlık bilgileri almadılar. Yoldaş Martov Merkez Organın yazı kurulunda ve en yüksek Parti Kosilinde yerini almayı bile reddediyor, halbuki bütün bu hataları partide, yalnız bu yolla, merkez kuruluşların çalışmalarında yer alırken, açıklayabilir.

Merkez Komitesi ve Merkez Organım yazı kurulu, RSDİP'de illegal, (Parti ilişkilerinde) gizli, kanun dışı baskı ve boykot metodlarından etkilenerek oluşturulan kuruluşlara müsaade etmemeye kesinlikle kararlıdır. Merkez Komitesi ve Merkez Organımn yazı kurulu, gelebildikleri pozisyonda, parti onları değiştirene kadar

kalacaklarını, görevlerini yapacaklarını ve kendilerine verilen yetkileri kullanmak için hiç bir çabayı esirgemeyeceklerini açıklarlar. Boykot teşebbüsleri, ve Merkez Organının yazı kurulunu ve de Merkez Komitesini, Kongrenin emirlerini tatbik etmede takip etmekte oldukları yoldan, kıl payı bir sapmaya zorlayamayacaktır, böyle teşebbüsler yalmzca, küçük hoşnutsuzluklara ve parti çalışmalarının özel branşlarında büyük hasarlara sebebolacaktır, ve Parti görevlerini anlayamayan ve onlara uymamakta ısrar edenleri suçlu duruma düşürecektir.

1903 Ekim'inin
ilk günlerinde
yazılmıştır.
İlk olarak 1927'de
Lenin'in Yazıları VI da
yayınlanmıştır.

El yazmalarına
göre yayınlanmıştır.
Toplu Eserler cilt
6. S. 66-68

III

YURT DIŞI DEVRİMCİ SOSYAL DEMOKRAT ÖRGÜTÜNÜN İKİNCİ KONGRESİ[24]
13 - 18 (26 - 31), Ekim, 1903

Ocak, 1904'de Rus Devrimci Sosyal Demokrat Yurt Dışı Örgütünün İkinci Olağan Kongresi Tutanaklarında yayınlanmıştır. Cenevre.

Tutanaklara göre yayınlanmıştır.

RSDİP (RUS SOSYAL - DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ) İKİNCİ KONGRE RAPORUNUN ÖNSÖZÜ 13 (26)

I

Lenin, raporunun başında, birkaç açıklayıcı söz söyledi. Birincisi, alışkın olduğum için, kullanmamın, her seferinde durup delegelerin hangi organizasyonu temsil ettiğini düşünmekten, daha kolay olduğundan, kongrede takma isimlerin kullanılmasını öneriyorum, dedi. İkincisi, kongre oturumları arasındaki kısa zamanlarda, (söylemek gerekirse) özel olarak, yapılan *Iskra* organizasyonu toplantılarına da değinilmesini öneriyorum. Bu *kurallara* uygundur, çünkü, birinci olarak, Örgüt *Iskra* organizasyonunun yurt dışı şubesidir, ikincisi, şu anda *Iskra* organizasyonu sona ermektedir, üçüncüsü, bu gerçekler olmaksızın, benim için, Parti Kongresindeki olayların doğru anlamını açıklamak daha zor olacaktır.

II

Yoldaş Martov, hiçbir tutanağı bulunmayan özel *Iskra* organizasyonu toplantılarına başvurulmasına karşıdır. Fakat hiçbir Parti Kongresi tutanağı henüz hazır değildir, ve ben onları örnek olarak gösteremem. Ne

de olsa, Yoldaş Martov burada ve meydana gelebilecek her yanlışlığı düzeltebilecektir. Eğer özel Iskra toplantıları meseleyi ilgilendirirse; daha geniş bir dinleyici topluluğuna bile hatırlatabilirim — Nasıl olsa Yoldaş Martov onları gözardı edemez. ("Heyt!,,) Kimleri bu toplantılara almadığını, ve kimlerin onlardan ayrıldığını gayet iyi hatırlıyorum, ve bu konuda söylenecek çok şeyim var. Şüphesiz hatalar olabilir, ve hafızamda herşeyi yeniden canlandıramayabilirim. Önemli olan şey politik gruplaşmadır. Şüphesiz, her belirli oy'un neyi gösterdiğini yaklaşık olarak hatırlarım, fakat genel olarak mesele tamamen hatırımda. Partinin ortak meselesi haline gelmiş, ve, yok olmaya yüz tutan, *Iskra* organizasyonuna ait olan birşeyi örgütten gizlemek söz konusu değildir. Tutanaklarda kullanılan takma isimlere gelince, tamşsak şüphesiz iyi olurdu ama, tutanakları okumadığım için onlarla tanışmıyoruz.

III

Yoldaş Martov özel *Iskra* toplantılarını tartışmanın bizi dedikoduların içine iteceğinden korkuyor. Hiç de dedikoduların içine girmek gibi bir amacım yok, ve kimin tartışmayı prensipler doğrultusunda muhafaza edebileceğini, kimin bu bulanık sahaya düşmek zorunda kalacağım göreceğiz. ("Heyt!,,) Göreceğiz, göreceğiz! Yazı kurulunun toplantılarına değinmekte tamamen hür olduğunu kabul ediyorum, ve Yoldaş Martov'da ayni şeyi yaparsa şikâyetçi olmam; buna rağmen, kongre sırasında yazı kurulunun buna benzer bir tek toplantısı olmadığını belirtmeliyim.

IV

Raporumun en büyük amacı Yoldaş Martov'un bir yanlışlık yaptığını göstermektir; fakat Yoldaş Plekhanov'la ilgili onun verdiği ipucunda çok değişik bazı şeyler farkettim. Parti Kongresinde bir ara söylediğim şey hakkında sizi uyarmama izin verin: «Eğer kişiler komitelerde birşey Kongre zemininde başka birşey söylerlerse, Genel olarak haksızlığa karşı büyük bir fırtına yükselir.*» Bundan sonra, böyle davranışlarda ipucu vermek politik davranışı tartışmıyor, fakat kişilikleri şımartıyor. P.B. Axelrod'un, X'in hiç bildirmeden uzağa gittiğini, söyleyen cümlesi hakkında, hiç de öyle olmadığını söylememe müsade edin. O kendisi bana bir mektup yazarak, bütün bu ayrılışın sebebinin daha çok kişisel olduğunu, ve prensibi ilgilendiren yanların az olduğunu söyledi. Buradan ben, Onun haber verdiğini çıkardım. Ve kongre hakkındaki fikrimi rica etmesine cevap olarak, Ben de ona, birçok defalar yazdım.

Toplu Eserler
Cilt 6 [İng. Baskı]

(*) V.İ Lenin Toplu Eserler cilt 6, s. 484 - Çev. [İng. Baskı]

R.S.D.İ.P. İKİNCİ KONGRESİNE RAPOR 14 (27) EKİM

Lenin, raporuna başlamadan evvel, daha evvelki oturumda, Parti Kongresi sırasında *Iskra*'cıların yaptıkları özel toplantıların ne kadarının açıklanabileceği konusundaki tartışmalara değindi. Tutanaklara geçirilmemiş gerçeklere mümkün olduğu kadar az değinilmesi gerektiği, konusunda kongrenin dünkü kararına dikkati çekti, ve onun için, *Iskra* organizasyonunun toplantıları konusunda sadece oylama sonuçlarının gözönüne alınmasını istedi.

Bu girişten sonra, Parti Kongresinden hemen önceki dönemdeki konuşmaya devam etti. Görevi kongreleri ayarlamak olan organizasyon komitesine *Iskra*'cılar hakimdi, ve işler *Iskra*'cı çizgisinde yürüyordu. Fakat, kongre ayarlamaları gelişmekteyken bile organizasyon komitesinin tekvücut olmaktan uzak olduğu görülüyordu. İlk olarak, bir *Iskra*'cı Kongrenin oluşmasını önlemek için elinden gelen herşeyi yapan bir Budist vardı; organizasyon komitesinin bu üyesi, daima, kendine özgü ayrı bir çizgiyi devam ettirdi. Ayni zamanda İki *Yuzhny Rabochy* üyeside vardı, ve kendilerini *Iskra*'cı kabul etmelerine, hatta *Iskra*'ya bağlılıklarını ilân etmelerine rağmen, üzerinde uzun görüşmeler yapılan konularda tamamen böyle kabul edilemezlerdi. Son olarak, organizasyon komitesinin *Iskra*'

cı üyeleri bile tekvücut değillerdi; kendi aralarında ayrıcalıklar vardı. Organizasyon komitesinin bağlayıcı emirler konusundaki kararını açıklamak da çok önemlidir. Bu mesele kongreden çok önce ortaya çıkmıştı ve alınan karar, bağlayıcı emirlerin kaldırılması idi. Yazı Kurulu da, kesin olarak, buna taraftar olduğunu ifade etti. Karar ayni zamanda kendisine de uygulandı. En büyük Parti otoritesi olduğu için, kongrede, hiçbir parti üyesinin veya yazı kurulu üyesinin, kendilerini seçen organizasyona hiçbir bağla bağlı olmadıklarını kabul etmeleri kararlaştırıldı. Bu karar sebebiyledir ki; kongreye kendi ismimle sunmaya karar verdiğim, gündem taslağını, açıklamasıyla beraber, kongre için hazırladım. Bu taslağın yirmiüçüncü maddesinde, yazı kuruluna üç, Merkez komitesine de mümkün olduğu kadar çok kişinin yedek olarak seçilmesi ifade ediliyor. Bu meseleyle ilgili bir nokta daha var. Yazı kurulu altı kişiden oluşmakla birlikte, eğer kongre sırasında kurulun bir toplantı yapması gerekli görülürse ve oylar eşit olarak bölünürse, Yoldaş Pavlovich'in tam oy hakkıyla toplantıya davet edilmesine oybirliğiyle karar verilmişti.

Delegeler Kongrenin açılmasından çok önce gelmeye başladılar. Organizasyon Komitesi onlara, hazır bulunan dergi basımcılarıyla tanışma imkânı verdi. Çok tabîki, *Iskra*-cılar kongrede kendilerini bütün meselelerde uyum ve birlik içinde olarak göstermek istediler, ve bunun için gelen delegelerle özel konuşmalar yapıldı, ve toplantılar ortak meseleleri inceleyecek şekilde düzenlendi. Bu toplantılarda, bazı delegelerin politik bulanıklıkları çok açık bir şekil aldı. Örneğin, Milli Mesele([25]) hakkında bir yazı okuduğum böyle bir toplantıda, Madencilik bölgesinden bir delege Polonya Sosyalist Partisi'ninkilere([26]) yakın görüşler savundu, ve genel olarak büyük fikir karışıklığı gösterdi.

Kongreden önce bu tür olaylar oldu.

Şimdi, nasıl olupta örgütten, iki kişi seçilmesine rağmen, tek delege olduğumu açıklayacağım. Ayni zamanda iki delege göndermek zorunda olan Rusyadaki *Iskra* organizasyonundan da hiç delege gelmemişti. Bunun üzerine, Kongre açılmadan biraz evvel yapılan *Iskra*'cıların toplantısında, iki örgüt delegesinden birinin, vekilliğini diğer delegeye vermesine, ve kendisinin, Rusya'dan seçilmiş bir delege geldiği taktirde iki vekilliğinden birini ona devretmek şartıyla, *Iskra* organizasyonunun iki vekilliği olan bir delegesi olarak davranmasına karar verildi. Doğal olarak, örgütün küçük bir rol oynamasıyla, Martov ve ben *Iskra*'dan delege olmayı istedik. Meseleyi kur'a çekerek hallettik.

İlk başlangıç meselesi — Kongre Divan Heyeti seçimi — Martov'la aramızda küçük, gerçek bir ayrılığa sebeboldu. Bundistleri de içine alan dokuz kişinin seçilmesinde ısrar etti. Diğer tarafdan, ben belli bir politikayı devam ettirebilecek, ve gerekirse, «demir eldiven» denen şeyi uygulayabilecek bir Divan Heyeti seçmemiz gerektiğini savundum. Seçilen Heyet Plekhanov, Lenin ve Pavlovich'den ibaretti.

Beş Bundist'e ilaveten Kongrede, Rus Sosyal-Demokrat Yurt-Dışı Birliğinden iki delege ve, hemen herzaman onlarla birlikte seçilen, St. Petersburg Mücadele Örgütünden bir delege vardı. En baştan itibaren bu kişiler aşağıdaki meseleleri haddinden fazla uzattılar. Yalmzca Kongrenin Hazır Emirlerini tartışmak inanılmaz derecede zaman aldı. Birçok oturumu kapsayan, Bund'un Partideki yeri konusunda, bitmek bilmeyen münakaşalar oldu. Güven Komitesindeki Bundist de benzer gecikmelere sebeboldu. Komitenin diğer üyeleriyle (Biriside ben) bir tek noktada bile anlaşmadan, her seferinde engellemeye çalıştık ve sabit «ay-

rı fikri» tekrarladı. Bu tür şeylerin Kongreyi uzattığına dikkati çekildiğinde «Madem uzatın», diye cevap verdi, ve komite oturumunu istenildiği kadar uzatmaya hazır olduğunu söyledi... Güvenilenlerin tastiklenme işi bittiği zaman gece yarısını çok geçmiyordu.

Ayni zamanda, Kongrenin açılış günlerinde, Organizasyon Komitesiyle ilgili bir olayımız var. Koyduğu kurallara göre, kongreye yalnız «bellibaşlı Parti personeli» tartışma yetkisiyle davet edilebiliyordu, ve Güven Komitesi Borba grubunun, temsilciliklerinin kabul edilmesi, isteğini reddetti. Organizasyon Komitesinin iki üyesi Güven Komitesinin toplantısına katıldılar, ve Kongreye bir Borba temsilcisinin kabul edilmesine kesin olarak karşı çıktılar. Komite sözcüsü bu kararı kongreye açıkladığında, «leyhde» ve «aleyhte» uzun tartışmalar oldu, *Iskra*'cılardan biri, bozgunculuktan başka birşey yapmayan, her açıklığa kendini göstermeye çalışan, heryerde muhalif olunacak birşey gören, ve böyle bir grub olan Borba'mn hiçbir temsilcisinin Kongreye davet edilmemesi gerektiğini açıkladı. *(Troçki:* «Konuşmacının ismini niçin vermiyorsunuz? Onu söyleyen ben idim.» *P. Axelrod:* «Belli ki, konuşmacı Onun, kendi menfaatine olduğunu düşünemiyor») Evet, Barbo grubu hakkında bu kadar merhametsizce konuşan Yoldaş Troçki idi. Kongreye bir Borba temsilcisinin kabul edilmesi hakkındaki bu tartışmanın en şiddetli zamanında, geç gelen ve sırası gelmiş olan bir *Yuzhny Rabochy* delegesi, durumun bütün inceliklerini öğrenmek için, beş dakikalık bir ara verilmesini rica etti. Ara verildiğinde, Organizasyon Komitesi üyeleri pencerenin hemen dibinde bir toplantı yaptılar. Kongre açılmadan önce bile, belli Organizasyon Komitesi üyelerinin yazı kuruluna karşı güvensizlik gösterdiklerini açıklasam iyi olur. Örneğin, yazı kurulu kendi

payına düşen beşyüz markı, kendisinin ve Organizasyon Komitesinin ardına, önce Komitenin onayını almaksızın, Alman Sosyal-Demokratlarının seçim fonuna gönderdiği için, Bundist üye haklı olarak çok kırgın idi. Rusya'daki yoldaşlarla çabuk bir şekilde konuşmanın mümkün olmadığı hesaba katılınca gayet normal olan, bu kabahatsız yanlışlık, Bundist tarafından, yurt dışında yaşayan yazı kurulu üyelerinin, iznini almaksızın, Organizasyon Komitesinin ismini serbestçe kullandığı anlamında yorumlandı. Bundist *Iskra* organizasyonunun bir üyesi olan Yoldaş NN tarafından desteklendiğinden, organizasyon komitesinde, bu davranıştan dolayı, yazı kurulu üyelerini suçlamak için bir hakaret listeye konmuş, ve Komiteden geçmiş idi. Bunu Martov'a söylediğimde çok kızdı ve «ayıp» olduğunu söyledi. (Martov: «ben 'ayıp' kelimesini kullanmadım.») Kullandığı kesin ifadeyi hatırlamıyorum. Martov «meselenin orada kalmasına izin vermeyeceğini» ekledi. Ben, kendi adıma, olayın büyütülecek bir yanı olmadığı hiçbir şey söylememek ve hiç önem vermemenin daha iyi olacağı konusunda, O'nu ikna etmeye çalıştım. Pencerenin önündeki Organizasyon Komitesinin toplantısı bittiği zaman, Divan Heyetinin bir üyesi olan, Yoldaş Pavlovich, Heyetin diğer iki üyesine, gene organizasyon Komitesi üyesi olan *Yuzhny Rabochy* delegesinin geç kalma davranışı üzerine, Borba temsilcisi Ryazanov'un tartışma yetkisiyle kongreye davet edilmesine, Pavlovich'in kendisine karşı diğer bütün üyelerin çoğunluğuyla karar verildiğini bildirdi. Yoldaş Pavlovich bu karara şiddetle karşı çıktı ve bağlayıcı kuralların kaldırıldığı gibi, Kongreye bunu protesto etmekte hür olduğunu kabul etti. Biz, Divan Heyeti üyeleri, ve ayni zamanda yazı kurulu üyeleri ve diğer *Iskra*'cılar Organizasyon Komitesinin bu kararı karşısında sarsıldık.

Daha şimdi, Güven komitesinde Borba temsilcisinin Kongreye kabulüne karşı konuşan, bahsettiğim Organizasyon Komitesi üyesi Yoldaş NN, Organizasyon Komitesinin bu toplantısında bir temsilcinin davet edilmesine razı oldu. Şimdi, O kendisi, gizliden gizliye Ryazanov'u kongreye almaya çalışıyordu. Böylece bir tuzağa yakalanmıştık. Ve var gücümüzle, Organizasyon Komitesinin bu rezil kararına karşı mücadele etmeye karar verdik. Birçok delege kalktı ve karara karşı çıktı. Ben, konu hakkındaki kendi konuşmamda «Avrupa kongrelerinde, kişiler komitelerde birşey kongre zemininde başka birşey söylediğinde haksızlığa karşı yükselen fırtınadan» bahsettim. Bunu söylerken aklımda, *Iskra* organizasyonunun bir üyesi olan, NN vardı. Yoldaş Pavlovich organizasyon komitesinin bu kararını kongrede protesto ettiği zaman, *Yuzhay Raboch* üyesi bunu disipline uymama, zorla ayırma hareketi, ve böyle, olarak buldu, ve, Kongrenin, bu davranışından dolayı, Yoldaş Pavlovich'e, uygun bir ceza vermesini istedi. Fakat, bütün bu tartışmaları kazanmayı başardık. Organizasyon komitesinin çoğunluğu yenilmişti. Kongre bir Güven Komitesi seçtikten sonra, bir vücut olarak Organizasyon Komitesinin, kongrenin oluşumuna etki etmeye hiçbir hakkı olmadığı yolunda bir karar alındı. Ryazanov'u davet etme hareketi reddedildi. Fakat, Kongreden önce bile, bazı *Iskra*'cılardan şu soruyu duydum; kongreye bir Borba üyesini neden almıyoruz? *(Deutsch;* «Kongrenin kendisinde de dedim») Tamamen öyle, ve, belirtmeye fırsat bulacağım gibi, diğer meselelerde de Yoldaş Deutsch her zaman diğer *Iskra*'cılarla aynı şeyi seçmedi, örneğin, dillerin eşitliği meselesindeki gibi. Bazı *Iskra*'cılar, Merkez Komitesinin eylemlerinin partide bulunan ilkel fikirleri ve bütün iki şık arasındaki tereddütleri etkileyeceği gibi, çok acayip bir fik-

ri bile ifade etmekteler. Ve Kongrede, belli, kararsız, dalgalanan *Iskra*'cılar ayni bu ruhda konuştular. Böylece, *Iskra*'cı olmak isteyen herkesin gerçekten *Iskra*'cı oldukları fikrinin tamamen yanlış olduğu ortaya çıktı. İsminden bile utanan *Iskra*'cılar var — bu bir gerçek. *Iskra* ile mücadele eden, bütün yollarda Ona engel olan, çalışmalarına engel olan *Iskra*'cılar var. *Iskra*' tutulmuştu, birinin kendisine *Iskra*cı demesi moda olmuştu, fakat bu, birçok kimseyi, *Iskra*'nın, Komitelerin çoğu tarafından anlaşılmasından önceki kendi durumları olan, geri kalan kişilerden ayıramadı. Bu güvenilmeyen *Iskra*'cılar çok büyük zararlar verdiler. Hiç olmazsa kavgalarını adamakıllı ve açık olarak yapsalar Fakat hayır, yıllarca, el altından, gizli, ve esrarengiz bir şekilde yaparlar.

Parti Kongresinin *gündeminin* ikinci maddesi Parti programı idi. Kongre sırasında «Marsh» lâkabını alan dönek delegeler, ve Bundistler — ki bunlar *Rabocheye Dyelo*'nun destekleyicileri idiler — inanılmaz engelleri denediler. Program üzerindeki müzakereler inanılmaz bir şekilde uzadı. Yalnız başına Akimov birkaç düzine düzeltme yaptı. Tek-tek kelimeler üzerinde, hangi ifadelerin kullanılacağı üzerinde bile tartışmalar vardı. Onun için, birçok düzeltmeler tartışmak zorundaydı! Program Komitesinin bir üyesi olan, taslağını incelemekte olduğumuz bir Bundist'in gerekçeli düzeltmesi, *Iskra* yazı kurulu üyeleri tarafından sunulan, veya Akimov tarafından sunulan. Düzeltmeler önemsizdi, ve program, önemli bir değişiklik yapılmaksızın kabul edildi; buna rağmen, tartışmalar yirmi oturum devam etti, Kongrenin çalışması, çeşitli karşı *Iskra*'cı ve yarı-*Iskra*'cı elemanların muhalefetinden dolayı, bu kadar sonuçsuz idi.

Organizasyon Komitesi olayından sonra Kongre'de

meydana gelen en büyük olay, dillerin eşitliğiyle ilgiliydi, veya, kongrede tesadüfen verilen adıyla «Dil hürriyeti» idi. (Martov: «Veya 'kıymetini tartmak'» *Gülmeler.)* Evet, ve «kıymetini tartmak» Mesele bu idi. Parti program taslağı, cinsiyet, milliyet, din vb. gözetmeksizin bütün vatandaşlar için eşit haklardan söz ediyordu. Bundistler için bu yeterli değildi, ve onlar programa, her milletin, kendi dilinde öğrenim yapma, ve dilini halk ve devlet müesseselerinin yazışmalarında kullanma haklarını, yazdırmak istediler. Geveze bir Bundist, bir örnekle, devlet haralarına değindiğinde, Yoldaş Plekhanov atlar konuşmadığından, bunun haralarla hiçbir ilgisi olmadığına dikkati çekti — sadece değer konuşur. Alay edilenin, kesinlikle, kendileri olduğunu düşündüklerinden, Bundistler, bunda savunmaya geçtiler.

İlk ayrılık işaretleri dillerin eşitliği meselesinde görüldü, Bundistlere ilâveten *Rabocheye Dyelo*'cular, ve «Marsh» belli *ıskra*'cılarda «dil özgürlüğü» taraftarı olarak anılırlardı. Yoldaş Deutsch'un bu meseledeki oyları şaşkınlığımıza, haksız olay karşısındaki öfkemize ve nefretimize sebeboldu; bazen tarafsız kaldı, bazen de bize karşı oy kullandı. Sonunda mesele, oy birliğiyle ve dostça, karşılaştırıldı.

Sonuç olarak, Kongrenin ilk yarısı sırasında bütün Iskra'cılar birlikte hareket ettiler. Bundistler, kendilerine karşı bir ittifak kurulduğundan yakındılar. Bir Bundist kongreyi «anlaşmış bir çoğunluk» olarak açıkladı. Cevap olarak, bütün partimizin anlaşmış bir çoğunluk olması dileğimi ifade ettim.

Fakat kongrenin ikinci yarısında tamamen ayrı bir manzara vardı. Bu zamandan sonra Martov'un, tarihsel, cephe değiştirmesi başladı. Aramızda meydana gelen anlaşmazlıklar hiç de küçümsenecek cinsten de-

ğildi. Martov'un hazır durumu yanlış değerlendirmesinden dolayı idi. Yoldaş Martov başlangıçta bağlı olduğu çizgiden saptı.

Gündemin beşinci maddesi kurallar idi. Martov ile aramızdaki, birinci paragraf üzerindeki, tartışma daha komitede başlamıştı. Herbirimiz ayrı bir değerlendirme yaptık. Ben, parti üyesinin, parti programını kabul eden, partiyi paraca destekleyen ve onun bir organizasyonuna bağlı olan kişi olarak tanımlanmasını önerdiğim halde, Martov, ilk iki şarta ilâveten, Parti organizasyonlarından birinin kontrolu altında çalışan kişi, şartının eklenmesi halinde yeterli olacağını düşünüyordu. Ben kendi tanımımda ısrar ettim, ve, merkeziyetçilik prensibinden ayrılmaksızın, parti üyesine başka türlü tanımlayamayacağımıza dikkati çektim. Hiçbir parti organizasyonuna bağlı olmayan kimseyi parti üyesi olarak kabul etmek, parti tarafından yapılan bütün kontrollara karşı olmak demektir. Martov burada, *Iskra*'nın prensiplerine tamamen ters düşen, yeni bir prensip getiriyor. Onun tanımı Parti'nin sınırlarını genişletiyor. Partimiz kitlelerin partisi olmalıdır diyerek bunu ispatlamaya uğraşdı. O'nun yaptığı her çeşit oportuniste kapıları açmak, onlar tamamen anlaşılmaz olana kadar partinin sınırlarını genişletmek idi. Çalışmak zorunda olduğumuz şartlar altında bu çok tehlikelidir. Çünkü, devrimcilik ve laf ebeliği arasına bir çizgi çizmek çok zordur; bu «Parti» anlamını daraltmayı gerektirir. Martov'un hatası, kongrede hazır bulunanların tam üçte biri'nin entrika yaptıkları görülmesine rağmen, Partinin kapısını her fırsatçıya sonuna kadar açmasıydı.

Bu durumda Martov bir oportünist olarak davrandı. Onun tanımı kurallara yalan ve ahenksiz bir nokta getirdi. Her parti üyesi bir organizasyonun kontrolü al-

tında olmalıydıki, merkez komitesi teker, teker üyelerle diyalog kurabilsin. Benim tanımım organize etmek için teşvik edici bir yol gösterdi yoldaş Martov «Parti üyeliğinin» anlamını ucuzlatıyordu, benim fikrime göre çok, çok pahalı olmalıydı. Martov, *Rabocheye Dyelo,* Bund ve «Marsh»ın desteklerini kazandı ve onların yardımıyla paragraf birdeki kuralları düzeltmeyi garantiledi.

Sonra, Martov kendisi hakkında «Uydurma iftiraların» dolaştırıldığını söylemeye başladı. Fakat Martov'un kimi kendisiyle birlik olarak kabul ettiğini belirten hiç bir şey yoktu. Ben kendimi Yoldaş Brouckere ile birlik içinde kabül ettiğim zaman bu tür eleştirilere hedef oldum. Ve Martov bana «Kimin sana oy verdiğine bak» diyen bir not gönderdiğinde hiç kendimi savunmadım. Gerçek, benim Brouckere ile olan birliğim geçici ve tesadüf olmasına rağmen, Martovun Bund ile olan birliği kalıcı idi. Martovun tanımına karşı idim çünkü o bataklığa* saplanmak demektir. Martovu ve onu takip eden, onun hatalarına benzer hatalar yapan rakiplerimizi ikaz ettim. Buna rağmen, en tehlikeli şey, Martovun bataklığa saplanması değil, tesadüfen de olsa çıkmak için hiçbir çaba harcamayışı, fakat daha da derinlere saplanması idi. Bundist'ler şimdi kendilerini en büyük olarak hissediyorlardı, ve Parti kurallarına imzalarını koydular.

Kongrenin 2. yarısı sırasında anlaşmış bir çoğunluk meydana getirildi, anlaşmış azınlık Martovcular artı «Marsh» artı *Rabocheye Dyleo* ve Bund'un koalisyonundan ibaretti ve bu anlaşmış çoğunluk *Iskra*'cılara karşı davrandı. Bir Bundist *Iskra*'cıların aralarında münakaşa ettiklerini görerek «Liderlerin arası

(*) Batağa saplanıp batmak - ed.

açık olduğu zaman münakaşa etmek güzel,» dedi. Bund'un neden çekilmesi gerektiğini anlayamadım, olaylar onların lehine idi. Onlar gerçekten en büyük idile, ve yollarında epey ilerleyebilirlerdi. Büyük ihtimalle bağlayıcı kuralları vardı.

Birinci paragrafın kuralları bu yolda bozulduktan sonra, kırılan testiyi, ikili bir bağla, mümkün olduğu kadar sıkı bir şekilde bağlamamız gerekiyordu. Tabi ki, entrikaya geldiğimizden korkmaya başladık, boşver. Onun için, Merkez organlarına, Partinin birlikte hareket ettiklerinden emin olması için, karşılıklı temennilerde bulunmak gerekliydi. Olaylar öyle ayarlanmalıydı ki; üçüncü Parti kongresine kadar olan zamanda, organizasyon komitesinde olan olaylar tekrar edilmesin. Bunun için, iyi niyetli bir *Iskra'cı* kabinesi kurulmalıydı. Bu noktada tekrar yenilmiştik. Merkez organlarına yapılan karşılıklı temenniler bir tarafa atıldı. «Marsh» tarafından desteklenen Martov'un hatası herzamankinden daha çok göze çarpar oldu. Koalisyon kesinlikle oluşturulduktan sonra, silahlarımızı iki değişiklikle doldurmalıydık. Orada Bund ve *Rabocheye Dyelo* vardı ve onların oyları Kongrenin kaderini tayin ediyordu. Bu, sonradan gelen, inatçı ve acı bir mücadeleye sebeboldu.

Şimdi, *Iskra* organizasyonunun özel toplantılarına geçsem iyi olur. Burada, daha çok Merkez Komitesinin oluşumunu tartıştık. *Iskra* organizasyonunun dört toplantısında da Yoldaş NN konusunda tartışmalar vardı, *Iskra'cı*ların bir bölümü kendisi hakkında politik güvensizlik oyu kullanmak istedi, sözlü olarak hiç bir üye, NN'yi gözden düşürücü birşey; söylememekle birlikte, Onun *Iskra'cı* kabinesi üyesi olmaya uygun olmadığı açıktı. Bu ümitsiz bir kavgayı doğurdu. Onaltıncı toplantıda, ki bu son toplantıydı, dokuz kişi NN'ye

karşı, dört kişi ona taraftar, ve gerisi çekimser oy kullandılar. Bu toplantıda da, kabinemize kimin dahil olacağını tartıştık.

Martov ve ben değişik «üçlü»ler önerdik. Onlar üzerinde anlaşmaya varamadık. Kongre de oyların ayrılmasını istediğimiz için ortak bir liste sunmaya karar verdik. İkisi Martov'cu olan bir listeye razı oldum. Azınlık bunu reddetti. Tesadüfen, bir *Yuzhny Rabochy* delegesi Martov'cuların listesine girmeyi kabul ettiği halde, bizim listeye girmeyi reddetti. Merkez Komitesinin meselesine karar veren, — dışardan bir eleman olan — *Yuzhny Rabochy* idi. *Iskra*'cılar ayrıldıktan sonra, destekleyicilerimizi toplarlamak zorundaydık, ve şiddetli bir ajitasyona başladık. Bund'un beklenmedik ayrılığı bütün durumu ters yüz etti. Onun ayrılışıyla, tekrar anlaşmış bir çoğunluk ve azınlık meydana geldi. Şimdi çoğunluktaydık, ve Merkez Komitesine istediğimiz kimseleri seçtirmeyi garanti ettik.

Ayrılmaya yol açan durum böyleydi. Seçilmesi gereken yazı kurulu üyelerinde ısrar edeceğimi bilmesine rağmen, *Iskra*'nın yazı kurulu üyelerinin altısını da tastik etmek meselesini kongreye getirmesi, Martov'un büyük bir patavatsızlığı idi. Bu, yazı kurulu seçimini, teker-teker üyeleri üzerinde güvensizlik meselesi haline çevirmekti.

Seçimler Cumartesi saat beşte sona erdi. Sonra, teklifleri tartışmaya devam ettik. Bunun için yalnız birkaç saatımız kalmıştı. «Marsh» tarafından yapılan engelleme ve gecikmelerden dolayı, birçok önemli mesele *gündem*'den çıkarılmak zorunda kaldı; Meselâ, bütün taktik meselelerini tartışmak için yeterli zaman kalmamıştı.

Teklifler üzerinde Kongre görüş birliğinde değildi, onun için gönül alıcı bir halin oluşmasına çalıştık;

Martov'un durumu hakkındaki anlaşmazlıkları mesele yapmayacağını zannettik. Hatta *Yuzhny Rabochy*'cilerden birinin, seçimlerin geçerliliği konusundaki sorusu üzerine, azınlığın bütün kongre kararlarını kabul ettiğini söyledi. Bütün teklifler barış dolu ve dostça bir hava içinde kabul edildi; Yalnızca, Starover'in liberaller hakkındaki teklifi üzerinde ayrılıklar oldu. O belirsizdi ve oportünizm tarafından önerilmişti; ona karşı mücadele ettik ve ayni konuda ilâve bir çözümün getirilmesini kesinleştirdik.

Kongreden bir kimsenin çıkardığı genel sonuç entrikaya karşı mücadele etmek zorunda olduğumuz idi. Çalışmamız imkânsız hale getirildi. Normal sonuç şuydu: «Böyle arkadaşlardan bizi Allah korusun» — yani yarı-*Iskra*'cılardan. Martov bu konuyu kesinlikle anlıyamadı. Yanlış tutumunu bir prensip haline getirdi. Çoğunluğun «Muhasara durumu» oluşturduğu yolundaki iddiası, Partinin gerçek ihtiyaçlarına göz kamaştırıcı bir biçimde karşı çıkmasıydı. Daha tesirli olabimek için, engelleyici elemanları ayıklamak, ve Partiye zarar vermelerini imkânsız hale getirmek gerekiyordu; sadece bu yapılırsa, gelecek kongrelerdeki çalışmalarımız meyve verici olurdu. Bunun içindir ki; Partinin Merkez organları arasında tam bir birlik oluşturmak gerekliydi.

Kongrenin ilk yarısı ikinci yarısının tam tersiydi. Bir bütün olarak kongrenin esaslı ve en büyük noktaları şunlardı: 1) Organizasyon komitesi olayı; 2) dillerin eşitliği üzerine tartışma; 3) Kuralların birinci paragrafı üzerine tartışma, ve 4) Parti merkez organlarının seçimleri üzerinde mücadele.

Kongrenin ilk yarısı sırasında, Martov bizimle birlikte, organizasyon komitesi, Bund, *Rabocheye Dyelo*, ve «Marsh»a karşı bir tavır takındı; ikinci yarı sırasın-

da tesadüfen bataklığa saplandı. Şimdi, Kongreden sonra, bu tesadüfen bataklığa saplanma gerçek bir saplanmaya dönüşüyor.

(Alkışlar).

Toplu Eserler
Cilt 6 S. 73-83 [İng. Baskı]

III

MARTOV'UN 15 (28)([27]) EKİM RAPORUNA CEVAP

Aşağılık bir mücadele metoduna karşı olarak, yalan söylemiş veya entrika yapmış olan Martov'un, ben, Starover ve kendisi arasındaki özel konuşmalardan bahsetmek istemesini kesinlikle protesto ederim. İşaret etmek isterim ki; bu, Martov'un, özel konuşmaların ne derece gerçeklikle yeniden yapıldığı konusunda cevaplandırılamaz sorular yöneltmenin insanca olmayacağını söyleyen, dünkü cümlesiyle gizlenemez bir çelişki içindedir. Martov'un *söz konusu* özel konuşmaları ele alışının *tümüyle yanlış* olduğunu açıkça ifade ederim. Açık söylemek isterim ki, herhangi bir tesadüfe razıyım ve, Martov, partideki sorumlu yerimle uyuşmayan bir davranışımdan dolayı beni suçlamayı tercih ederse, kendisini tartışmaya davet ederim. Açıkca söyleyeyim; hiçbir kesin suçlama getirmeksizin karanlık ipuçları veren Martov'un, kendi imzasıyla, tüm partinin önünde, suçlamalarını açıkça yapmak cesaretini göstermek dürüstlük görevidir, ve ben, Parti Merkez organının bir yazı kurulu üyesi olarak, O'na, yazı kurulunun bütününün yanında olmasını ve *bütün* suçlamalarını kapsayan bir yazıyı hemen *yayınlamasını* tavsiye ederim. Bunu yapamamakla, Martov, yalnızca, bütün istediğinin Kongre Birliğinde bir karışıklık olduğunu, partinin ahlâki temizlenmesinin olmadığını ispatlar.

IV

BİRLİĞİN KURALLARI ÜZERİNE EKİM 17 (30) KONUŞMASI

Bir nokta üzerinde durácağım, bu da; Birliğin kendi kurallarını koymakta yetkili olduğu konusundaki konuşmacıların temel fikirleridir. Bu, benim fikrime göre, tamamen yanlıştır, Parti Kurallarının altıncı paragrafında, komiteleri organize etmek hakkı organizasyon komitesine verilmiştir; ve organizasyon komitesi birlik için kural koyacak tek kuruluştur; önce organizasyon hakkında, sonra da kural koymada yetkilidir. Ve Merkez Komitesi Birliğin Kurallarını onaylayana kadar, Birliğin *hiçbir* kuralı yoktur. Kendi kurallarını koyma fikri buraya hiçbir surette uygulanamaz. Parti kurallarına ters düşer. Kesinlikle bir kez daha vurgularım ki; Merkez Komitesinin onayı olmaksızın, Birliğin hiçbir Kuralı yoktur. Birlik Parti Kongresi tarafından onaylandıysa, bu onun faaliyetlerinin onayı değil, fakat, söylemeliyim ki, bütün hatalarına rağmen, özellikle prensiplere bağlılığının sonucudur.

SUNULMAYAN BİR YAZI[28]
29, Ekim, 1903

Yoldaşlar,

Martov'un, skandalcıları zevklendiren histerik çığlıklarıyla anlattığı rivayetleri, özel konuşmaları, alçakça dedikoduları kurcalamayı çok iğrenç bulduğum için, kongrenin dünkü (28 Ekim) oturumunu terkettim. Ayni Martov'un, ispatlanamayan ve birini, kimin konuşmasının *yalan* olduğu üzerinde, şüpheye düşüren, özel konuşma delillerinin terbiyesizlik olduğu hakkındaki evvelsi günkü akıcı konuşması, kendi-kendisiyle alay eder gibi görünüyor. Meşhur üçlü konusundaki meşhur özel konuşmaları aktarırken, histerik bir şekilde, beni, *hangimizin,* O veya ben, *yalancı olduğunu söylemeye* zorlamakla, Martov, dün, tıpkı böyle bir terbiyesizlik içindedir.

Provokasyonun, *kimin yalancı olduğunu* soran, bu metodu, yalnızca bir kavga için bahane arayan bir kabadayıya, veya davranışındaki gülünçlüğü farkedemeyen histerik bir adama yakışır. Belki politik hatalardan suçlanan politik bir liderin bu metodu kullanması kesinlikle, onun başka bir savunması olmadığını, ve onun, politik farklar seviyesinden berbat ağız kavgacısı ve skandalcı seviyesine düştüğünü, ispatlar.

Özel konuşmaları temel alan, *ispatlanamayan* ko-

nulara saldıran bu kabadayı ve külhanbeyinin hilesine karşı, hangi savunma taktiği kullanılabilir, sorusu akla geliyor şimdi? «İspatlanamayan» konular dedim, çünkü, tabiatları icabı, hiçbir kaydı bulunmayan özel konuşmalar, *hiçbir* ispata meydan vermez, ve buna dayandırılan konular, bütün anlamıyla «yalan» kelimesinin tekrarını gerektirir. Martov, dün, bu tür tekrar sanatında gerçek ustalığa erişti, ve ben de onun yolundan yürümeye hiç niyetli değilim.

Dünkü konuşmamda *bir* savunma yolu göstermiş, ve katagorik olarak üzerinde ısrar etmiştim. Rakibime, konuşmasındaki, yalancılık, entrikacı ve böyle ve bunun gibi, bitmeyen ve sayılamayacak kadar çok karanlık ipuçlarıyla belirlediği, hakkımdaki suçlamalarını, hemen, bir makale olarak yayınlamasını isteyerek, meydan okudum. Rakibimin, meselelerini, kendi imzasıyla, *bütün* Parti'nin önüne getirmesini istiyorum, çünkü, belli kişilerin Parti'de sorumlu vazifelerde bulunmasına müsade edilmemelidir diyerek, Parti Merkez Organı'nın yazı kurulu üyesi olmam sıfatıyla, etkinliğime leke sürmüştür. Rakibimin *bütün* suçlamalarını yayınlamayı, ağız kavgalarını ortaya çıkarmak için, üzerime alıyorum, ve — çok iyi biliyorum ki — Parti önünde en iyi savunma şeklim skandal olacaktır. Tekrar ediyorum, eğer rakibim yaptığım çağrıyı savsaklarsa, bu, onun suçlamalarının karanlık iftiralardan başka birşey olmadığını, bir hainin iftira temayülünün, ya da, ahmakça hata yapan politikacının histerik sorumsuzluğunun ürünü olduğunu ispatlar.

Buna rağmen, başka bir savunmam var, dolaylı bir savunma. Dünkü konuşmamda, *söz konusu* özel konuşmalar üzerinde, Martov'un söyledikleri tamamen yanlıştır dedim. *İspat edilemeyen* iddiaların işe yaramaması ve ümitsizliği yüzünden, bu meseleye tekrar

değinmeyeceğim. Fakat, dün Martov'a verdiğim ve onun kongre'ye okuduğu «döküman» üzerinde herkesin düşünmesine müsade edin. O döküman kongre programı ve benim onun üzerindeki eleştirim idi, ki bu eleştiri «özel» konuşmalardan *sonra* yazılmıştı, *tarafımdan Martov'a gönderilmişti,* ve onun düzeltmeleriyle geri gelmişti.

Bu döküman *kesinlikle* konuşmamızın özetinin özetini temsil ediyor, ve ben, Martov'un suçlamalarının bir skandal olduğunu ispat etmek için, yalnızca bu dökümanın tam metnini incelemek zorundayım. Tam metin burada;

«[Kongre Gündeminin] 23'üncü maddesi. Parti Merkez Organı'nın yazı kurulu vè Merkez Komitesi seçimi.»

Rakibim: «Kongre Merkez Organın yazı kuruluna *üç* kişi ve Merkez Komitesine *üç* kişi seçer. Bu altı *ayrı* kişi, gerekirse, Merkez Komitesi ve Merkez Organının yazı kurulnun diğer üyelerinin üçte-iki çoğunluğunun oylarıyla, birlikte toplanır ve bu durumu Kongre'ye rapor eder. Rapor Kongre'ce tasdik olduktan sonra, bu birleşme Merkez Komitesi ve Merkez Organ'ın yazı kurulu tarafından ayrı ayrı onaylanır.»

Martov bu sistemin *yalnızca* altılık yazı kurulunu genişletmek için geliştirildiğinde ısrar etmişti. Bu ısrar «gerekirse» kelimesiyle *doğrudan-doğruya* gelişmektedir. Açıkçası, o zaman bile gerekmeyeceği tahmin ediliyordu. Bundan başka, birleşme için altı kişiden dördünün rızası yetmekle birlikte, çok açık ki, yazı kurulu, *yazar olmayanların rızası olmaksızın,* Merkez komitesinin en az bir üyesinin rızası olmaksızın, *genişletilemeyecekti.* Neticede, yazı kurulunun genişletilmesi, o

zaman (Kongreden bir ay olmazsa altı hafta önce) orada var olması çok az tahmin edilen bir kişinin rızası, şartına bağlanıyordu. Neticede belli ki; *o zaman* Martov da, daha sonra teşkil edildiği gibi, seçilen üçlünün genişletilmesi konusunda karar verecek ses, gene seçilecek olan, yazar olmayana ait olduğundan, *daha fazla bağımsız* katılmaların imkansız olduğu, altı kişilik bir yazı kurulunu hesaba katıyordu, *Iskra*'nın eski yazı kurulunu Parti Merkez Organı'nın yazı kuruluna dönüştürmenin, dışardan, yazar olmayanların yardımı olmaksızın, mümkün olmadığını Martov da hesaba katıyordu.

Devam edelim. Eğer mesele *yalnızca* altılık yazı kurulunun değişmesi olsaydı, bir üçlü hakkında konuşmanın anlamı ne olacaktı? Aynı fikirdekilerin kabulü yerine, belli bir çoğunluğun kabulünün getirilmesi yeterli olacaktı. Aslında, genel olarak yazı kurulunu konuşmakta hiç bir anlam yoktu, genel olarak Parti kuruluşlarına, veya özellikle Parti merkez kuruluşlarına kabul edilme hakkında konuşmak yeterli olacaktı. Neticede, meselenin yalnızca genişletmek olmadığı gayet açık. Altılık yazı kurulunu *genişletmek* için, kurulu üçe *indirmenin* gerekliliğinin kabul edildiğini görerek, mümkün olan genişletme üzerinde ısrar edenin, yazı kurulunun bir üyesi *değil, fakat belki iki, hatta üç üyesi* olduğu da ayni ölçüde açıktır.

Son olarak, «yeni üyelerin» kabul şekli, başka bir deyişle, kongrenin kabul ettiği Parti kurallarında da gösterildiği gibi, merkez kuruluşlarının genişletilmesi ile, Martov ve benim, yukarıdaki, gündemin 23'üncü Maddesine olan işaretli eleştiride, birlikte tespit ettiğimiz ilk plandaki taslağı karşılaştırın. İlk plana göre, (Merkez Organının yazı kurulunu veya Merkez Komitesini genişletmek için) *ikiye karşı dörtün* rızası isteni-

yor, şimdiki kurallara göre ise, son analizlerde, *ikiye karşı üçün* rızası isteniyor; merkez kuruluşlarına katılmalar hakkında karar verecek son otorite, böylelikle, konsil oluyor, ve, eğer yazı kurulu üyelerinin ikisi ve Konsil'in diğer bir üyesi yazı kurulunu genişletmek isterse, üçüncünün muhalefetine rağmen yapabilirler.

Bundan dolayı, Kongre'den çok önce (diğer yazarların hiçbir protestosu olmaksızın, Martov ve benim tarafımdan) yazı kurulunun oluşumundaki bir değişikliğin plânlandığı konusunda (dökümanın tam anlamından), ve bu değişikliğin, altılık kurulunun bir üyesinin, hatta iki ya da üç üyesinin rızaları veya istekleri olmadan yapılacak durumda olduğu konusunda en ufak bir şüphe olamaz. Onun için, altı kişiyi bağlayan, resmi olmayan bağlayıcı kuralların, aralarındaki manevi bağ hakkında, takımı bozmadan tutmanın önemi hakkında, ve Martov'un konuşmasında dolu olan böyle kaçamaklar hakkında, ne kadar geçerli olduğunu tartışabilir. Bütün bu kaçamaklar, yazı kurulunun, entrikalardan etkilenen ve, bu sonucu, dikkatle takibetmeyi gerektiren, *yeniden kurulmasını* isteyen izahat yazılarıyla doğrudan çelişki içindedir.

Yazı kurulunun oluşumunun değiştirilmesi, kongre tarafından Merkez Komitesi üyeliğine seçilen, en azından, iki Rusya'lı yoldaşın, tesadüfen rıza göstermesiyle, bu izahatın ardından yapıldığı açıktır. Onun için, muhakkak ki, Martov ve ben, Merkez Komitesinin diğer üyelerini, yazı kurulu oluşumunun kesinlikle değişmesi gerektiğine, *ikna edebileceğimizi umut etmiştik.* Böylece, yazı kurulunun oluşumuna karar vermeyi, henüz kimlerin seçileceğini bilmediğimiz halde, Merkez Komitesine bırakıyorduk. Bunun sonucu, *bu Merkez Komitesi üyelerini kendi tara-*

fımıza kazanmak ümidiyle mücadeleye girdik; ve şimdi Rus yoldaşların çoğunluğu, (aramızda belirginleşen ayrılıklardan dolayı) Martov'un değil, benim tarafımdalar; O'nun, yenilgilerinden dolayı histerik üzüntüsü, küfür alışkanlığı, ve tabiatı icabı ispatlanamayan iddiaları, mücadelenin kesin açık ve adi bir metodudur.

N. Lenin (V.I. Ulyanov)

İlk defa 1928'de Lenin'in eserleri VII'de yayınlanmıştır.

El yazmalarından alınmıştır.
Toplu Eserler
Cilt 6 [İng. Baskı]

PARTİ MECLİSİNDEN VE MERKEZ ORGANIN YAZI KURULUNDAN İSTİFA YAZISI

Merkez Organının yazı kurulu üyesi ve Parti Meclisi üyesi G. V. Plekhanov'un, şu anda, Martovcu'lara imtiyaz tanıyarak altılık yazı kuruluna almak Parti bütünlüğünün yararına olacaktır şeklindeki görüşüne katılmıyorum, bunun için, Parti Meclisinden ve Merkez Organın yazı kurulundan istifa ediyorum.

N. Lenin

Geneva
1. Kasım 1903

Not : Çalışmalarımda, hiçbir zaman, bütün olanaklarımla yeni Parti merkez kuruluşlarını desteklemeyi reddetmedim.

1 Kasım 1903'te Plekhanov'a verilmiştir.

1904'te yayınlanmıştır.

El yazmalarına göre yayınlanmıştır.
Toplu Eserler Cilt 6
S. 91 [Ing. Baskı]

R.S.D.İ.P.[29] *(RUS SOSYAL-DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ)'NİN İKİNCİ KONGRESİNİN TUTANAĞI*

Bu tutanak yalnız kişisel bir not olarak yazılmıştır, onun için yazarın (Lenin)· izni olmadan onu okumak başka kimselerin mektubunu okumaya benzer.

Aşağıdakilerin daha kolay anlaşılabilmesi için, önceden karar vermek gibi olmasına rağmen, Kongrenin teşkili hakkında birkaç söz söylemek istiyorum. Kongredeki oy sayısı elli bir idi (otuz üç delegenin birer oy hakkı vardı ve dokuzunun "iki oy hakkı").[30] Yanılmıyorsam, kongrede konuşabilen fakat oy hakkı olmayan on delege vardı; kısacası elli iki kişiydik hepimiz. Kongrenin *bütün* çalışması sırasında görüldüğü gibi, bu oyların politik gruplaşması şöyleydi: Beş Bundist[31], üç *Rabocheye Dyelo'cular* (ikinci Rus Sosyal-Demokratlar Birliğin[32]den ve biri Petersburg Şehri Mücadele Derneği'nden), dört *Yuzhny Rabochy-ist* (ikisi *Yuzny Rabochy*[33] grubundan ve ikisi katı olarak *Yuzny Rabochy*'lerin yanma geçen Kharkov Komitesinden), altı kararsız veya ortada *(Bütün Iskra*'cıların dediği gibi "Marsh" tabiki şaka olarak), ve son olarak, aşağı yukarı, *Iskra*' cılıklarına az çok güvenilir olan, otuz üç *Iskra*'cı. Birlik olduklarında kongrede *herşeye* karar verecek durumda olan bu otuz üç *Iskra*'cı iki gruba bölündüler - üstelik bu bölünme son şekline, Kongrenin bitimine doğru, ulaştı:

bir grub yaklaşık dokuz oya sahipti ve «Yumuşak veya Zikzaklı bir çizgi»de olan *Iskra*'cılardan oluşuyordu (veya belli fikirlerin, sebebli olarak, dedikleri gibi kancıkça bir çizgideki *Iskra*'cılar) (ileride görüleceği gibi) adalet için uğraşan *Iskra*'cılar ve diğerleri; ve ikinci grub, aşağı yukarı yirmi dört oyları vardı, taktik ve partinin merkez komitesinin kişisel teşkilinde *ISKRA*'cılığı savunan doğru çizgideki *Iskra*'cılardı.

Bu gruplaşmanın son şeklini (aşağı yukarı kırk oturumdan oluşan) Kongrenin sonlarına doğru aldığını ve açıkça *ortaya çıktığını* tekrar ediyorum, ve ben bunu baştan ortaya koyduğum için aceleciyim. Aynı zamanda bu bölünmenin oyların *yaklaşık* sayısını, çeşitli küçük meselelerde (ve bir defasında — dillerin eşitliği meselesinde bunu sonra ele alacağım — büyük bir meselede) oylar uzun süre bölünmedi, bazı delegelerin çekimserliği, grupların içlerindeki ayrılıkları, ve böyle, temsil ettiğini söylemeliyim.

Kongrenin teşkili, kongrenin kurallarına göre, kongreye uyabileceğini düşündüğü, müzakere kapasitesi olan kişileri davet etme hakkına sahip olan, Organizasyon Komitesi tarafından önceden açıklanmıştı. Kongre en başta Divan Heyetini seçti ve bu heyet ondan sonra teşkilatı ilgilendiren bütün meselelerin sorumluluğunu üzerine aldı. (Bu heyette de, diğer komite üyelerini muhasaraya almaya çalışan ve sabah saat üçlere kadar tartışan ve buna rağmen, *her meselede* «çelişik fikirlere» giren, bir Bundist olduğunu parantez içinde söylememe müsade edin.)

Kongre, başlangıçta, bütün *Iskra*'cıların barışçı ve ahenkli beraberlikleriyle başladı. Şüphesiz aralarında değişik düşünenler vardı, ama bu hiç bir zaman, açıkça, politik ayrılık olarak ortaya çıkmadı. *Iskra*'cılar arasındaki bu bölünme kongrenin en büyük politik sonuç-

larından biriydi, onun için meseleyi anlamak isteyen herkes bu ayrılıkla çok uzaktan ilgili olsalar bile, bütün olaylarla özel bir ilgi göstermelidirler.

Kongrenin en başında önemli bir olayda *Büro* veya *Başkanlık* seçimiydi. Martov dokuz kişinin seçilmesi ve bunların da aralarından üç kişiyi Büroda çalışmaları için seçmeleri taraftarı idi, ve hatta bu dokuzdan birinin Bundist olmasını öneriyordu. Ben Kongre boyunca yalnız üç kişinin seçilmesini, ve üç kişinin de «emirleri yerine getirmek» için seçilmesine taraftardım. Büro'ya Plekhanov, ben ve Yoldaş T([34]) (Bir doğru çizgi *Iskra*'cısı ve Organizasyon Komitesi üyesi. İlerde kendisinden sık sık bahsedeceğiz.) seçildik. Yoldaş T'nin (ayni zamanda Organizasyon komitesi üyesi olan) bir *Yuzhny Rabochy*'liyi çok az bir farkla geçerek seçildiğine işaret etmeyelim. Benim Martov'la Büro meselesindeki ayrılığıma (sonraki meselelerin aydınlığında önemli bir ayrılık), rağmen, bir bölünmeye veya bir çelişkiye yol açmadı; Mesele *Iskra* organizasyonu ve *Iskra* yazı kurulundaki birçok meselelerde olduğu gibi, barış içinde, tabi olarak ve «insanca» bir yolla halledildi.

Aynı zamanda, kongrenin başlarında, *Iskra* organizasyonunun kongre vekilliği hakkında gizli ve samimi bir toplantısı oldu. Bu toplantıda meseleler dostça ve barış içinde halledildi. Bu toplantıdan iki noktada önemli olduğunu düşündüğüm için bahsettim; birincisi, Kongrenin başlarında *Iskra*'cılar topluca ahenkli bir şekilde çalışıyorlardı, ikincisi, tartışabilir ve şüpheli durumlarda *Iskra* organizasyonunun (veya, hiç olmazsa, Kongrede hazır bulunan *Iskra* organizasyonu üyelerinin) otoritelerine başvurmayı kararlaştırmışlardı; «Bağlayıcı kuralların kaldırılması» kuralına göre, şüphesiz, bu toplantı kararının bağlayıcı olmamasına ve Kongrede herkesin, hiçbir organizasyona bağımlı olmaksızın, kendi

hür iradesiyle oyunu kullanmasının hakkı ve hatta görevi olmasına rağmen, bu kural, söylemeliyim ki, bütün *Iskra*'cılar tarafından benimsendi ve *Iskra* Organizasyonunun her toplantısının başında, başkan tarafından yüksek sesle tekrarlandı.

Devam edelim. Kongrede, *Iskra*'cılarm arasında her şeyin iyi gitmediğini gösteren son dram (veya acıklı güldürü) için sahneyi oluşturan ilk olay meşhur «*Organizasyon Komitesi Olayı*» idi. Bunun baştan sona kadar düşünülmesi gerekir. Bu olay, Kongre hâlâ kendini oluşturmakla ve, (kasıtlı olarak veya başka bir nedenle, hiç bir geciktirme fırsatını kaçırmayan Bundistlerin engellemelerinden dolayı uzun zaman alan) hazır programlarını tartışmakla meşgulken meydana geldi. Diğer taraftan, «Organizasyon Komitesi Olayı»nın sebebi, (daha kongre başlamadan önce bile üyeler arasında mevcut olan), Kongrede temsil edilmek isteyen "Borba Grubunun" protestosunun reddedilmesiydi ve Divan Heyetinde de ayni karar savunuldu; ve, diğer taraftan, *Kongre salonunda,* aynı Organizasyon Komitesi aniden Ryazanov'u görüşmelere davet edeceğini açıkladı. Bu olayla ilgili gelişmeler şöyleydi;

Kongrenin oturumları başlamadan önce, Martov bana, kendisininde bir "dönek"[35] olarak nitelendirdiği, belli bir Iskra organizasyonu ve Organizasyon Komitesi üyesinin (ki biz ona N[36] deriz) kongre tarafından açık tartışmaya davet edilmesini, Organizasyon Komitesinde ısrarla savunmaya kararlı olduğunu söyledi. (Ve bu kişinin bir zamanlar *Iskra*'ya eğilimli olduğu, fakat sonradan, biri-iki hafta içinde, tamamiyle dejenere olmaya yüz tutmuş olan *Rabochye Dyelo*'ya geçtiği bir gerçektir.) Martov'la meseleyi tartıştık ve, *Iskra* için beklenmedik bir darbe olacağını, şüphesiz, bildiği halde (Martov, Yoldaş N'yi ikaz etmişti), üstelik organizasyona da-

nışmayı bile gerekli görmeden, *Iskra* Organizasyonunun bir üyesinin böyle bir şey yapmasına ikimizde haklı olarak kızdık. N, aslında, Organizasyon Komitesi'ne durumu hakkında bir yazı sundu, fakat bu, "döneğin" bütünüyle istikrarsız olan politik karekterini açıklayan Yoldaş T'nin şiddetli karşı çıkışları dolayısıyla reddedildi. Martov, daha önce dostça kişisel ilişkileri olmasına rağmen, bu hareketten dolayı çok sarsıldığını, N ile daha fazla konuşmamn hiç bir işe yaramıyacağım söyledi. N' nin *Iskra'*nın işleyişi hakkında konuşmak isteyişi, onun Organizasyon Komitesinde, *Iskra* yazı kurulunda bir gensoru oylamasının yapılmasını desteklediğini ortaya çıkardı; Şüphesiz çok küçük meseleleri kapsayan bir gensoru idi, fakat buna rağmen Martov'un eski haklı kızgınlığını arttırmaya yetti. Buna ilaveten, Rusya'dan gelen bir rapor ve Martov'la aramızdaki konuşmalar, N'nin Rusya'daki ve diğer yerlerdeki *Iskra'*cılar arasında fikir ayrılıkları olduğu rivayetini dolaştırmaya eğilimli olduğunu belirtiyordu. Bütün bunlar *Iskra'*cıların N'ye hemen hiç güvenmemelerine sebeb oldu; ve bunun hakkında herkes aşağıdaki sonuca vardı. Organizasyon Komitesi sin bir tavır takınmışlardı. Kongrenin bir sabah oturu mundaki bir tehir sırasında, Organizasyon Komitesi, aniden, "pencere kenarında" toplandı ve Ryazanov'u bir açık tartışmaya davet etmeye karar verdi! *N onun davet edilmesi taraftarı değildi.* T, şüphesiz kategorik olarak, karşı çıktı. Kongrenin oluşumunun ve kongre tarafından özellikle bu amaç için seçilen Divan Heyetinin göz önüne alınması halinde, Organizasyon Komitesinin böyle bir karar almaya hiç hakkı olmadığım açıkça söyledi. Şüphesiz, Organizasyon Komitesinin *Yuzhny Rabochye* üyeleri + Bundistler + N. Yoldaş T'in muhalefetine rağmen, kararı çıkardı.

T bu kararı, (bütün üyelerinin değil, sadece Martov

ve Zasulichînin hazır bulunduğu), *Iskra* yazı kuruluna bildirdi; ve burada, şüphesiz oy birliği ile, Kongrede Organizasyon Komitesine karşı çıkmaya karar verildi; çünkü bir çok *Iskra*'cı, hep birlikte, Borba'ya karşı konuşmuştu, ve bu sonuç üzerinde gevşemek imkânsızdı.

Akşam yemeğinden sonra, Organizasyon Komitesi Kongreye kararını bildirdiği zaman, T, konuşması sırasında, kararı kabul etmediğini bildirdi. Bunun ardından, Organizasyon Komitesinin bir *Yuzhny Rabocy* üyesi T'yi disiplini bozmakla suçladı, ve Organizasyon Komitesinin bu gerçeği Kongreye bildirmemek kararında olduğunu söyledi! Tabiki, Plekhanov, Martov, ve ben Organizasyon Komitesinde, bağlayıcı kuralları karıştırmak suçlaması, Kongrenin hâkimiyetini tammama ve bunun gibi meselelerde, sert tedbirler aldık. Kongre bizi destekledi, Organizasyon Komitesi yenildi, ve Kongrenin oluşumunu etiklemek hakkımn Organizasyon Komitesinin elinden alınması bir çözüm olarak getirildi.

"Organizasyon Komitesi Olayı" böyleydi. Birincisi, birçok *Iskra*'cının N'ye olan politik güvenlerini sarsdı (ve T'ye olan güvenlerini kuvvetlendirdi); ikincisi, Organizasyon Komitesi gibi merkezi ve en büyük-*Iskra*'cılarm toplantısında olmasına rağmen, *Iskra* eğiliminin sağlam olmadığını, sadece ispat etmeyip, açık olarak gösterdi. Organizasyon Komitesinde, Bundistlerin yanında, 1) Kendi belli politikalarıyla *Yuzhny Rabochy*'cilerin, 2) "*Iskra*'cı oldukları için utanan *Iskra*'cılarm" ve 3) *Iskra*'cı olduklarından utanmayan yalnız birkaç *Iskra* üyesinin, bulunduğu açıkça görüldü. *Yuzhny Rabochy*'ciler, bu üzücü olayı, *Iskra* yazı kuruluyla tartışmak istediklerini söylediklerinde (özel olarak, tatbiki) — Çok önemle dikkat edilmelidirki; Yoldaş N, o zaman, tartışmayı istemediğini söyledi — yazı kurulu onlarla tartıştı, ve ben onlara, kongrenin önemli bir politik gerçeği

kesinlikle ortaya çıkardığını dobra dobra söyledim, açıkçası, Partide *Iskra*'cı olduklarından utanan ve sadece *Iskra*'ya nisbet olsun diye, Ryazanov'u davet etmek gibi bir hile ile uğraşabilen birçok *Iskra*'cı vardı. N tarafındaki bu hileye öyle kızdımki; O, Komitede Borba'ya karşı konuştuktan sonra, Kongre de herkese, «yabancı kongrelere katılan yoldaşların, kişilerin komite ve kongrede söylediklerinin birini tutmaması halinde*, nasıl bir haklı kızgınlık fırtınasının yükseldiğini bildiklerini» açıkça belirttim. Bundistler tarafından "*Iskra* kuklası" olmakla «suçlanacaklarından» korkan, ve *yalnızca bu sebeble Iskra'da politik hilelerle uğraşan Iskra*'cılar, tatbiki, hiç bir güven hissi vermemişlerdir.

Martov'un meseleyi kendisiyle tartışma teşebbüsü, N'nin *Iskra Organizasyonundan istifasını açıklamasıyla* sonuçlanınca, *Iskra*'cılarm N'ye olan genel güvensizlikleri çok büyüdü. Daha sonra N «olayı», üyeleri böyle bir istifadan sarsılmış olan, *Iskra* Organizasyonunda ele alındı, ve organizasyon mesele üzerinde *dört toplantı* yaptı. Bilhassa merkez komitesinin oluşumu üzerinde, *Iskra*'cılar arasındaki ayrılık kesinlikle şekillendiği için, bu toplantılar, (özellikle sonuncusu), çok önemlidirler.

Fakat *Iskra* Organizasyonunun bu toplantılarının (özel ve gayri resmi olduklarını bir kere daha tekrarlıyorum) bir değerlendirmesine başlamadan önce, kongrenin çalışmaları hakkında birşeyler söylememe izin verin. Birlikte hareket eden bütün *Iskra*'cıların fikirleriyle, bu çalışmalar, o an için, gündemin birinci konusunda (Bund'un partideki yeri), ikinci konusunda (program), ve üçüncü konusunda (parti merkez organının tasdik edilmesi) ahenkli bir şekilde ilerliyordu. *Iskra*'cıların toplu davranışları, burda da «(kararsızların)» (ve-

*V. I. Lenin Toplu Eserler. Cilt 6, S. 484 -Ed.

ya «Marsh») ve *Yuzhny Rabochy*'cilerin küçük meselelerde tam istikrarsızlıklarıyla, birden fazla uğraşmalarına rağmen, Kongre'de (Bundistlerin üzülerek sıkı bir çoğunluk dedikleri), büyük ve sağlam bir çoğunluk temin etti. Kongre'de, tamamıyla *Iskra*'cı olmayan elemanların politik guruplaşması daha çok açıklığa çıktı.

Iskra Organizasyon'unun toplantılarına dönelim. Birinci toplantıda, N'den *Iskra* Organizasyonu üyelerinin hangisi kakkında isterse, bir açıklama yapması için ricada bulunulması kararlaştırıldı. Bu sonucu, politik meselenin (Kongre'de *Iskra*'cıların N'ye olan politik güvenleri ihtimali) kişisel meseleden (N'nin bu tuhaf davranışının sebebinin araştırılması için bir komisyon kurulması) ayrılmasını isteyerek, kesin olarak protesto ettim. İkinci toplantıda, N'nin, T hakkında kişisel her şeyi söylemek için, ısrar etmemesine rağmen üstü kapalı olarak açıklamasını T'nin *olmadığı bir toplantıda* yapmak istediğini söylediği bildirildi. Hakkında tartışacağı üyenin, bir an bile olsa, mevcut olmamasını isteyebilen, (organizasyonun üyesi olmayan birinin) yapacağı açıklamada bulunmayı, tekrar, protesto ve reddetti. Bunu faydasız bir manevra ve N tarafının organizasyon için şamar gibi ters bir cevap olarak değerlendirdim. N organizasyona, açıklamanın hangi şartlar altında yapılacağını tespit etmeyi ona bırakacak kadar bile, güvenmedi. Üçüncü toplantıda, N, bulunanların çoğunluğunu *ikna edemeyen,* (açıklamasını) yaptı. Dördüncü toplantıya bütün *Iskra*'cılar geldi; fakat Kongrenin kendisinde olan bir çok önemli olaylar tarafından *devam ettirildi.*

Herşeyden önce «dillerin eşitliği» meselesi açıklanmalı. Dil meselesinde eşit haklar ve dillerin eşitliği isteklerinin değerlendirilmesi programın kabulünü ilgilendiriyordu. (Programın tartışılması ve oylanması cümle

cümle yapıldı. Bundistler *şiddetli* engellemeye giriştiler, ve pratik olarak, Kongre zamanının üçte ikisi program üzerinde harcandı). Bu konuda Bundistler *Iskra*'cıların birliğini sarsmayı başardılar, bazıları *Iskra*'nın «dillerin eşitliğini» reddettiğine inandılar, aslında bütün *Iskra* yazı kurulunun reddettiği bu cahillik, onların fikrine göre, bu acaip ve lüzumsuz formül idi. Ardından şiddetli bir mücadele başladı, ve kongre *ikiye,* (birkaç çekingen ile) *iki eşit yarıma bölündü:* Aşağı yukarı yirmi üç (belki 23-25, tam olarak hatırlayamıyorum) *Iskra* (ve *Iskra* yazı kurulu) tarafındaydı ve o kadarı da karşıda. Ertelenmesi gereken mesele, Kongrenin *oy birliği ile* tasdik edebileceği bir formül bulan, komiteye geri getirildi. *Iskra*'cıların sağlam olmadığını açıkça gösterdiği, (yanılmıyorsam, o andan itibaren, Martov'a inanan *Iskra*'cılar tarafından, «*Marsh*» adını alan) kararsızların, hepsi *Iskra*'ya karşı olan *Yuzhny Rabocheye*'cilerin sağlam olmadıklarını kesin bir açıklıkla gösterdiği için dillerin eşitliği meselesi önemlidir. Hiddetler arttı ve, *Yuzhny Rabochy*'cilerin *Iskra*'cılar, *ve özellikle Martov*'cular, tarafından sayısız sözlerini kesme atılımları oldu. Martov'cuların bir «lideri» o an içinde *Yuzhny Rabocy*'cilere çok bağırdı, ve ben, (bir küçük kavganın çıkmasından korkan Plekhanov'un şiddetli ricası ile) oturumun yeniden başlaması için acele ettim. Bu yirmi üç samimi *Iskra*'cının içindede, (bilahare Martov'u takiben *Iskra*'cılar) yani Martov'cular *azınlığı t e ş k i l e d i y o r l a r d ı .*

Başka bir meselede «parti kuralları»nm birnici pragrafı üzerindeki mücadeleydi. Bu, Kongrenin sonuna doğru, gündemin beşinci maddesiydi. (birinci maddede federalizme karşı bir çözüm benimsendi; ikinci maddede, program vardı; üçüncü madde de, *Iskra,* partinin mer-

kez organı* olarak benimsendi; dördüncü madde de, «delegelerin raporları»nın bir bölümü okundu, kalanları, kongrenin zamanının çok kısa olması nedeniyle bir komiteye bırakıldı — stokların ve tahammülün her ikiside bitmişti.)

Kuralların birinci pragrafı bir parti üyesini anlatır. Benim taslağımda verilen tarif şöyleydi: «RSDİP'nin üyesi, partinin programını kabul eden ve onu hem maddeten hemde *parti organizasyonunun birinde bizzat görev alarak destekleyendir.*» Martov altını çizdiğim kısmın «Bir parti organımn emri ve kontrolu altında çalışan» diye değiştirilmesini teklif etti. Benim formülüm Plekhanov, Martov'unki de Yazı Kurulunun geri kalanları (Axelrod, onların kongredeki konuşmacıları idi.) tarafından desteklendi. Parti üyeliğinin anlamının, çalışanları sadece konuşanlardan ayırmak, büyük karışıklıkları yok etmek, parti üyelerinden meydana gelen bir organizasyon olması fakat parti organizasyonu olma-

* Önemle dikkat edilmelidir ki; raporumda, Organizasyon Komitesince benimsenen ve kongrenin tasdik ettiği, kongre gündeminde iki ayrı madde vardı; Madde üç: «Parti Merkez Organımn kurulması veya tasdik edilmesi» ve Madde 24 : «Parti merkez kurulunun seçimi». **Rabocheye dyelo'**cudan biri (üçüncü madde ile ilgili olarak) sadece bir ismi tasdik etmenin ne demek olduğunu sorduğun zaman —biz **Iskra** müdürlerinin kim olacaklarını bile bilmiyorduk— **Martov** söz aldı, tasdik edilmesi için sunulanın, kişilere bakmaksızın **Iskra'nın yönelimi** olduğunu, Madde 24'de geçecek olan Merkez Kurulu seçimini, yazı kurulu oluşumunun önceden belirlemeyeceğini ve, bütün bağlayıcı kuralların kaldırılmış olduğunu açıkladı.

Martov'un **(Iskracı'lar ayrılmadan önce,** madde 3 hakkındaki) bu sözleri çok önemlidir.

Martov'un yaptığı açıklama, bizim gündemin 3 ve 24'üncü maddelerinin anlamını **ortak** anlayışımızla tamamen uygundu.

Martov, Kongredeki konuşmalarında **Iskra** yazı kurulunun **üyelerinden** deyimini, aslında, Madde 3'den sonra kullandı.

ması gibi çok saçma ve müthiş bir ihtimali yok etmek amacıyla, *daratılması* gerektiğini tartıştık.

Martov partinin *genişlemesinde* ısrar etti ve geniş bir organizasyon isteyen ve geniş sınıf hareketleri hakkında konuştu v.b. Martov'un destekleyicilerinin hemen hepsi, görüşlerini savunmak için «Ne Yapmalı*» diye bir fikir ortaya atmaları oyalayıcıdır. Plekhanov, Martov'un Jaurist formülünün organizasyonun dışında fakat partinin içinde olmanın hasretini çeken oportinistlere hızla kapıları açacağına işaret ederek, Martov'a şiddetle karşı koydu. Pratikte, «Kontrol ve emir altında, olmanın, *kontrol ve emir altında olmamaktan* daha fazla bir anlam taşımayacağını söyledim. Martov kazandı: onun önerisi kabul edildi, (yirmi üçe karşı yirmi sekiz veya onun gibi bir şey, kesinlikle hatırlayamıyacağım). İlk anlamda kaçamak olan ve o bütün beş oy, «kötü alternativin» kabulünü sağlamlaştırmayı getiren Bund'a teşekkürler. *(Rabochye Dyelo delegesi,* Martov'u seçmesinin sebebini böyle açıkladı) Hararetli tartışma ve Kuralların birinci paragrafın oylanması, bir kere daha Kongredeki siyasi grupları ortaya çıkarmış ve Bund ve *Rabocheye Dyelo*'nun *her hangi bir konunun akibetine,* çoğunluğa karşı *Iskra*'cıların azınlığı tarafından desteklenerek, *karar verebileceklerini* ispatlamıştır.

Kuralların I. paragrafının oylanmasından ve durumun müzakeresinden hemen sonra *Iskra* organizasyonunun dördüncü (ve *sonuncu*) toplantısı oldu. *Iskra*'cıların arasındaki anlaşmazlık, Merkez Komitesinin yapısının, açık bir şekilde, kendi saflarında parçalanmasına sebeb oldu; bir grub, *Iskra*'cı Merkez Komitede kaldı *(Iskra* organizasyonun çözülmezliği görüşü, İşçi grubunun Hürriyeti ve *Iskra*'mn çalışmalarını tamamlama ihtiyacı açısından), Diğer grub-«Zikzak çizgi»nin *Iskra*'cılarının

* V. İ. Lenin, Toplu Eserler, cilt 5, s. 347-529 - ed.

çoğunluğunu sağlamak için *Yuzhny Rabuchy*'cileride içlerine aldılar. Birinci grub N'nin adaylığına kesinkes karşı idi, diğer grub ise onu destekliyordu. Anlaşmaya varmak için son teşebbüs olarak bu *onaltı kişilik toplantı* çağrıldı. (Bu onaltı kişi tartışma kapasitesi olanlarda dahil *Iskra* organizasyon üyesiydiler.) Oylamada dokuzu N'ye karşı, dördü N'nin lehine, geri kalanı ise çekimser oy kullandı. Çoğunluk, azınlıkla savaşmaktan kaçınmakta endişeliydi, onun için beş kişilik karışık (ortak) bir liste teklif ettiler ki, bu listede bir Yuzhny Rabucy'ci (azınlığa aitti) ve birde azınlığın üyesi bir militan vardı. Diğer geri kalanları *Iskra*'cılardı. (bunlardan şahsiyetler işin içine girince tamamen tarafsız olan ikisi kavgaya katılmazken, birisi —ki not etmek önemlidir— Kongrenin sonuna doğru kavgaya katıldı ve bütün niyet ve amaçlara karşı tarafsızdı) Bu listeye on el kalktı (Sonra bir tane daha eklendi, onbir etti) ve bir tane karşı (sadece Martov'un eli), geri kalanlar çekimserdi' Ve böylece ortak listeyi baltalayan *sadece Martov* idi. Bundan sonra, her iki taraftan olmak üzere iki «militan» liste oya sunuldu, fakat iki listede yeterli oy alamadı.

Ve böylece, *Iskra* organizasyonunun son toplantısında Martov'cular *iki neticede de azınlıkta olduklarını ispat ettiler;* gene de, üyelerinden biri (Yukarda bahsettiğim tarafsız üye veya başkan) toplantıdan sonra bir anlaşmaya varmak için teşebbüse geçerek yanlarına vardığımda onlar savaş ilan ettiler.

Martov'cuların hesapları açık ve ortadaydı; Bundistler ve *Rabocheye Dyelocu*'lar şüphesiz *zigzak çizgi* listesini destekleyeceklerdi, ki eğer kongre ayı boyunca, bütün neticeler çok aşikar bir şekilde ve bütün şahsiyet çok açık bir şekilde anlatılmışsa ve böylece kongre delegelerinin *hiçbiri,* hangisi daha iyi alternatif veya hangisi daha az kötü diye karar verirken herhangi bir zorluk-

la karşılaşmasın... Ve şüphesiz Bund + Rabochye Dyelo' lar için en az kötü olan *Zigzak Iskra*'cılardı ve daima öyle olacaklardı.

Onaltıların toplantısından sonra, *Iskra*'cılar kesinlikle bölündüğü ve aralarında savaş ilân edildiğinde toplantılar, kongrede ayrılmış olan iki parti arasında ayni fikirde olanların özel ve resmi olmayan biraraya gelmeleriyle başladı. Kararlı çizginin *Iskra*'cıları, ilk önce dokuz oy topladılar (onaltının dışında), sonra onbeş ve son olarak da *kişileri değilde oyları* sayarak *YİRMİ DÖRT* oy topladılar. Bu ani yükseliş şu gerçeğe dayanıyordu. Adayların listesi (Merkez Komitesi için) çoktan dolaşmaya başlamıştı bile, ve *Iskra*'cıların büyük çoğunluğu gevşekliklerinden dolayı, Martov'ların listeleri tarafından hemen ve devamlı olarak reddedildiler: Martov'un adayları kongrede kesinlikle kötü intiba bırakmışlardı (tutarsızlık göstererek, laobali olarak, patavatsızlık yaparak ve b.g). Bu ilk sebepti, ikinci sebepte, *Iskra*'cılara *Iskra* Organizasyonunda ne olduğu anlatılınca, onların büyük bir kısmı da, çoğunluğa katıldılar ve Martov' un sabit bir siyasi çizgiye saplanan kaabiliyetsizliği herkes için gözle görüldü. Beceriksiz, şekilsiz altı kişilik eski heyetin tastik edilmesi yerine böylece yirmi dört ay kolaylıkla ve çabucak kararlı *Iskra*'cı taktikleri ve merkez Komitesi adayları listesi için toplandı.

Bu zamana kadar, Kongre kuralları tartışmayı bitirmişti ve Martov tarafları bir kere daha (bir kere değil hatta birkaç defa) *Iskra*'cıları, parti organlarını birlikte seçme meselesinde (bu mesele Kongrede Martov çizgisi tarafından kararlaştırılmıştı) *Bund + Rabocheye Dyelo'nunda cömert yardımıyla yenmişti.*

Böylece, bozulmuş olduğu halde, bir bütün olarak, kurallar kongre ve bütün *Iskra*'cılar tarafından tastik edildi. Fakat genel kurallardan sonra kongre Bund'un

kurallarını görüşmeye başladı ve ezici bir çoğunlukla (Bund'un Parti içinde Yahudi Proletaryasının biricik temsilcisi olduğunun tanınması) konusundaki önerisini reddetti. Kanımca Bund bu konuda tüm Kongreye ters düştü. Bunun sonucu olarak da *Bundistler kongrenin, partiden de ayrıldıklarını söyleyerek çekildiler*. Böylece Martov'cular beş güvenilir delegelerini kaybetmiş oldular! Daha sonra, yabancı ülkelerdeki Rus Devrimci Sosyal-Demokrat Birliği'nin(37) dışındaki *tek* parti örgütü olarak tanınması üzerine Rabocheye Dyelo'cular da çekildiler. Martov'cular iki güvenilir delegelerini daha kaybetmişlerdi. Kongredeki tüm oyların sayısı şimdi kırk dört olmuştu (Elli bir eksi yedi). Bu oyların *çoğunluğu* (Yirmi dört oy) *Iskra*'cılardan meydana geliyordu; (Martov'cular) «*Yuzhny Rabochy*» cilerle, ve «Marsh»ın oylarımn toplamı da sadece yirmiydi.

Zigzag çizgi Iskra'cıları, Martov Bund ile koalisyon kurup onları *yenmeye hazırlanırken* ve yendiği zaman boyun eğme manzarasıyla karşı karşıya kalmışlardı, kararlı *Iskra*'cılar homurdanmadan boyun eğmişlerdi. Fakat Martov'cular o kadar kontrolsüzdülerki boyun eğeceklerine gürültüye ve bölünmeye başladılar.

Eski yazı kurulunun tasdiki meselesini ortaya atmak gürültülere neden oluyordu, hatta yazı kurulu üyelerinden birisinin isteği bile Kongreyi, sadece tasdik etme sınırı içinde kalmayıp, Merkez Organın yapısı konusunu tümüyle *araştırmaya* mecbur bırakıyordu. Merkez Organı ve Merkez Komitesine seçmeyi reddetmek, ayrılmaya doğru atılmış bir adımdı.

Birincisi yazı kurulunun seçimiyle ilgili idi. Daha öncede bahsettiğim gibi, *Gündemin* 24. Maddesinde Parti Merkez Kurulları seçimi söyleniyordu. Ve *benim* gündem(38) üzerindeki önerimde (ki bu öneri bütün *Iskra*'cılar tarafından Kongreden çok önce, ve Kongrenin

bütün delegeleri tarafından biliniyordu), *üç kişinin Merkezi Organa* üç kişininde Merkez Komitesine seçilmesiydi. Bundan dolayı üçlü bir seçim isteğinin yazı kurulunun kendi içinden kaynaklandığı şüphe götürmez, ve zaten yazı kurulu üyelerinden *hiç* biri de buna karşı çıkmamıştır. Hatta Martov ve Başka Martov'cu bir lider de Kongreden önce «iki tane Üçlü» bir seçim önerisini *bir çok delegeden de önce* desteklemişlerdi.

Kongreden birkaç hafta önce kişisel olarak Starover'i(39) ve Martov'u Kongrede yazı kurulunun *seçimi* konusunda istekte bulunabileceğini bildirmiştim. İki tane, üçlü kurulun seçilmesinde hemfikir olduğunu; bu üçlü kurulların ya kendi, oylarıyla, bir kişi daha seçerek yediye (veya daha fazla) yükselebileceklerini veya aynı şekilde kalabileceklerini (ve özellikle de bu son ihtimalin şart olduğunu) belirtmiştim. Hatta Starover «üçlü»nün anlamının Plekhanov + Martov + Lenin olabileceğini söylemiş—, ben de *kabul etmiştim,* herkes tarafından da anlaşılabileceği gibi, bunlardan herhangi biri tekbaşına liderliğe seçilebilirdi. Birinin kongrede üçlüye uygun olmayan ve beceriksiz saldırı olayından sonra mücadeleye devam etmesi, gücenme ve küskünlük tarafından tahrik edilmesi ve aklını kaybetmesini gerektirir. Eski altı kişilik yazı kurulu o kadar beceriksizdi ki; *Üç yıllık zaman içinde bir kere bile* tam kadro olarak toplanamadı. İnanılmaz gibi görünüyor ama gerçek bu. *Iskra*'nın kırk beş Üyesi'nden *hiçbiri* (Yazım ve teknik anlamda) Martov veya Lenin hariç, herhangi bir kimse tarafından meydana getirilememiştir. Ve temel teorik sayılardan *hiçbiri* de Plekhanov hariç hiçbir kimse tarafından çıkarılamamıştır. Axelrod hiç çalışmadı (kelimenin tam anlamıyla Zaryaya hiçbir katkıda bulunmamıştır ve *Iskra*'nın bütün kırk beş sayısında sa-

dece üç veya dört makalesi vardır). Zasulich ve Starover sadece yardımda ve tavsiyede bulunmuşlar; Herhangi bir yazım işinde hiçbir zaman çalışmamışlardır. Bir ay sonra yapılan oturum sonunda, *politikliderliğe* ve *merkeze* kimin seçilmesi gerektiği Kongreye katılan bütün delegelere gün ışığı kadar görünüyordu.

Kongrede eski yazı kurulunun tastik edilmesine dair yapılan öneri, *aptalca bir gürültü provokasyonu teşebbüsü* idi.

Aptalcaydı çünkü boşuna bir davranıştı. Eğer altı kişilik yazı kurulu tastik edilseydi bile, üyelerden birisi (mesela ben) yazı kurulunun yeniden gözden geçirilmesini, ve kendi içindeki ilişkilerin kontrol edilmesini, kongreden talep edebilirdim ve kongre de bütün meseleyi baştan görüşmek zorunda kalabilirdi.

Gürültü koparmak için yapılmış bir hareketti çünkü tastik etmemek bir hakaret olarak ele alınmıştı; Halbuki yeni bir seçimde sonuç ne olursa olsun hakaret ile ilgili birşey yoktu, Merkez Komitesi seçildi ve Merkez Organ neden seçilmedi? Organizasyon Komitesinin tastiki diye birşey sözkonusu olmadığına göre, neden eski Yazı Kurulunun bir onayı olmalı?

Aslında Martov'cuların tastiki istemeleri kongrede *provakasyon* yapmaktan başka birşey değildi; Protesto hakaret olarak, tahkir olarak, onları yerlerinden *atmak* şeklinde alındı... ve boş dedikoduların beslendiği hayali korku masalları icat edilmeye başlandı.

Kongre seçim mi yoksa tastik etmek mi konusunu tartışırken Yazı Kurulu salonu terketti. Ümitsiz ve hararetli tartışmalardan sonra *Kongre eski yazı kurulunun tastik edilmemesini kararlaştırdı.**

* Bu konuyla ilgili olarak Martov'culardan biri **öyle** bir ko-

Ancak bu kararın alınmasından sonra eski Yazı Kurulu üyleri salona girdiler. Bunun üzerine Martov ayağa kalkarak *kendi ve taraftarları adına seçime* karşı olmaktan vazgeçtiğini, sefil ve dehşetli kelimeler söyleyerek «Partinin kuşatılması durumu»ndan (seçilmesine karşı çıkılan bakanlar?); Belirli kişilere ve gruplara karşı olağanüstü kanunlar (Mesela *Iskra* adına Ryazanov'u düzenbazlıkla kandıranlar ve komitelerde birşey söyleyip kongrede başka birşey söyleyenler gibi mi?) bahsetti.

Kendisine, seçimlere ve kongrenin parti organlarında değişiklik yapmasına karşı çıkmanın, birtakım *politik düşüncelerin inanılmaz bir şekilde birbirine karıştırılmasından* meydana geldiğine işaret ederek cevap verdim.**

Plekhanov, Martov, ve Lenin seçildiler. Martov *tekrar vazgeçti.* (Üç oy alan) Koltsov da ayni şekilde çekildi. Bunun üzerine Kongre bir kanun tasarısı kabul ederek, iki Merkez Organ ve Yazı Kurulu üyesinin *buldukları zamana uygun bir üçüncü kişiyi* seçmelerini kabul etti.

Ardından Merkez Komitesi için üç üyenin —*oylarla onlardan ancak bir tanesinin ismi kongreye açıklandı*— ve parti Konseyi için beşinci üyenin seçimi yapıldı (Ayni şekilde gizli oylarla).

«Marsh»cıların tümü tarafından desteklenen Martov'cular *kendi oylarını ellerinde tutamayınca,* bu sonuç üstüne, büroya yazılı bir açıklama verdiler.

Bu açıkça partiyi tanımayı reddetmeye, *kongreyi*

nuşma yaptı ki; Konuşmasını bitirdiğinde delegelerden biri sekretere «hemen bitirme, bir damla gözyaşı koy» diye bağırmıştı. Özellikle eski Yazı Kurulu şampiyonluğunda en ateşliler en keskin «Marsh»lardı.

** V. I. Lenin Toplu Eserler. Cilt 6 Sayfa 505-06.

baltalamağa ve bölmeye doğru atılmış bir adımdı. Yinede *Yuzhny Rabochy*'cilerden birisi uzun sözlerle kongre kararlarının geçerliliğinden şüphe duyduğunu belirttiğinde, Martov, utancından yenilerek, onu yalanladı ve *kararların geçerliliği konusunda hiçbir şüphesi olmadığını resmen açıkladı.*

Üzülerek söylemek gerekir ki; bu nazikane ve sadık sözler Martov (Ve diğer Martov'cuların) davranışlarıyla çelişmişti...

Kongre daha sonra tutanakların yayınlanmasını Tutanak Komisyonuna verdi ve taktik sorunları üzerinde on bir kararı kabul etti. Bunlar:

1) Tatbikatlar üstüne:
2) Sendika hareketi üstüne:
3) Bölgeler arası çalışma üstüne:
4) Öğrenci gençlik arasında çalışma üstüne:
5) Sorguya çekilme sırasındaki davranış şekli üzerine:
6) Dükkan yöneticileri üstüne:
7) Amsterdam'daki 1904 Uluslararası kongresi üstüne:
8) Liberaller üstüne (Starover'in teklifi):
9) Liberaller üstüne (Plekhanov'un teklifi):
10) Sosyal-Devrimciler üstüne:
11) Parti yayınları üstüne:

Daha sonra başkanın, kararların delegeleri bağladığını hatırlatan kısa konuşmasıyla kongre kapandı.

Kongrenin başlangıcından itibaren Martov'cuların davranışlarını inceleyecek olursak, Merkez Organ konusunda işbirliğine gitmemeleri (*Yazı Kurulunun bu konudaki resmi davetine rağmen),* Merkez Komitesinde çalışmayı reddetmeleri ve boykot propagandaları, bütün

bunlar hakkında diyebileceğim parti üyelerine yakışmayan, samimiyetten uzak ve partiyi bölme çabalarıdır; k nedenini de bilmiyoruz. *Objektif* olarak konuşursak, *sadece* Merkez Organlarının oluşumu konusunda hoşnutsuz oldukları için yollarımız ayrılmıştır; Yoksa onların *Subjektif* yargıları (Hakaret, Tahkir, Lekeleme, Yerinden atma, Bağırma, v.b.) *kendini beğenmişliğin meyvalarından ve iğrenç hayallerden başka birşey değildir.*

Bu iğrenç hayal ve kendini beğenmişlik, henüz yeni Merkez Organlarının çalışmalarını görmeden ve bilmeden birtakım yüz kızartıcı skandallara, bazı kimselerin Merkez Organlarının etkisiz olduğu şeklinde dedikodu yapmalarına, Ivan Ivanovich'in demir çubukla idare ettiğini, veya Ivan Nikoforovich'in[40] «demir el» olduğunu yaymalarına neden olmuştur.

Merkez Organlarının etkisiz olduğunu *onları boykot ederek* ispata çalışmak *Parti Görevinin* ihlalidir ve hiçbir şey şu gerçeği gizleyemez: *Boykot partiyi parçalamak için ileriye atılmış bir adımdır.*

Rus-Sosyal-Demokrat Hareketi; gruplardan partiye, *kabalıktan devrimci görevin anlaşılmasına,* skandal yaratanların aracı olarak hareket etmeden ve grup baskısından disipline geçişin en şanslı günlerini yaşamaktadır.

Parti çalışmasına değer veren ve Sosyal Demokrat İşçi hareketinin çıkarları doğrultusunda hareket eden herhangi birisi, Merkez Organlarının örneği görülmemiş alçakça «meşru» ve «sadık» bir şekilde boykotuna izin vermeyi reddedecektir; O, kendisi veya birkaç arkadaşı Merkez Organlarına seçilemedi diye memnun olmayanlara katlanılmasına ve çalışmaların duraksamasına izin vermeyecektir; O, parti görevlilerinin özel ve gizli işbirliği yapmama tehditlerine maruz kalmamalarına, Boy-

kotlara, mali yardımın kesilmesine, skandal yaratıcılarına ve yalancılara izin vermeyecektir.

Eylül 1903'de yazılmıştır
İlk olarak 1927'de Lenin'in Yazıları VI Adıyla yayınlandı.

El yazılarına göre hazırlanmıştır.
Toplu Eserler, cilt 6, s. 17-34.

EN FAZLA YÜZSÜZLÜK VE EN AZ MANTIK

Kırkaltıncı sayımızda, Bund'un R.S.D.İ.P.'deki yeri konusunda, Beşinci Kongre'nin kararını yayınlamış ve görüşlerimizi belirtmiştik. Bund'un Yurtdışı Komitesi, 9 (22) Eylül bildirisinde, oldukça öfkeli ve çok uzun bir cevap verdi. Bu öfkeli cevabın en önemli bölümü aşağıdaki hayret verici açıklamaydı: «*[Aynen alınmıştır.] En çok kurallarına ilâveten, Bund'un Beşinci Kongresi, ayni zamanda, en az Kuralları koymuştur.*»; ve bu en az Kurallar, iki not halinde, tamamen ifade edildi, daha sonra, «Kendi kendini idare yetkisinin reddedilmesi» ve Parti'nin diğer bölümlerinin, yalnızca Bund Merkez Komitesi'nin uygun görmesiyle, Yahudi proletaryasına başvurma istekleri «*Bir ültimatom olarak koyulmalıdır.*» Bund'un Beşinci Kongre'si böyle kararlaştırdı.

Çok hoş, değil mi? Bund Kongre'si, ayni anda en çok ve en az, isteklerini tanımlayan, iki kuralı, *ayni anda,* koyuyor. «En az» ihtiyatla (Ama ne ihtiyat!) cebine koyar. (7 [20] Ağustos bildirisinde) yalmzca «en fazla» yayınlandı, ve bu en fazla taslağımn R.S.D.İ.P. İkinci Kongre'sine, Bund'un parti'deki yeri tartışmalarının [Dikkat!] *temeli* olarak, sunulacağı, açıkça ve kesinlikle, *herkese* ilân edildi. Bund'un rakipleri, yalnızca en fazla olduğu için, yalnızca uygun bulmadıkları yönelme-

nin «son kelimesi»* olduğu için, bu en fazlaya büyük bir şiddetle hücum ettiler tabiki. Bunun üzerine, *bir hafta* sonra, bu insanlar, azıcık bile sıkılmadan, «en az»ı ceplerinden çıkardılar ve tehdit edici *«ültimatom»!* kelimesini eklediler.

O olumlu bir son fiat, *«son kelime»* değil... Gerçekten yanlızca bu mu son sözünüz, beyler? Belki de başka bir cebinizde en azında en azı vardır? Belkide başka bir ayda veya sonra onuda görüyor olacağız?

Bund'istlerin «en çok ve en az»ın bu bütün «güzelliklerini» tamamen anlayamamalarından korkuyoruz. Niçin, aşırı bir fiat isteyip, sonra da yüzde 75 de diretip «bu benim son fiatımdır» diye bağırmadıktan sonra başka nasıl pazarlık edebilirsin? Niçin, politikayla pazarlık arasında fark varmı?

Evet vardır, baylar, emin olmanız için açıklıyoruz. Birincisi, politikada bazı partiler belli *prensiplere* bağlı kalırlar, ve kurallar üzerinde pazarlık edilmesi açıktır. İkincisi, bir partiye girmek isteyen kişiler, onların belli isteklerini bir ültimatom olarak, başka bir deyişle, partideki üyeliklerinin birinci şartı olarak kabul ettikleri zaman, politik doğruluk, gerçeği gizlememelerini, *«şimdilik»* ceplerine indirmemelerini, fakat, tam tersine, başlangıçtan itibaren tamamen doğru ve açık olarak söylemelerini gerektirir.

Bu basit gerçekleri uzun zamandır Bund'istlere

* Aklıma gelmişken söyliyeyim, bu, bize **Posle dniye Izvestia**'nın özel öfkesini hatırlatan ifade, Bund'un münakaşa metodunun en büyük karakteridir. (Federasyon için arz) iki yıl önce ifade edildiği halde, neden son kelime arzediliyor. **Iskra** okurlarının kısa hatıralarını canlandırıyordu!.. Sakin olun, sakin olun, baylar! Metnin yazarı sizin en fazla kurallarınıza son kelime diyor, çünkü **o kelimeden, Iskra**'nın 46'ncı sayısından önce (yaklaşık) iki gün söz edildi, iki yıl önce değil.

öğütlemekteyiz. Şubat'ta (33 üncü sayımızda) saklambaç oynamanın çok çirkin ve saçma olduğunu yazdık, ve Bund (Organizasyon Komitesi hakkındaki cümlesini yayınlarken) ayrı davrandı, çünkü *mukavele yapan bir parti olarak* davranması ve bir bütün* olarak partiye *terimler* hediye etmesi isteniyordu. Bu sebepden, özellikle Bundist suistimalleriyle (eşit bir hukukilikle denilebilir ki; özellikle balık-pazarı) dolu bütün bir [illegible] iyice ıslatıldık, henüz *[illegible] naklı olduğumuzu gösterdi.* Aslında Bund'un, Beşinci Kongre kararlarında öne çıkması, bir bütün olarak partiye ültimatomlar vermesi *mukavele yapan bir parti* gibidir! Baştan beri Bundist'lerin, takındıkları tavırdan kaçınılmaz olarak bunun çıktığını görerek itiraf etmelerini sağlamaya çalışmaktayız; kızgın bir şekilde protesto ettiler, kurnazlık ettiler ve kıvırttılar, fakat sonunda hiç olmazsa yapabilecekleri «en az»ı yapmaya zorlandılar.

Çok komik, fakat daha komik olan bir gerçek var ki; Bund şimdi bile kıvırtmaya devam ediyor, «*Iskra*'nın eski, genellikle bilinen, Bund'un, Rus Partisiyle federal bir birlik oluşturma çabası uydurmasının» saçmalığı hakkında konuşmaya devam ediyor. Bu yalan bir uydurmadır, diye bağırıyor, çünkü Bund'un ayrı olarak sunduğu kuralların birinci paragrafında, partinin esaslı bir elemanı olmayı arzu ettiğinden söz ediliyor, onunla bir birlik oluşturmaktan değil.

Çok güzel, baylar! Fakat ayni paragraf Bund'un, partinin *birleşik* bir parçası olduğunu söylemiyor mu? Sizin en fazla kurallarınız mukavele yapan partilerin tümünü kapsamaz mı? En az kurallar bir *ültimatom*dan sözetmezmi, ve parti'nin esaslı elemanlarının karşılıklı razı olmalarıyla «temel hükümlerde» değişiklik yapıl-

* V. I. Lenin Toplu Eserler. Cilt 6, Sayfa 319-25.

maz mı, ne yöresel ne de bölgesel organizasyonlar bu amacı böylece kavramıyorlar? Siz kendiniz, ne yöresel ne de bölgesel, fakat yalnız «Bund gibi ayni tabiattan küçük elemanlar» mukavele yapabilecek partiler olabilir diyorsunuz. Siz kendiniz, «Polonyalı ve Litvanyalı Sosyal-demokratların» hassasiyetle ilave ettiğiniz gibi «*Eğer partiye bağlı iseler*» böyle küçük elemanlar sayılabilecekleri[illegible] örnek göstererek açıkladınız.

Fakat partiye bağlı değilseler ne olacak? Ve, eğer, sizin gerekli gördüğünüz Milli organizasyonların birliği gerekli görülemezse ve, tersine, partinin bütün geri kalanlarınca reddedilirse ne olacak? Çok iyi biliyorsunuz ki meselenin ortaya koyuluşu budur; Siz kendiniz, bundan sonra, bütün partinin milliyetlerin birliği esasında inşa edilmesini istemediğinizi söylüyorsunuz. O zaman, *Ültimatom*unuzu *kime* gönderiyorsunuz? Onu Bund dışında bütün partiye gönderdiğiniz açık değil mi? Yalan uydurmaları için Iskra'yı suçlamak yerine, siz yalnız, hatalarınızdaki en az mantıktan dolayı kendinizi suçlamalısımz.

Fakat, Bundist'lerin protestosuna bakın, biz en az kurallarımızdan federasyon isteğini silmiştik bile. Bu «müthiş» kelimenin silinişi, en çokdan en aza, ünlü geçişte en enterasan olaydır. Burda, belkide, prensipleri önemsememesi Bund'u saf bir şekilde yanılttı. Bize, siz dogmacısınız (kişisel görüşlerini, sorulmaksızın kabul edilmesi gereken inanışlar (veya kurallar) gibi gösteren kişi.), ümitsiz dogmacılarsınız dendi; dünyadaki hiç bir şey, sizin, federal «organizasyon prensiplerini» anlamanızı sağlayamaz. Biz, diğer taraftan, dogmacılar değiliz, «meseleyi tamamen pratik bir temele dayandırdık». Bu sevmediğiniz bir prensip mi yoksa? Acayip arkadaşlar! Neden, öyleyse hiç prensip olmaksızın davranacağız, «Birinci paragrafı öyle hazırlayacağız ki; belli or-

ganizasyon prensiplerinin açık bir ifadesi olmasın.» Meselenin esası kuralların önsözündeki prensip cümlesinde değil, fakat onların, bir yandan Yahudi işçi-sınıfı hareketinin ihtiyaçlarının, diğer yandan da bir bütün olarak hareketlerin araştırılmasıyle ortaya çıkan betonlaşmış düşüncelerinde yatmaktadır. (9 [22] Eylül bildirisi, sayfa 1.)

Bu tartışmanın saflığı öylesine hoş ki insan yazara sarılıvermek istiyor. Bundist, dogmacıların endişelerinin belli korkunç kelimeler olduğuna ciddiyetle inanır, ve böylece eğer bu kelimeler silinirse, dogmacıların, betonlaşmış düşüncelerde karşı çıkacak birşey göremeyeceklerine karar verir. Ve böylece alın teriyle zahmete girip, en fazla kurallarını çıkarır, en az kurallarını (yağmurlu bir gün) için saklar, ültimatom No 1 ve No 2'yi çıkarır.... *Oleum et operam per didisti amice!* — Zaman ve çaba kaybediyorsun, arkadaşım. Kurnazlığa rağmen (ne şahane kurnazlık!), dogmacı, en azların «betonlaşmış düşünce»lerinde de birleşik prensibi, etiketi kaldırarak, ortaya çıkardı. Bu prensip, partinin meydana getirici bir elemanımn, örgütsel sımrlarla kısıtlanmaması isteğinde, Yahudi proletaryasının «tek»* temsilcisi olmak iddiasında ve Parti Merkez Komitesinde «temsil etme» isteğinde; Parti Merkez Komitesinin, Bund Merkez Komitesinin izni olmaksızın, Bund'un herhangi bir bölümüyle ilişki kurma hakkının inkarında; temel görüşlerin partinin *meydana getirici elemanlarının* müsadesi olmadan değiştirilememesi isteğinde görülmektedir.

* Bund «bu kelimenin hiç önemi olmadığına» inandırmaya çalışır bizi. Tuhaf! Hiç önemi olmayan bir kelime neden enaz ve en çok un ikisinin de yerine konuyor. Rus dilinde kelimenin son derece kesin bir anlamı vardır. Burada, federalizm ve nasyonalizmin bir «ifadesi»dir. Nasyonalizm ve federasyon arasında hiçbir bağ göremeyen Bundistlere, bu noktayı iyice düşünmelerini tavsiye ederiz.

Hayır, baylar, Bund'un partideki yeri meselesinin esası belli bir Organizasyon prensibinin açıklanmasında yatmaktadır, hiç de betonlaşmış görüşlerde değil. Meselenin esası bir yolun *tercihidir*. Bund'un tarihsel ayrılma tekamülü kabul mü edilecek, yoksa prensip olarak reddedilip, açık, kesin, katı ve insanca, daha ve daha çok birliğe uyması ve partiyle bütünleşmesi mi öğretilecek? Bu ayrılık muhafaza mı edilecek, yoksa *birleşmeye mi yönelecek?* Mesele budur.

Otuzüçüncü sayımızda söylediğimiz gibi «zorla güzellik olmaz», bunun için cevap, hür tercihine bağlıdır. Birleşmeye yönelmek *istenirse* federasyon reddedilir ve kendi kendini idare yetkisi kabul edilir. Böylece kendi kendini idare yetkisinin giderek birleşme olayını garantilediği anlaşılır ki; yeniden örgütlenme, en az yer değiştirerek, Yahudi işçi-sınıfı hareketine hiç bir şey kaybettirmeyecek, fakat (bu yeniden örgütlenme ve birleşmeyle) herşeyi kazandıracak bir şekilde gerçekleşir.

Eğer birleşmeye yönelmeyeceksiniz, (en az veya en çok şekliyle, bir açıklamayla veya açıklamasız) federasyon istersiniz; «Buhar-Silindiri olmak»tan korkacaksınız, Bund'un bu acınacak ayrılığını bir puta çevireceksiniz, ve bu ayrılığın kaldırılması Bund'un yok olması demektir diye ağlayacaksınız; ayrılığınızı ispatlayan temeller aramaya başlayacaksınız, ve bu arayışta Yahudi «*milletinin*» siyonist fikrini kapacaksınız, şimdi demagojiye ve kaba küküflere müracaat edin.

Federalizm, yalnızca, milli fikirler esas alınarak, teorik olarak ispatlanabilir, ve, eğer biz, Bundist'lere, federalizm açıklamasının (deklerasyon), Yahudileri bir millet olarak ilân eden Dördüncü Kongrenin başında yapılmasının küçük bir rastlantı olmadığını ispat etmek zorunda kalırsak çok tuhaf olacak.

Birleşme fikri, pratikte yalnızca, «azman», «Arakc-

heyev»([41])in, Komitelerin «yukarıdan emir almadan bir adım bile atmalarına» müsaade etmeksizin «idare edilmesini» dileyen, *Iskra* organizasyon planına karşı olan, çekingen ve anlaşılamamış kişilerin, politik olarak iyice incelenmesinden sonra geçersiz sayılabilir. Ne korkunç! Şu anda bütün komitelerin demir eldivene, Arakcheyev'e v.b... karşı ayaklanmakta acele edeceklerinden hiç şüphemiz yok. Fakat hani, baylar, bu canavarca organizasyon plânı hakkında bilgi aldınız mı? Arşivlerimizden? Öyleyse neden kaynak göstermiyorsunuz? veya size Arakchyevizmin bütün detaylarını tamamen anlatabilecek en iyi otorite olan parti dedikoducuların hikâyelerinden? Sonraki kabul belkide daha doğru olanıdır, en az mantığı olan bir kimse bile, çok gerekli olan, Merkez Komitesi'nin, belli kaba küfür korkusuyla «bütün parti üyeleriyle* birlikte toplanabilmesi» böylece «herşeyi kendi yapması» ve «herşey üzerine karar alması»m zor karıştırır. Veya başka birşey; «çevre ve merkez arasında» «*geniş organizasyon kaybı*» olacağı saçmalığı nedir? Tahmin edebiliriz: değerli Bunidst'lerimiz birşey duydular, fakat ne hakkında olduğunu hiç bilmiyorlar. Başka uygun bir fırsatta uzun-uzun anlatırız onlara.

Fakat, herşeyin kötüsü, yalnız yöresel komiteler değil, fakat Merkez Komitesi de ayaklanmak zorunda kalacaktır. Doğru, henüz doğmadı, fakat dedikoducular, kesinlikle, çocuğun yalnızca doğum-gününü değil, daha sonraki bütün yaşantısını bilirler.» Bir grub yazar tarafından yönetilen» bir Merkez Komitesi olacağa benzer. Denenmiş ve ucuz, böyle bir savaş hali, bu Bundist'ler bunu ilk defa uygulayanlar değildir ve son uygulayanlar da olmayacaklardır. Merkez Komitesi veya Organizasyon Komitesi'ni bir hatayla suçlamak için, delil bulmak zo-

* V. İ. Lenin, Toplu Eserler, cilt 6, s. 487 - ed.

rundasınız. Kişileri gerekliliğini düşündükleri gibi hareket etmeyip, başkaları tarafından *yönetilmek*le suçlamak için, açıkca karşı çıkmaya cesaret edebilmelisin ve bütün partiye bunlar için cevap vermeye hazır olmalısın! Bütün bunlar çok pahalı, her durumda çok pahalı. Diğer taraftan, dedikoducuların hikâyeleri ucuz... Ve belkide balık oltaya vuracak. Sonra, «*idare edilen*», önder sicim olan, rehin olan, başkalarının aleti olan, *Iskra*'nın bir kuklası olan... bir adam sayılmak pek hoş değil. Zavallı, zavallı geleceği olan Merkez Komitemiz! Arakcheyev boyunduruğuna karşı nereden bir koruyucu bulacak? Belkide bütün «şüphelilik»lere yabancı olan, şu, bağımsız hareket eden Bundist'lerde.

Iskra, No 49
1 Ekim 1903

Iskra yazılarına
göre hazırlanmıştır.
Toplu Eserler, cilt 6.

NOTLAR

(1) **«Sosyal Demokrat Program Tasarısının Açıklanması ve Yorumu»** — Saint-Petersburg'da,, hapishanedeyken Lenin tarafından kaleme alınmıştır: tasarının açıklaması 9 (21) Aralık 1895, **Programın Yorumu** 1896 Haziran-Temmuzda N. Krupskaya ve A. Ulianova-Elizarova'nın anılarına göre, metin önce bir kitabın satırları arasına sütle yazılmıştır. Orijinal önce çözülmüş, sonra yeniden kopya edilmiştir.

SBKP'nin MK'ya bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsünün arşivlerinde **Program Tasarısı**'nın üç kopyası saklanmaktadır. 1900-1904 dönemi arasında Lenin'in şahsi arşivinde bulunan birinci kopya; —kimin tarafından yazıldığı belli değildir— görünmez mürekkeple, **Nauçnoye Obozreniye** (Bilimsel Dergi)nin 1900 yılı 5. sayısında yayınlanmış, S. Çugunov'un «evrim teorisi açısından insan boynunun üst kısmı» makalesinin satırları arasına yazılmıştır. Bu kopyada başlık yoktur. Sayfalar Lenin'in tarafından kurşun kalemle numaralanmış ve bir zarfa yerleştirilerek, zarfın üzerine bizzat Lenin tarafından «programın eski (1895) tasarısı» diye yazılmıştır.

Aynı şekilde 1900-1904 döneminde Lenin'in şahsi arşivlerinde bulunan ikinci kopya, pelür kâğıdı üzerine daktilo ile yazılmış ve: «Sosyal-Demokrat Parti Programının Eski (1895) Tasarısı» başlığı konmuştur.

Cenevre'de, RSDİP arşivlerinde bulunan üçüncü kopya, kopya edilmiş 39 yaprakdan meydana gelmiştir. Diğer iki kopyadan farklı olarak, bu kopya yalnızca **Program Tasarısı** başlığını değil, fakat aynı zamanda **Program Yorumu**'nu da ihtiva etmektedir. s. 7

(2) **Naoutchnoie Obozreniye** — (Bilimsel Dergi) 1894-1903 arasında Petersburg'da çıkan dergi. Başlangıçta haftalık, sonra aylık olarak çıkmıştır. Belirgin bir eğilimi yoktur, Lenin'e göre, «modaya» uymak için, Marksist Makaleler yayınlanıyordu, özellikle Marks ve Engels'den yazılar, bazı makaleler, Lenin'in üç makalesini; «Pazarlar Teorisi Üzerine Not», «Realizasyon Teorisi Üzerine Yeni Gözlemler», «Eleştirel Olmayan Eleştiri.» s. 7

(3) **Tazminat karşılığı yükümlülükten kurtulma:** 19 Şubat 1861'de kabul edilmiş özgürlüğüne kavuşan köylülerden alınan

bedel yönetmeliği» ile belirtilmiştir. Çarlık yönetimi, köylüleri, kendilerinden alınmış toprakları, gerçek değerlerinin çok üstünde tekrar satın almaya mecbur ediyordu. Hükümet tarafından toprak sahiplerine ödenen tazminatlar 49 yaşındaki köylüler tarafından ödenmesi gerekiyordu. Köylülerin yıllık olarak ödediği borca Yükümlülükten Kurtulma Tazminatı adı veriliyordu. Bu, ekiciler için ağır bir yüktü. Bizzat eski serflerin ödediği para iki milyar rubleyi buluyordu, oysa ki köylülere verilen toprakların değeri, raicinde 544 milyon rubleyi geçmiyordu. Toprakların teslimi her yerde aynı zamanda yapılmadığından fakat 1883'e kadar sürdüğünden, tazminat ödentileri ancak 1932'de kesilebilecekdi. 1905-1907 köylü hareketleri, hükümetin, 1907 ocak ayından itibaren yükümlülükten kurtulma tazminatını yürürlükten kaldırmaya zorunlu bıraktı. s. 11

(4) **Teminat Akçesi**, her komünotedeki köylünün ödemesi gereken ücreti saptanan tarihte ödemesini şart koşarak, devlet ve toprak sahipleri lehine olan her türlü ödeneğin (vergi, kurtuluş bedeli vs...) verilmesini hükme bağlayan kollektif bir sorumluluk türü. Köylülüğün bu kölelik biçimi, toprak köleliğinin kaldırılmasından sonra bile sürmüş, ancak 1906'da tarihten silinmiştir s. 11

(5) Kopya eden «asla geri çevrilmez» kelimelerinden sonra, bir çok kelimeleri çıkaramamıştır. Çok sayıda kopya edilerek çoğaltılan yapıt, birinci boşluktan sonra, «hükümet işlerinde toplumun tüm müdahale... sorumlu görevlilerin hüküm sür..., o denli olanak sağlamayı seviyor» cümleciği okunuyor (cümleciği yine bir boşluk izliyor.) s. 25

(6) Söz konusu olan, Maliye bakanı S. Witte'nin çalışma bakanlığı müfettişlerine yolladığı genelgedir. Bu genelge 1895 yazında ve özellikle aynı yılın sonbaharında patlak veren grevlere bir cevap niteliğindeydi. (Bak., V. İ. Lenin, Toplu Eserler, cilt 2, s. 119) s. 29

(7) **«Çarlık Yönetimine»** başlığını taşıyan broşür, Lenin tarafından hapisteyken, 25 kasım (7 aralık) 1896'dan önce kaleme alınmış ve «İşçi sınıfının kurtuluşu için mücadele birliği» tarafından teksir edilip çoğaltılmıştır.

Bu broşür, S. Witte'nin genelgesine, çalışma bakanlığı müfettişlerine 1896 yazında Sen-Petersburg'da başgösteren grevler hakkmdaki hükümet bildirisine **Pravite Istvenny Vestnik** (Hükümet Haberi)nin 158. sayısında yayımlanan 19 (31) temmuz 1896 tarihli cevaptır. s. 36

(8) Lenin 1896 mayıs-haziran grevlerine Petersburg sinai sa-

vaşı adını vermiştir. Grevlerin nedeni patronların, II. Nikola'nın taç giyme münasebetiyle iş yapılmayan günler için işçilere ücretlerini ödemeyi reddetmelerinden doğdu. Grev Rusya iplik sanayii kesiminde başladı ve hızla Petersburg'un bütün belli başlı tekstil işletmelerine yayıldı.

Başkent proletaryası ilk kez sömürücülere karşı geniş bir cephe kuruyordu. 30.000'den fazla işçi harekete katıldı. «İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği» hareketin önderliğini üstlendi. İşçiler haklarını sonuna kadar savunmaya çağıran bildiri ve broşürler dağıttı. Savunulması önerilen haklar arasında 10 1/8 saat iş günü, ücretlerin arttırılması ve düzenli bir biçimde ödenmesi vardı. Bu grevler Moskova'daki ve diğer şehirlerdeki işçi hareketini yaygınlaştırdı ve hükümeti işçi mevzuatını yeniden gözden geçirmeye ve 2 (14) haziran 1897 tarihli yasayı yayınlamaya (iş günü 11 1/2 saat) itti. Lenin bu konuda «bu grevler hiç durmadan yükselen işçi hareketi çığırını açmıştır ki, bu hareket devrimimizin en güçlü öğesidir» diyordu. s. 37

(9) **Pravitelstvenni Vestnik** (Hükümetin Habercisi). Petersburgda 1869-1917 yılları arasında çıkan, Çarlık hükümetinin günlük resmi organı. s. 38

(10) **«İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği».** Lenin tarafından 1895 sonbaharında kurulmuştur. Söz konusu Birlik, Petersburg'un yaklaşık olarak yirmi işçi merkezini içeriyordu. Çalışması, ilke olarak merkeziyetçiliğe ve katı bir disipline dayanıyordu. Lenin'in Vaneyef'in, Zaporotejz'in, Krupskaya'nın, Silvin'in, Mardof'un (Zederbaum), Starkof'un, Krjijanovski'nin dahil olduğu bir merkez grup tarafından yönetiliyordu. Örgüt semt düzeyindeki gruplara bölünmüştü. İlerici işçiler (Babuşkin, Şelgunof ve diğerleri) bu grupların fabrikalarla bağlantı kurmalarını sağlıyorlardı.

«Mücadele Biliği», Rusya'da sosyalizmin işçi hareketiyle kaynaşmasını, Marksizmin küçük bir ilerici işçi grubu çerçevesinde propagandanın yapılmasını aşıp işçi sınıfının geniş kitleleri içinde politik ajitasyonu gerçekleştiren ilk gruptur. «İşçi Birliği», işçi hareketini yönetiyor, ekonomik istekleri çarlığa karşı verilen politik mücadeleye bağlıyordu. «Birlik» 1895 kanununda, Thornton kumaş fabrikaları görevini örgütledi. 1896 yazında, yine «Birlik» tarafından yönetilen ve 30.000 tekstil işçisinin katıldığı meşhur grev patlak verdi. «Mücadele Birliği» broşür ve bildiriler yayımladı. Raboçaya Dyelo gazetesinin yayımını hazırladı.

«Birliğin» yazıları Lenin tarafından kaleme alınıyordu. Örgütün etkisi Petersburg sınırlarını aşıyordu. Moskova'da, Kiev'de Yekaterinoslaf'ta ve başka yörelerde işçi merkezlerini «Birliğin» geliştirdiği örneğe göre örgütleniyordu.

1895 aralığında çarlık hükümeti «Birliğe» ciddi bir darbe indirdi. 8 aralığı 9 aralığa bağlayan gece (saat 20-21 sularında) içlerinde Lenin'in olduğu önemli bir grup tutuklandı. Raboçaya Dyelo'nun baskıya hazırlanan sayısına el kondu. Politik istekleri formüle eden ve «Mücadele Birliğinin» varlığını tanıtan bir broşürde bu tutuklamaya gerekçe gösterildi.

Lenin hapisteyken, Birliğe fikirleriyle katkılı oldu, dışarıya şifreli mektup ve broşürler ulaştırdı. **«Grevler Hakkında»** (Bulunamadı), **«Sosyal Demokrat Partinin program taslağının özeti ve yorumu»** adlı broşürlerini yazdı.

Söz konusu «Birlik» Lenin'in deyimiyle işçi sınıfının hareketine dayanan ve proletaryanın sınıf mücadelelerini yöneten bir devrimci partinin tohumuydu. s. 42

(11) **Rousskie Viedomosti** (Rusya Haberleri) Moskova'da 1803'den itibaren çıkan gazete. Ilımlı liberal aydın kategorinin görüşlerini ifade eden gazete 1880-90 yılları arasında liberal popülistlerin ve demokrat yazarların (Korolenko, Uspenski ve Saltikof-Şçedrin ve diğerleri) eserlerine yer verdi. 1905'de Kadetler partisinin sağ kanat organı haline geldi. Lenin bu derginin, «Sağ-Kadetizm»i Popülist bir nüansla özgün biçimde birleştirdiğini belirtiyordu. Ruskoye Vyedomosti, 1918'de diğer karşı-devrimci gazetelerle beraber yasaklandı s. 43

(12) «Ölü Canlar» adlı eserin, geveze ve duygusal, hayalperest kişisi. s. 43

(13) **Mathieu,** eğitilmemiş, yoksulluk ve ağır çalışma koşullarında serseme dönmüş köylü tipi. s. 46

(14) Lenin, Lermantof'un A. A. Smirnov'a adlı şiirinden bir bölümü aktarıyor. s. 49

(15) **Rus Sosyal Demokratlarının Görevi** adlı broşür, 1897 yılı Ii sonunda, Sibirya'da sürgündeyken Lenin tarafından yazılmıştır ve ilk kez 1898 yılında, Cenevre'de «Emeğin Kurtuluşu» grubu tarafından yayınlanmıştır. Broşür çok popülerdi. 1895-1905 Pôlis kısmının verilerine göre, Moskova, Petersburgu, Sbolensk, Kazan, Orel, Kiev, Vilnius, Fodossia, Irkutsk, Arkhangelsk, Sornovo, Kaunas ve diğer yerlerdeki aramalar sırasında bulunmuştur.

Asıl el yazması bulunamamıştır. Yalnızca yazısının kl-

me ait olduğu bilinmeyen bir kopyası vardır. Broşürün ikinci basısı 1902'de Cenevre'de, üçüncü baskısı 1905'de yapılmıştır. Lenin bu iki baskı için önsözler yazmıştır. Aynı şekilde yapıtın bölümünü oluşturan broşür: Vl. İline, **12 yılda**, 1907 kasımında ortaya çıkmıştır (kapak üzerinde ve başlık sayfasında 1908 yılı yazılıdır). 1902, 1905 ve 1907 baskıları, el yazması kopyada görünen ve ek yazmalar biçiminde ortaya çıkan broşürün birinci baskısında bulunan «Petersburg işçilerine ve sosyalistlerine «Mücadele Birliği» çağrısını ihtiva etmemektedir. Bu çağrı, birincisinde ortaya çıkan, Eserlerin birinci, ikinci ve üçüncü basımlarında olan bu çağrı, bu basımda da yer almaktadır. El yazması kopya, kopya edene yüklenecek bazı hataları kapsamaktadır. Dışarda, «Emeğin Kurtuluşu» grubu tarafından basılan birinci basımda da bazı doğru olmayan kısımlar bulunmuştur. Bu yanlışlar, Lenin tarafından diğer basımlarda düzeltilmiştir. s. 51

(16) **Naradnoye Pravo** (Halkın Hakkı) Partisi demokrat Rus aydınlarının, 1893 yazında kurdukları illegal bir örgüttü. Üyeleri arasında «Naradnoya Volya» (Halkın İradesi)'nın O. Aptekman, A. Bogdonoviç, A. V. Gedeunovski, M. A. Natanson gibi temsilcileri, ve kendi çevrelerinde tüm muhalefet güçlerini birleştirmeyi amaç edinen aydınlar vardı. Naradnoya Pravo biri **«Manifesto»**, öteki **«Acil bir sorun»** olmak üzere iki program belgesi yayımladı. Parti, 1894 ilkbaharında Çarlık hükümeti tarafından dağıtıldı. Lenin'in bir siyasal Parti olarak Naradnoya Pravo'yu değerlendirişi için. Toplu Eserler, Parls-Moskova, Cilt: 1, S. 357-360'a, V. İ. Lenin, Toplu Eserler, Cilt: 2, S. 351-352. sayfalarına bakınız. «N. Pravo»nun çoğu üyesi daha sonraları sosyalist devrimci partiye katılmışlardır. s. 51

(17) **«Narodnaia Volia» Grubu** 1891 sonbaharında Petersburg'da kuruldu. Başlangıçta M. Olminski (Aleksandrov), N. Meşçerlakov, E. Aleksandrovna, A. Fedoulov, A. Ergfine ve diğerlerinden oluşuyordu. Grupta popülist düşünceler hakimdi. Bir dizi broşür ve **Rabotchi Sbornik** çağrısı, iki numara da **Uçan Yaprak** çıkarmıştır. 1894 nisanında polis tarafından dağıtılmış fakat hemen ardından yeniden eylemlerine başlamıştır. Bu süre içinde giderek sosyal demokrat olmuştur. **Uçan Yaprak**'ın son sayısı (no 4) 1895 aralığında basılan, sosyal demokrat etkisi açıkça görülüyordu. Grup «İşçi sınıfının kurtuluşu için mücadele birliği» ile ilişki kurdu, bazı yayınları oldu, bunların arasında Lenin'in **Fab-**

rika işçilerine uygulanan ceza yasasının açıklaması (bkz. Lenin, **İşçiler Nasıl Sömürülüyor, s.** 19-62, Günce Yayınları — İstanbul) broşürü, **Rabotchele Dlelo** gazetesinin çıkışı hakkında «Mücadele Birliği» ile istişareye geçti. Aynı gazete Lenin'in **Grevler Hakkında broşürünü** (1896 mayısında hapishaneden gönderilmiş) basacaktı. 1896 haziranında yapılan tutuklamalar ve basımevinin kundaklanması yüzünden bu tasarı gerçekleşemedi. Grup varlığını sürdüremedi. Ardından, bazı üyeleri (P. Koudelli, N. Mechtcheriakov, M. Olminski vd..) R.S.D.İ.P.'in aktif üyeleri oldular, çoğu da S. R. partisine katıldılar. s. 51

(18) **Yurt Dışındaki Rus Sosyal-Demokratlar Birliği,** 1894 yılında «Emeğin Kurtuluşu» grubunun insiyatifiyle Cenevre'de kurulmuştur. Birliğin devrimci yayımları bastığı bir de matbaası vardı. Başlangıçta «Birliği» Emeğin Kurtuluşu grubu yönetiyor, yayımları bu grup kaleme alıyordu. «Birlik», **Rabotnik Listki Rabotnika** derlemelerini, Lenin'in **«Para cezaları hakkındaki yasaya dair açıklama»** (1897)'sını G. Plehanof'un **«Rus Sosyal Demokrasisine Karşı Yeni Bir Kampanya»** (1897)'sını ve diğer bir dizi eseri yayınlamıştır. 1898 martında toplanan R.S.D.İ.P. «Birliği» Partinin Yurtdışı temsilcisi olarak tanımıştır. Daha sonra bu saflarda oportünist unsurlar («gençler» ya da «ekonomistler») etkin olmuşlardır. 1898 kasımında «Birliğin» Kongresi esnasında «Emeğin Kurtuluşu» Grubu, «Birliğin» **Rabotnik**'in 5. ve 6. sayıları ile Lenin'in **Rus Sosyal Demokratlarının Görevleri** ve **Yeni İşçi Yasası** haricindeki yayımlarının yönetimini üstlenmeyi reddetti. O andan itibaren «Birlik» ekonomistlerin dergisini **Rabocaya Dyelo**'yu yayınlamaya koyuldu. «Emeğin Kurtuluşu» grubunun «Birlik»le bağlarını kesin olarak kopartması «Birliğin» Cenevre'de 1900 Nisanında toplanan II. Kongrelerine isabet eder. «Emeğin Kurtuluşu» grubu ve yandaşları kongreyi terketmişler ve «Sosyal-Demokrat» adlı ayrı bir örgüt kurmuşlardır. R.S.D.İ.P.'nin II. Kongresi 1903'de «Birliğin» dağılmasına karar verdi. s. 51

(19) Burada, Liberallere başka türlü görünmeyi ve III. Alexandr hükümetinin en kötü gericiliğe doğru kayışını böylece gizlemeyi amaçlayan İçişleri Bakanı N. İgnatiev'in politikası ima edilmektedir. İgnatiev, Lenin'in tanımına göre, liberalleri «aldatmak» istiyordu. İgnatiev, geri alınma karşılığında ödenen tazminatların azaltılması, iç göçü yönetime düzenleme, bölgesel yönetimi yeniden örgütleme konuları tartışmak üzere, soylu sınıfın ve Zemstvoların temsilcileri olan

uzman kişileri konferanslara çağırdı hatta, hiç bir yetkisi olmayan, üç bin kişilik «Zemski sobor»un (bir tür Meclis) toplantıya çağırılmasından bile söz edildi. Ancak tüm bu denemeler, Ignatiev'in görevinden ayrılması nedeniyle tamamlanamadı, bundan sonra, «gemi azıya almış, ahmak ve kan dökücü bir gericilik dönemi» başladı. s. 60

(20) **Emeğin Kurtuluşu Grubu** — Plehanof tarafından 1883'de Cenevre'de kurulan ilk Marksist Rus grubudur. Grubun üyeleri arasında Pavel Akselrod, L. G. Deutsch, V. İ. Zasuliç, V. İgnatof gibi isimler bulunuyordu.

«Emeğin Kurtuluşu Grubu» Marksizmin Rusya'da yayılmasında büyük rol oynamıştır. Bu grup Marksizmin kurucularının **«Komünist Partisi Manifestosu», «Ücretli Emek ve Sermaye», «Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm»** gibi eserlerini Rusçaya tercüme etmiş, yurt dışında bastırmış ve gizlice Rusya'ya sokarak dağıtmıştır. Plehanof'un **«Sosyalizm ve Politik Mücadele»** (1883), **«Görüş Farklılıklarımız»** (1885) **«Monist Tarih Görüşünün Gelişmesi Üzerine Deneme»** (1895) gibi eserleri Marksizmin Rusya'da yayılmasına hatırı sayılır bir katkıda bulunmuştur. Popülizme ağır bir darbe indiren grup aynı zamanda, bir dizi yanlışı da içeriyordu. Örneğin, Popülist görüşlerin kalıntısından kurtulamıyor, **liberal burjuvazinin rolünü abartıyordu,** köylülüğün devrimci rolünü küçümsüyordu. Bu yanılgılar, Plehanof'un ve diğer grup üyelerinin gelecekteki Menşevik görüşlerinin tohumlarını içeriyordu. Lenin, «Emeğin Kurtuluşu Grubu»nun sadece Sosyal-Demokrat hareketin teorik temellerini oluşturduğuna ve İşçi Sınıfı Hareketi için ilk adımları attığına işaret etmiştir. Grup, uluslararası işçi hareketi ile de bağlantı kurmuş ve Paris'de 1889 yılında yapılan II. Enternasyonal'in I. Kongresinde Rus Sosyal-Demokrasisini temsil etmiştir.

«Emeğin Kurtuluşu Grubu» R.S.D.İ.P.'nin 1903'deki II. Kongresinden sonra çalışmalarına son vermiştir. s. 63

(21) Söz konusu olan 1893-1896 arasında Cenevre'de, «Eski Narodovoltsy Grubu» (P. Lavrof, N. Roussanof, vs.) tarafından çıkartılan «Rus Sosyal-Devrimci Hareketinin Tarihine ilişkin belgeler derlemesi»dir. Öngörülen 5 fasiküllü 17 sayıdan 4'ü yayımlandı. s. 65

(22) **Blankizm** — Fransa'da Sosyalist hareket içinde yer alan bir akım, Önderi Fransız komünizminin temsilcisi, tanınmış devrimci Louis August Blanqui (1805-1881)'dir.

Blankist'ler, sınıf mücadelesini inkâr ediyorlar. «İnsanlığın ücretli kölelikten proletaryanın sınıf mücadelesiyle de-

ğil de, küçük bir aydın azınlığın komplosuyla kurtulacağını» umuyorlardı. (Lenin, Toplu Eserler, Rusça baskısı, c. 20) Ayaklanmanın zafere ulaşması için gerekli olan somut koşulları gözönüne almıyorlar ve kitlelerle bağ kurmayı önemsemiyorlardı. s. 66

(23) Merkez Komitesi üyesi olan, F. V. Lengnig (takma adı): Vasilyev. s. 75

(24) **Yurt Dışı Devrimci Sosyal Demokrat Örgütünün İkinci Kongresi**, 13-18 (26-31) 1903 ekiminde Cenevre'da toplandı; Menşeviklerin zorlamasıyla düzenlenmişti. Delegelerden 15'i Lenin'in başında bulunduğu çoğunluk taraftarlarıydı. (18 oyla). 18 delege azınlık taraftarını oluşturuyordu. (22 oyla). Ve ayrıca ne çoğunluğa nede azınlığa sahip olmayan bir delege. (iki oyla). İkinci Parti Kongresinde Lenin'in raporu gündemdeki esas maddeyi oluşturuyordu. İkinci rapor ise Bolşevikleri yeren ve Menşeviklerin oportünizmini savunan Martov'un Raporu sunuldu. Lenin'i destekleyenler, bu sebepten dolayı kongreden çekildiler. İkinci Parti'nin Kongresi'nin kararları kabul edildiğinde Merkez Komitesi ve Parti Konseyi birlik Kongresi'ni gayri ciddi olarak ilan ettiler.

(25) Lenin tarafından **Iskra** için bir makale oluşturan bu bildiri «Programımızda Milli Mesele» başlıklı bir yazıydı.

(26) (PSP) **Polonya Sosyalist Partisi** 1892'de kurulan, bir milliyetçi küçük burjuva Partisi idi. s. 79

(27) **Martov'un Raporuna Cevap** Birlik Kongresi 3. oturumunda Lenin tarafından okundu. Kongre Bürosuna hemen teslim edildi. Martov'un kabul etmek zorunda kaldığı gibi hiçbir hakemlik kurulu Martov'un iftiraları için kurulmadı s. 98

(28) **Sunulmayan Bir Yazı,** Yurt Dışı Devrimci Sosyal Demokrat Örgütünün ikinci kongresinde sunulan rapordu, Lenin'in kendisi 16 (29) 1903 Ekiminde kongrenin oturumunda bazı sözlü eleştirilerde bulundu. s. 100

(29) **RSDİP, İkinci Kongresinin Tutanakları,** Menşeviklerin oportünist bölücü hareketlerine karşı, Bolşeviklerin sert ve kararlı mücadelesi sıralarında yazıldı. Menşeviklerin oportünist taktiklerini teşhir edip ve çoğunluğun desteğini toplamayı başardı. (Ocak 1904) Kongre Tutanakları açıklanıncaya kadar parti içindeki dağılmalar ve İkinci Kongre sonuçlarını ele alan belgesel bir açıklamaydı. Bu belgedeki açıklamalar, Lenin'in daha sonraki makaleleri ve ayrıca **Bir Adım İleri İki Adım Geri** adlı yapıtında daha geniş bir şekilde ele alınıp geliştirilmiştir. s. 107

(30) Lenin'in 18 (31) Temmuz 1903'de Kongredeki İkinci oturum-

daki tutumunu açıkladığı gibi oy sayılarını açıklıyor. Kongreye o anda 42 oya sahip delege yetişti: 33'ü tek oy, 8 tanesi iki oyla, yabancı komiteden gelen iki Bundist delegeden biri diğerinin geleceğini beklerken geçici olarak iki oyla oylamaya katıldı. 22 Temmuz (4 Ağustos) son oylara sahip olan ve 43 oya sahip delegeden 35 tanesi tek oylu, 8 tanesi 2 oyla katıldılar. s. 107

(11) **Bundistler** Litvanya, Polonya ve Rusya'daki Genel Yahudi İşçiler Birliği 1895'de Vilno'daki Yahudi Sosyal-Demokrat Grubu'nun Kongresi sırasında kuruldu. Bundçular parti içinde daima oportünist bir kanat oluşturdular. Bundist'ler 1921' de dağılarak bazı üyeleri Bolşevik Partisine girmişlerdir. s. 107

(12) **İkinci Rus Sosyal-Demokratlar Birliği**'nin 1894'de Emeğin Kurtuluşu Grubu, Cenevre'deki girişiminden sonra kuruldu. Bu grup ilk başta Birliğin insiyatifine hakimdi, aynı zamanda yayınlarınıda basıyordu; Sonunda bunların içinde oportünistler —Ekonomist «Genç Grup»— insiyatifi ele aldılar. Aralık 1898'de Birliğin Birinci Kongresi'nde Emeğin Kurtuluşu Grubu Birliğin yayınlarını basmayı reddetti. Nisan 1900' de ikinci Kongrede **Sotsial Demokrat** bağımsız bir grup kurmak için Kongrede kendisini destekleyenlerle birlikte ebedi olarak ayrıldı. s. 107

(13) **Yujniy Raboçi** (Güney İşçisi) Aynı adı taşıyan bir grup tarafından, Ocak 1900'den Nisan 1903'e kadar illegal olarak yayınlanan Sosyal Demokrat bir gazete, 12 sayı çıktı. Ekonomizme ve Terörizme karşı idi, yığınların devrimci hareketini geliştirmekten yana idi. Rusya'nın güneyinde yoğun bir devrimci eylem sürdürmüştür. **Iskra** ile ortak çalışma görüşmelerine girişti ve bu görüşmeler sonunda, **Iskra**'nın 1 Kasım 1902 tarihli 27. sayısında ve **Yujniy Raboçi**'nin Aralık 1902 tarihli 10. sayısında bir dayanışma bildirisi yayınlandı. Ne varki, **Yujniy Raboçi**, Partiyi Demokratik Merkeziyetçilik İlkesi üzerine kurmaya yönelmiş olan **Iskra** örgütünün planlarını tam olarak onaylamıyordu, ilke sorunlarında kararsızdı. RSDİP'nin ikinci Kongresi, bütün öteki Sosyal Demokrat grup ve organlarla birlikte **Yujniy Raboçi** grubunun dağılmasını ve gazetenin de yayın hayatından çekilmesini öneren bir karar tasarısını kabul etti. s. 107

(14) Bir Bolşevik P. A. Karasikov (Kongrenin tutanaklarında Pavloviç olarak geçiyordu). s. 109

(15) «Dönek» 1. V. Chernisnov'du. İlk olarak Ekonomistlerin ya-

nında yer aldı. Daha sonra yurt dışında **Iskra** örgütüne katıldı. Nisan 1903'te tekrar Ekonomistlere katıldı. s. 110

(36) N yada NN olarak bilinen Menşevik Yekaterina Aleksandrova. (Kongrenin tutanaklarında ise Stein olarak geçerdi.) s. 110

(37) **Yurt Dışı Rus Devrimci Sosyal Demokrat Birliği**'nin 1901 Ekim'inde Yurt Dışı **Iskra-Zarya** örgütü ve (Emeğin Kurtuluşu Grubunu oluşturan) **Sotsial-Demokrat**'ların işbirliği ile Lenin'in denetiminde kuruldu. Bu birliğin ivedi hedefi Devrimci-Sosyal Demokrat örgütün görüşlerinin propagandasını yapmak ve militan devrimci Sosyal Demokrat bir partinin kurulmasına katkıda bulunmaktı. Aslında Birlik **Iskra**'nın yurt dışındaki temsilciliğini yapıyordu. Birlik Yurtdışında'kl Sosyal-Demokratlardan destekçiler sağladı. **Iskra**'nın yayın organı için maddi yardımlar sağlayabildi. Ve Rusya'ya gönderilmesini sağladı. Popülist Marksist bir çizgi yayınladılar. Partl'nin İkinci Kongresinde. Birliği, Parti Komitesi Statüsü ve Merkez Komitesinin Denetiminde olmak şartı ile, Partinin Yurtdışı örgütü olarak benimsendi.

Partinin İkinci Kongresinden sonra Birliğe Menşevikler yerleştiler. Lenln'e ve Bolşevlklere karşı kullanıldılar. Birliğin İkinci Kongresinde 1903 Ekim'inde kabul edilen Parti Tüzüğünün karşıtı yeni bir Birlik Tüzüğünü kabul ettiler. Bundan sonra Birlik, Menşeviklerin Kalesi oldu. 1905 yılına kadar hakimiyetini sürdürdü. s. 120

(38) Lenin'ln kendisi Taslak gündem'e ve Kongrenin içtüzüğüne ek olarak kendi tarafından «RSDİP'nin İkinci Olağanüstü Kongresindeki Program»ı başlıklı bir teklif yeni açıklamalara işaret ediyordu. s. 120

(39) **Starover** — Menşevik A. N. Potresov takma adı idi. s. 121

(40) **Ivan Ivanoviçh, Ivan Niki Foroviçh** — Gogol'ün **Ivan Ivanoviç'in Ivan Nikiforoviç**'le olan takıntısını gösteren öyküsündeki fedailer. s. 125

(41) **Arakçeyev**, A. A. 18. y.yılın sonu 19. y.yılın başlarında, bir gerici Rus Devlet adamı; Arakçeyev adı yırtıcı bir polis zulmü ve kaba kuvvet dönemi ile hatırlanır. s. 132

15 Lira